

34-1

צ'ו ח"ן -

הפני - פילח אזורי - ליד
האליון

8.83 - 12.83

שם תיק: אגף תכנון ובינוי ערים - ציר חיים - תכנית
פיתוח אזורית מרכז השומרון

מזהה פיו:

גל-1/44994

מזהה פריט: 000Z12n
כתובת 2-120-5-18-6

תאריך הדפסה: 10/04/2018

34-1

14/3/84

1010 אל דור

יאל ציון וולף

הנצח: ציר חיים נתוני דסקר

לאחר מסירת מידע מיליטרי אליו
27-2-84

הגשור המס' יח"צ בקניית אשכולות

באריאל הסקר שבנצח; בקניית שם

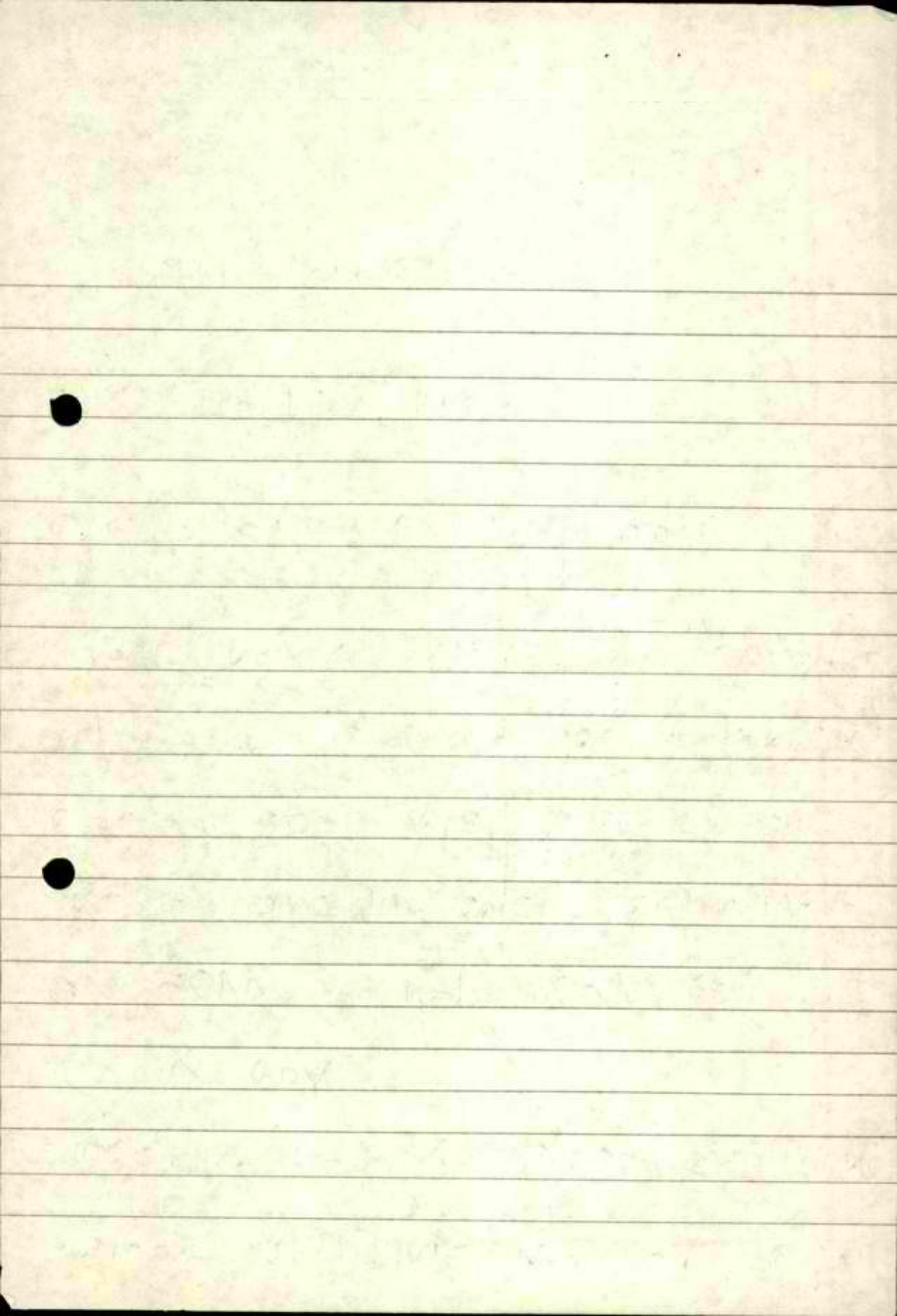
אמצאת שם יח"צ אשכולות בקניית וחז

ממ 1195 יח"צ חלל 1690 ג'י

כסיכום מסך

החליוג מלשון סן שם בדואר

מבוסס על מס' יח"צ שמאריאל; אשכולות

משרד הבינוי והשיכון - אגף הפרוגרמות

ציר חיים

תכנית פיתוח אזורית

נתוני רקע ותחזיות בנושאי אוכלוסיה ותעסוקה

א. אוכלוסיה ערבית

ב. אוכלוסיה יהודית

דו"ח ביניים מס' 3

הוכן ע"י: דוד כהן - יועץ כלכלי

סומס מ. לייטרסדורף - י. גולדנברג אדריכלים ומתכנני ערים (1972) בע"מ

רח' הוברמן 10 תל-אביב טל' 220065 אוגוסט 1983

נתוני רקע ותחזיות בנושאי אוכלוסיה ותעסוקה

פרק א' אוכלוסיה ערבית

תוכן הענינים

1	סיכום הממצאים והתחזיות
3	האוכלוסייה הערבית בנפות שכס וטול כרם
3	גודל האוכלוסייה
4	מגמות גידול האוכלוסייה ותחזיות
7	התעסוקה של האוכלוסייה הערבית בנפות שכס וטול כרם
7	מספר המועסקים
7	מגמה בשיעור המועסקים ביו"ש ותחזיות
9	מקום העבודה וענף כלכלי
9	מגמות בשיעור המועסקים מיו"ש בישראל וביו"ש
12	תחזיות אוכלוסייה ותעסוקה לנפות שכס וטול כרם
14	יוממים

סיכום הממצאים והתחזיות

א.

האוכלוסיה הערבית ביו"ש, לפי נתוני הלמ"ס, מנחה בסוף 1982 - 707,300 נפש. לפי אינדיקטורים שונים היו תושבי נפות שכס וטול כרם 32.5% מאוכלוסיית יו"ש, כ-230,000 נפש. נתוני הלמ"ס נמוכים ב-5%-10% מהמספרים הנכונים של האוכלוסיה. לכל נתוני אוכלוסיה המובאים בהמשך יש להוסיף אותם 5%-10%.

ב.

האוכלוסיה ביו"ש גדלה בשנים 1976-1982 בקצב ממוצע של 1.17% לשנה. תחזיות גידול האוכלוסיה הערבית ביו"ש הוכנו בשתי אלטרנטיבות - שיעור גידול שנתי של 2% ושל 1.17%. אוכלוסיית יו"ש תגיע איפוא בשנת 2010 - 1,256,000-980,000 נפש. חלקן של הנפות שכס וטול כרם יגדל מ-32.5% ל-35.0% מכלל אוכלוסיית יו"ש ויהיו בהן בשנת 2010 350,000-440,000 תושבים.

ג.

מספר המועסקים מתושבי יו"ש היה ב-1981 - 133,400. מספר זה כמעט ולא השתנה מ-1975, אך היו בו תנודות. בשנים האחרונות היה כח העבודה ביו"ש כ-19.2% מהאוכלוסיה, בנפות שכס וטול כרם רק כ-18%. ההפרש נובע משיעור קטן יותר של שייכים לכה העבודה בנפת טול כרם שהיא כפרית באופיה. מספר המועסקים מתושבי נפות שכס וטול כרם היה ב-1981 - 42,300 מהם באזור עצמו - 32,200. מספר המועסקים מיו"ש בישראל היה 39,900, מהם כ-10,100 מנפות שכס וטול כרם. ביו"ש עבדו 93,500 מהם 30% מקקלאות, 16% בתעשייה, 12% בבנייה ו-42% בשירותים ציבוריים ואחרים ובמסחר. תושבי נפת טול כרם עבדו יותר בחקלאות - 43%, ותושבי נפת שכס - בתעשייה - 21%, ובשירותים ומסחר - 50%. הממוצע של שתי הנפות לא היה שונה כהרבה מהממוצע של יו"ש. מספר המועסקים בחוץ יו"ש גדל בממוצע ב-0.6% לשנה, בחקלאות היתה ירידה, בתעשייה בנייה ושירותים - עלייה קלה.

ג.

לפי התחזית לשנת 2010 יגיע כח העבודה ביו"ש ל-190,000-240,000 איש. בהתאם לשתי האלטרנטיבות בשיעורי גידול באוכלוסיה. מהם יועסקו בסקטור הערבי של יו"ש כ-116,000 ובמשך הישראלי, כולל הסקטור היהודי של יו"ש, כ-100,000-120,000 איש. מספר המועסקים החזוי בישראל בנוי על תחזית עם שתי אלטרנטיבות שהוכן על ידי משרד העבודה לשנת 1990 והתרחב לשנת 2010.

בנפות שכס וסול כרם חזוי לשנת 2010 שכח העבודה ימנה 62,500-79,000 איש, מהם יועסקו בסקטור הערבי של האזור כ-40,000 ובמשך הישראלי - כולל באזור עצמו - כ-27,000 - 33,000 עובדים.

ה.

כ-87% מהעובדים ביו"ש המועסקים בישראל שבים יום יום לבתיהם. מתושבי נפת שכס המועסקים בישראל שבים 83% ומתושבי נפת סול כרם 97% יום יום לבתיהם. הממוצע לשתי הנפות הוא 92% חשבים יום יום, 4% שבים פעם בשבוע ו-4% בתדירות אחרת. אין לצפות לשינוי בנוהג זה.

17
דוד כהן

ירושלים, ט"ז באב תשמ"ג (26.7.83)

האוכלוסייה הערבית בנפות שכם וטול כרם

גודל האוכלוסייה

לא נעשה כל מפקד אוכלוסים בשטחי י"ש בשנים האחרונות. משרד הפנים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אומדים את האוכלוסייה הערבית בחבלים אלה בשינוי שונות ומגיעים לתוצאות שאינן זהות. לפי רשימות של משרד הפנים מנתה האוכלוסייה הערבית ביו"ש בסוף 1981 - 799,500 נפש, לפי אומדני הל.מ.ס. - 707,300. אומדן משרד הפנים גדול מאומדן הל"מ"ס ב-13%. הל"מ"ס מעצרה לאומדניה שכתוצאה מבדיקה מחודשת של אומדני התמותה עשויים אומדני האוכלוסייה לגדול במקצת.

לצורך תכנון נשתמש בנתוני הל"מ"ס בידיעה שהמספרים הנכונים עשויים להיות

גדולים מהמובאים בהמשך ב-5%-10%.

הל"מ"ס לא פרסמה בשנים האחרונות אומדנים על גודל האוכלוסייה לפי נפות. אנו ננסה להכין אומדנים אלה לפי שלושה מקורות: רשימות משרד הפנים, נתוני הל"מ"ס על מספר המועסקים ועל לידות חי.

לוח-1

התפלגות אוכלוסיית יו"ש לפי נפות - אחוזים
לפי מקורות שונים

<u>הנפה</u>	<u>משרד הפנים 1981</u>	<u>מועסקים 1981</u>	<u>לידות חי 1980</u>
כל הנפות	100.0%	100.0%	100.0%
ג'נין	15.6%	15.6%	16.3%
שכם	17.5%	16.6%	17.3%
טול כרם	17.1%	15.1%	16.8%
רמאלה	17.4%	17.2%	12.2%
יריחו	2.2%	13.7%	1.8%
בית לחם	10.1%		7.7%
חברון	20.1%	21.8%	27.9%

המקור: משרד הפנים - רשימות

הרבעון הסטטיסטי לשטחים, כרך י"ב חשמ"ג (1982) ע"ע 244,161.

לפי נתוני משרד הפנים היו תושבי נפות שכס וטול כרם 34.6% מחשבי יו"ש, לפי מספר המועסקים - 31.7% ולפי מספר הלידות חי - 34.1%. ניתוח והשוואה בין רשימות משרד הפנים על התפלגות האוכלוסיה לפי נפות ונתוני הלמ"ס על לידות חי מראה שבנפות רמאלה ויריחו אשר בהן רבה האוכלוסיה הנוצרית קטן חלקן של הלידות ב-25%-30% מחלקה של האוכלוסיה - לפי משה"פ. המסקנה הנובעת מכך היא מחלקה של אוכלוסיית נפות שכס וטול כרם המוסלמיות בעיקרן חייב להיות קטן מחלקן בכלל הלידות, כלומר קטן מ-34.1%.

התפלגות המועסקים לפי נפות תהיה קנה מידה נכון להתפלגות האוכלוסיה לפי נפות בתנאי שאחוז המועסקים מכלל האוכלוסיה שוה בנפות השונות. לא פורסמו כל נתונים לפי נפות על התפלגות לפי גילים, על אחוז כח העבודה מבני 14+ ועל אחוז המועסקים מכוח העבודה. קיים הבדל בין "ערים" ו"כפרים" ביחס לאחוז כח העבודה מבני 14+ ביהודה ובשומרון. אחוז השייכים לכח העבודה מבני 14+ היה ב-1981 בערים 35.3% ובכפרים - 33.0% (שנה קודמת - 35.3% ו-33.9% בהתאמה)⁽¹⁾. אחוז האוכלוסיה בכפרים גדול בנפת טול כרם ואולי גם בנפת שכס מהממוצע ביו"ש ואם נוסיף לכך השערה שאחוז גילאי 14+ קטן בנפות שכס וטול כרם מהממוצע ביו"ש, בגלל ריבוי לידות אצל המוסלמים - נקבל מסקנה שאחוז האוכלוסיה החיית בנפות שכס וטול-כרם גדול מחלקם בכלל המועסקים ביו"ש, כלומר גדול מ-31.7%.

לצורך תכנון נניח שהאוכלוסיה בנפות שכס וטול כרם מהווה 32.5% מאוכלוסיית יו"ש, כלומר 230,000 תושבים בסוף 1981 וכ-235,000 בסוף 1982.

מבטות גידול האוכלוסיה ותחזיות

לפי נתוני הלמ"ס גדלה האוכלוסיה ביו"ש בשנים האחרונות בשיעור שנתי ממוצע של כ-1.17%. גידול זה הוא תוצאה של ריבוי טבעי והגירה. נתוני ההגירה מתפרסמים עבור כל החבלים בי"ע במשותף. הם נמדדים לפי תנועת תושבים ובמקרים בנקודות המעבר, לפי ההפרש בין "נכנסים" ו"יוצאים".

(1) הרבעון, שט, ע' 142

לוח- 2

תנועת תושבים ומבקרים והגירה נטו מיש"ע 1976-1982
(אלפים)

השנה	תושבים	מבקרים	סך הכל	אוכלוסייה בתחילת שנה	ההגירה ס"ה	נטו תושבים
1976	-16.2	0.5	-15.7	* 665.1	2.4%	2.4%
1977	-11.9	5.0	-6.9	* 670.9	1.0%	1.8%
1978	-14.7	5.7	-9.0	* 681.2	1.3%	2.2%
1979	-17.4	3.2	-14.2	* 690.4	2.1%	2.5%
1980	-24.2	1.4	-22.8	699.6	3.3%	3.5%
1981	-20.9	1.3	-19.6	703.1	2.8%	3.0%
1982	-13.0	3.3	-9.7	707.3	1.4%	1.8%

המקור: הירחון, שם, ע"מ 2,1

* השנתון הסטטיסטי, לישראל, לוח כ"ז/1

מנתוני ההגירה נראה:

- שיעור ההגירה נטו הגיע לשיאו בשנים 1979-1981 וירד חדות בשנת 1982.
- סיבות אפשריות - תנודות בהזדמנויות העסוקה בארצות הנפט וגורמים פוליטיים.
- לא נראה שתנאי העסוקה בארץ השפיעו.
- בשנים בהן גדלה ההגירה נטו של תושבים מיש"ע קטנה ההגירה של מבקרים אל ים"ע.

לצורך תכנון יש להביא בחשבון שההגירה תקטן או תחייב על חרמה הנמוכה

של 1982. הסיבות להנחה זו הן - ירידת ההכנסות במדינות הנפט ומדיניות סגירת
הגשרים של עבר הירדן

לוח-3

אחוז גידול שנתי נטו של האוכלוסייה ביו"ש - אלפים

השנה	אוכלוסייה בתחילת שנה	אוכלוסייה בסוף שנה	ריבוי טבעי	אחוז גידול שנתי נטו
1976	665.1	670.9	3.1%	0.9%
1977	670.9	681.2	3.1%	1.5%
1978	681.2	690.4	2.7%	1.4%
1979	690.4	699.6	3.0%	1.3%
1980	699.6	703.1	3.1%	0.5%
1981	703.1	707.3		0.6%
1982	707.3	721.7		2.0%
1985	732.4-750.9	741.0-765.9		1.17%-2.0%
1990	776.3-829.0	785.4-845.6		1.17%-2.0%
2000	872.0-1010.6	882.2-1030.8		1.17%-2.0%
2010	979.6-1231.4	991.1-1256.0		1.17%-2.0%

המקור: לשנים 1982-1976: הרבעון, שם, ע' 1
השנתון הסטטיסטי לישראל לוח כ"ז/1
האומדן לשנים 2010-1985 הוכן לפי הנחה של גידול שנתי של 1.17%-2.0% נטו.

מנתוני לוח-3 נראה שאוכלוסיית יו"ש שהגיע ל-722,000 נפש בסוף 1982 -
לפי אומדני הלמ"ס - עתידה להגיע ל-1.0-1.25 מיליון תושבים בסוף שנת 2010, אם
גידול האוכלוסייה יימשך בקצב של 1.17%-2.0% לשנה. הגידול של 1.17% הוא קצב
הגידול הממוצע בשנים 1981-1976, גידול שנתי של 2% הוא השיעור הסביר אם התנאים
הכלכליים והמדיניים בארצות ערב לא ישתנו.

חלקה של האוכלוסייה בנפות שכס וטול כרם יגדל מ-32.5% כעת ל-35.0%.
השערה זו מתבססת על נתונים של הילודה בנפות השונות של יו"ש ועל העבודה ששיעורי
הילודה בנפות המוסלמיות, כולל שכס וטול כרם, גבוהים מהממוצע ליו"ש. בהתאם
להנחה זו תגיע האוכלוסייה המוסלמית בנפות אלה בסוף שנת 2010 ל-347,000-440,000
נפש.

התעסוקה של האוכלוסייה הערבית בנפות שכס וטול כרם

מספר המועסקים

לפי פרסומי הלמ"ס היה מספר המועסקים ביו"ש בסוף 1982-133,400 איש, מהם 42,300 מנפות שכס וטול כרם (1). מספר המועסקים היה 18.0% מהאוכלוסייה ב-1982 בסוף 1982 (18.2% מהאוכלוסייה הממוצעת ב-1982).

מגמה בשיעור המועסקים ביו"ש ותחזיות

שיעור המועסקים מכלל האוכלוסייה הוא תוצאה של מכפלת שלושה גורמים: שיעור קבוצת הגיל 14+, שיעור השייכים לכח העבודה בקבוצה זו ושיעור המועסקים. התפתחות הגורמים האלה בעשור האחרון מוצגת בלוח-5.

לוח-5

אוכלוסייה, כח עבודה ומועסקים ביו"ש 1970-1981

השנה	שיעור 14+ (1)	אחוז כח העבודה		אחוז המועסקים	
		מבני 14+	מהאוכלוסייה	מכח העבודה	מהאוכלוסייה
1970	55.5%	36.7%	20.4%	96.7%	19.7%
1975	55.2%	36.5%	20.1%	98.8%	19.9%
1979	57.0%	33.6%	19.1%	99.0%	10.9%
1980	57.0%	34.2%	19.5%	98.3%	19.2%
1981	57.0%	33.6%	19.1%	98.6%	18.9%

המקור: עיבודים מתוך השנתון הסטטיסטי לוח כ"ז/1 והירחון הסטטיסטי ליש"ע, כרך י"ב ע"ע 2, 142.
(1) מאוכלוסיה בסוף שנה

- מלוח-5 נראה שתלו שינויים בין השנים 1970, 1975 ובין השנים 1979-1981: שיעור בני 14+ עלה. מימצא זה יכול להיות תוצאה מירידה בשיעורי ילודה או תוצאה של הגירת משפחות צעירות.
- אחוז השייכים לכח העבודה בקבוצת גיל 14+ ירד. זוהי תופעה עולמית והיא נמצאת גם אצל ערביי ישראל, ירדן ומצרים.

(1) הרבעון הסטטיסטי, שם, ע' 161.

ירידת שיעור השייכים לכח העבודה בקבוצת הגיל 14+ מוסכרת במערכ
בפרישה מוקדמת ובהארכת תקופת לימודים.

- לא חל שינוי משמעותי בשיעור המועסקים מחוץ כח העבודה. האבטלה
נשארה בשיעור בין 1.0% ל-1.4%, להוציא שנת 1970 שבה שררו תנאים
שאינם רלוונטיים יותר.

מחוך הלוח נראה שמשנים האחרונות היה כח העבודה הערבי ביו"ש 10.1%-
19.5% מהאוכלוסייה ומספר המועסקים - כ-19%. מחוך הנתונים המובאים בלוח-5
אין לקבוע אם כח העבודה בשיעור מכלל האוכלוסייה הערבית ביו"ש ימשיך לקטון
או יתחיצב בשיעור של כ-19.2%. מקובל להניח שהאוכלוסייה הערבית, גם ביש"ע,
קיימת או צפויה מגמה של הקטנה בשיעור השייכים לכח העבודה בקבוצת הגברים
בני 14+ וחגדלה בקבוצת הנשים בנות 14+.

לוח-6

שיעור ההשתתפות בכח העבודה ביו"ש, בגיל 14+,

גברים ונשים

1981-1970

השנה	גברים	נשים	כל האוכלוסייה
1970	61.4	14.2	36.7
1975	61.9	12.7	36.5
1979	56.9	11.7	33.6
1980	57.7	12.3	34.2
1981	57.8	11.3	33.6

המקור: הרבעון הסטטיסטי, שם, ע' 142

נחוני הלמ"ס אינם מצביעים על מגמה ברורה. שיעור ההשתתפות בכח העבודה
ירד גם אצל נשים בנות 14+. אנו נניח למטרות תכנון ששיעור השייכים לכח
העבודה ימשיך להיות 19.2% מכלל האוכלוסייה ביו"ש. בנפות שכס וטול כרם נמצא
שיעור זה היה 18% בלבד. ההסבר לכך יכול להיות: שיעור קטן יותר של בני 14+
באוכלוסייה, בגלל שיעורי לידה גבוהים יותר אצל המוסלמים - וכן שיעור קטן
יותר של שייכים לכח העבודה בגלל ריכוז גדול יותר, יחסית, של החושבים בכפרים
שהשתתפות בכח העבודה קטן במקצת/ממוצע יו"ש.

מקום העבודה וענף כלכלי

כ-70% מהמועסקים מיו"ש עבדו בשנת 1981 ביו"ש ורק כ-30% עבדו בישראל. מתושבי נפות שכס וטול כרם עבדו בישראל רק כ-24% מהמועסקים.

לוח-7

המועסקים מנפות שכס וטול כרם לפי מקום עבודה וענף כלכלי, תש"א
1981

ענף כלכלי	יהודה ושומרון		נפת שכס		נפת טול כרם		נ. שכס וט.כרם	
	סך הכל	בישראל	סך הכל	בישראל	סך הכל	בישראל	סך הכל	בישראל
כל הענפים	133.4	39.9	22.1	2.8	20.2	7.3	42.3	10.1
חקלאות	32.2	3.8	3.5	0.1	6.7	1.1	10.2	1.2
תעשייה	22.0	7.3	5.1	1.0	3.7	2.5	8.8	3.5
בנייה	32.0	20.8	3.3	1.1	3.4	2.5	6.7	3.6
אחר	47.2	8.0	10.2	0.6	6.4	1.2	16.6	1.8

מעובד מתוך הרבעון הסטטיסטי, שם, ע' 161, מתוך סקר כח אדם ביהודה, שומרון וחבל עזה, 1981.

מגמות כשיעור המועסקים מיו"ש בישראל וביו"ש

בשנים האחרונות כמעט לא חל שינוי במספר העובדים מיו"ש בישראל ובמיוחד לא חל שינוי באחוז המועסקים שעבדו בישראל.

לוח-8

המועסקים ביו"ש לפי מקום העבודה

השנה	ס"ה מועסקים אלפים	מזה בישראל		מזה ביהודה ושומרון	
		אלפים	אחוז	אלפים	אחוז
1975	132.4	40.5	30.6%	91.9	69.4%
1976	129.6	37.1	28.6%	92.8	71.4%
1977	127.3	35.5	27.9%	91.9	72.1%
1978	131.5	36.8	28.0%	94.0	72.0%
1979	132.8	39.8	30.0%	92.6	70.0%
1980	131.3	38.4	29.2%	92.9	70.8%
1981	133.4	39.9	29.9%	93.5	70.1%

המקור: סקרי משפחות בשטחים 1980-1983, לוחות 9,15,19, הרבעון הסטטיסטי, שם, ע' 161.

מנחוני לוח-8 אין למצוא מגמה ברורה כאשר לגידול מספר העובדים מיו"ש המועסקים בישראל ושיעור העובדים המועסקים בישראל. אם מנתחים את השינוי בין 1977 - שנת שפל בהעסקת ערביי יו"ש - ושנת 1981 - שנת שיא, מוצאים ש- 6,100 מועסקים שנוספו מצאו 4,400 עבודה בישראל, אך כבר ב-1975 הועסקו בישראל יותר עובדים מיו"ש מאשר ב-1981, כך שאין למצוא מגמה בנתונים אלה.

הרשות לתכנון כח אדם במשרד העבודה והרווחה הכינה בפברואר 1982 "תחזית כח אדם ותעסוקה לתושבי חבל עזה 1980-1990"⁽¹⁾. לתכנת התחזית נאמד היבוקש הכולל לעובדים מהשטחים וחלקם של תושבי יו"ש ועזה בס"ה התעסוקה שתיווצר עבורם. התחזית הוכנה על סמך ניתוח גידול המשך הישראלי הצפוי לפי ענפים ושיעור ההשתתפות הסגולי של ערביי השטחים בהעסקה בכל ענף כלכלי. הוכנו שתי תחזיות אלטרנטיביות: א. שיעור העובדים הערביים מהשטחים בכל ענף יישאר קבוע, ב. תיווצר תחלופה - עובדים ערביים יקבלו תפקידים שהיוס אין הם עובדים בהם ושיעור המועסקים הערביים מהשטחים בכל ענף וגדל.

לפי האומדנים שהכינה הרשות יהיה מספר המועסקים הערביים מיו"ש בישראל ב-1985 כ-45,000-48,700 ובשנת 1990 - כ-52,600 - 56,700. אלה הם מספרי הביקוש של המשק הישראלי, כלומר מקסימום מועסקים ערביים מיו"ש שהמשק הישראלי יוכל לקלוט בשנים אלה.

קיימת אפשרות אחרת של תחזית. לפי שיטה זו יקלוט המשק הישראלי כל היצע עובדים ערביים מהשטחים שיוצע לו. "חוסר ביקוש" יאוזן בשכר נמוך, בניתוח ענפים עתירי עבודה ידים ובדחיית הכנסת מיכון-חוסך-עבודה למשק הישראלי. שיטה זו אינה מקובלת ובדאי אינה אהודה על מתכנני המשק, אך ניתן לציין להצדקתה שב-12 השנים האחרונות היא פעלה היטב - המשק הישראלי קלט כל היצע עובדים מהשטחים והאבטלה בשטחים היתה בדרך כלל פתוחה מ-1%.

(1) פנימי, לא לפרסום, ירושלים פברואר 1982.

מספר המועסקים בישראל יושפע ממספר העובדים שימצאו העסוקה ביו"ש.

לוח-9

המועסקים ביו"ש לפי ענף כלכלי, 1981-1975
אלפים

הענף	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
ס"ה מועסקים	91.9	92.6	91.9	94.0	92.6	92.9	93.5
חקלאות	31.8	31.4	30.7	32.3	29.2	30.8	28.4
תעשייה	14.5	13.8	13.9	14.3	14.7	14.2	14.7
בנייה	7.7	9.3	9.6	10.2	10.8	9.8	11.1
אחר (1)	37.9	38.1	37.7	37.2	37.9	38.1	39.3

המקור: סקרי משפחות, שם, לוח 19; הרבעון הסטטיסטי, שם, ע' 161
(1) "אחר" בשנת 1980: מסחר ושירותי אוכל - 14.1, שירותים ציבוריים - 14.6, שונים - 4.

אין מגמת גידול ברורה במועסקים בתוך יו"ש. בולטת ירידה במספר המועסקים בחקלאות ועלייה במועסקים בענף הבנייה. ס"ה המועסקים ביו"ש גדל בממוצע בתקופה 1981-1975 ב-0.6% (1).

לוח-10

תחזית העסוקה לערביי יו"ש לפי מקום העבודה
1981 - 2010, אלפים

השנה	אוכלוסייה (1)	כח עבודה (2)	העסוקה ביו"ש (3)	היצע עבודה בישראל	חסר העסוקה
1982	722 - 722	138.6-138.6	94.2	40.7 - 41.9	3.7-2.5
1985	741 - 766	142.3-147.1	96.3	45.0 - 48.7	5.8-(-2.7)
1990	785 - 846	150.8-162.4	100.0	52.6 - 56.7	9.8-(-5.9)
2000	882 - 1031	169.4-197.9	107.7	72.5 - 82.7 (4)	17.7-(-21.0)
2010	991 - 1256	190.3-241.2	116.1	99.9 - 120.8 (4)	25.2-(-46.6)

- (1) סוף שנה, גידול שנתי של 1.17%-2.0% לשנה
(2) לפי 19.2% מהאוכלוסייה. "כח עבודה" - לא "מועסקים"
(3) גידול של 0.75% לשנה
(4) חיוץ לפי גידול ב-1982-1990

(1) אם בוחרים בשנה בסיס שונה מקבלים שיעור גידול שונה מאחר שאין מגמת ברורה.

דוד כהן, יועץ כלכלי

לוח-10 הוכן על בסיס ההנחות הבאות:

- האוכלוסייה ביו"ש תגדל בשיעור שנתי ממוצע של 1.17%-2.0%.
- כח העבודה יישאר קבוע - 19.2% מהאוכלוסייה.
- מספר המועסקים בסקטור הערבי של יו"ש יגדל ב-0.75% לשנה
- הצע העבודה של ישראל לעבודת ערביי יו"ש יהיה לפי תחזיות הרשות לחכנון כ"א כפי שהוכנו עד 1990. הרשות אינה מוכנה לתח תחזיות לתקופה ארוכה יותר. הונה שהמגמות יימשכו באותו כיוון ובאותו קצב.
- בהנחות אלה יגיע כח העבודה של ערביי יו"ש בשנת 2010 ל-190,000-241,000 מהם יעבדו ביו"ש 116,000 ובישראל כ-100,000-120,000.
- למסקנות אלה יש להעיר שתי הערות:
 - באזור חבל עזה צפוי החל משנת 2000 חוסר עבודה שעלול להגיע כדי 40,000 מבקשי עבודה. אם בעיית האבטלה לא תיפתר בתוך האזור ילחצו המובטלים מאזח"ע על שוק העבודה בישראל ומספר המועסקים בה מיו"ש יקטן.
 - עם פיתוח ההתיישבות ביו"ש והעברת מפעלים מישראל והקמת מפעלים אחדשים ביו"ש יעבדו חלק מהמועסקים "בישראל" בסקטור היהודי של יו"ש.

תחזיות אוכלוסייה ותעסוקה לנפות שכס וטול כרם

לא פורטמו כל סדרות עתירות או נתונים אחרים המאפשרים קביעת תחזית גידול האוכלוסייה בנפות שכס וטול כרם בהשוואה לכל יו"ש. נתוני הלידות מצביעים על כך ששיעורי הלידה בנפות אלה גבוהים מהממוצע ביו"ש - בגלל השיעורים הנמוכים יחסית בנפות בהן רבה האוכלוסייה הנוצרית, אך אין לנו נתונים על הגירת מוסלמים בהשוואה להגירת נוצרים. ניתן לקבוע במידת רבה של ודאות שחלקן של נפות שכס וטול-כרם לא יקטן מ-32.5% מאוכלוסיית יו"ש, כחלקן היום, אך סביר להניח שיגדל ויגיע בשנת 2000 ל-35% מהאוכלוסייה בגלל שיעורי הילודה הגדולים יחסית.

לוח-11

לצורך קביעת אומדן של חיקף התעסוקה שתימצא לחושבים בנפות עצמן
נבדקה התעסוקה ב-1981 לפי ענף כלכלי.

לוח-11

המועסקים בנפות שכס וטול כרס לפי ענף כלכלי - 1981

הנפה	אלפס	סך הכל	חקלאות	תעשייה	בנייה	אחר
כל יו"ש	93.5	100.0%	30.3	15.7	11.9	42.1
שכס	19.2	100.0%	17.6	21.2	11.4	49.8
טול כרס	12.9	100.0%	42.6	9.3	7.0	41.1
שכס וט.כרס	32.1	100.0%	27.6	16.4	9.6	46.3

המקור: הרבעון הסטטיסטי ע' 161

מלוח-11 מתברר שקיים הבדל גדול בין שתי הנפות. בנפת טול כרס רב במיוחד שיעור המועסקים בחקלאות ובשכס - גדול שיעור המועסקים בתעשייה ובענף "אחר" שהוא בעיקר שירותים ציבוריים. מסחר ושירותי אוכל, כלומר התעסוקות המאפיינות את עיר המחוז, את שכס. לפי המגמות בתעסוקה בענפים השונים שהן נראות מלוח-9 יש לצפות לירידה מספר המועסקים בנפת טול כרס שתעסוקה חקלאית בעיקרה ולעלייה במספר המועסקים בשכס. הממוצע של שתי הנפות אינו שונה בהרבה מהממוצע של הרכב התעסוקה ביו"ש ועל כן, לצורך תכנון, מותר לחזות שמספר המועסקים בנפות - בתעסוקה הסבירה שלהן - תגדל כמו בכל יו"ש.

לצורך תכנון נזיה שבנפות שכס וטול כרס יישאר שיעור השייכים לכה העבודה 18% ומספר המועסקים בסקטור הערבי שלהן יגדל כמו בכל יו"ש ב-0.75% לשנה בממוצע. על סמך הנחות אלה ניתן להכין תחזית אוכלוסית ותעסוקה לנפות שכס וטול כרס.

לוח-12

תחזיות אוכלוסייה ותעסוקה לסקטור הערבי של נ. שכס וטול כרם
(אלפים)

סוף שנה	אוכלוסייה (1)	כח עבודה	מועסקים ביו"ש (2)	מועסקים ב"ישראל" (3)	בלתי מועסקים
1981	230 - 230	42.3 - 42.3	32.2	10.1 - 10.1	0.1 - 0.1
1985	252 - 248	45.4 - 43.7	33.2	11.9 - 11.6	0.6 - (-1.4)
1990	281 - 261	50.6 - 47.0	34.4	14.6 - 13.7	2.5 - (-2.0)
2000	352 - 301	63.4 - 54.2	37.1	21.9 - 19.3	7.0 - (-4.8)
2010	440 - 347	79.2 - 62.5	40.0	32.9 - 27.2	12.0 - (-10.4)

(1) האוכלוסייה ב-2010 היא 35% מכל אוכלוסיית יו"ש הונח שיעור בידול אחיד
2.26%-1.43%

(2) כמו כל הסקטור הערבי ביו"ש - 0.75% לשנה.

(3) הונח בידול בתעסוקה בישראל בהתאם לגידול הביקוש לעובדים מיו"ש מוכפל בגידול
חלקה של אוכלוסיית הנפות מ-32.5% ב-1981 ל-35.0% ב-2010.

מנחם לוח-12 נראה שבהנחות שפורטו לעיל תגיע האוכלוסייה הערבית כנפות

שכס וטול כרם בשנה 2010 ל-350,000-440,000 נפש, כ-35% מהאוכלוסייה הערבית של

יו"ש. כח העבודה ימנה 62,000-80,000 נפש, מהם יועסקו בסקטור הערבי ביו"ש

40,000 - ובישראל, כולל הסקטור היהודי ביו"ש - 27,000-33,000 עובדים. אין צפויה
אבטלה באזור.

יומנים

נחוני הל"מ מראים ש-92% מהמועסקים בישראל שהם הושבי נפות שכס וטול כרם

שבים לבתייהם יום-קט.

לוח-13

המועסקים בישראל מנפות שכס וטול כרם לפי חדירות

השיבה הביתה

מקום מגורים	סך הכל		יום-יום		פעם בשבוע		חדירות אחרת	
	אלפים	אחוזים	אלפים	אחוזים	אלפים	אחוזים	אלפים	אחוזים
יהודה ושומרון	39.9	100.0%	34.7	87.0%	3.2	8.1%	2.0	4.9%
נפת שכס	2.8	100.0%	2.3	82.7%	0.3	2.1%	0.2	5.2%
נפת טול כרם	7.3	100.0%	7.0	96.9%	0.1	0.8%	0.2	2.3%
נ. שכס וט. כרם	10.1	100.0%	9.3	92.0%	0.4	4.0%	0.4	4.0%

מעובר מתוך הרבעון הסטטיסטי, שם, ע"ע 184,161.

תוכן הענינים

א'-ב'	סיכום ומסקנות
1	האוכלוסייה היהודית הקיימת - אפריל 1983
2	פיתוח ובנייה ביזמת קבלנים ויזמים שונים
4	אזורי תעשייה ומפעלי תעשייה קיימים
6	קצב אכלוס ומשאבי אנוש להתיישבות
10	מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של הנרשמים להתיישבות
10	אזור התיישבות מועדף
11	צורת ההתיישבות המועדפת
12	גיל הנרשמים
13	גודל משפחות הנרשמים
13	המקצועות של הנרשמים
15	מקומות המגורים של הנרשמים
16	סיכום
17	תעסוקה
17	השייכים לכח העבודה
17	הרכב התעסוקה לפי ענף כלכלי ("תכנית האב")
18	תחזית הביקוש המקומי לכח העבודה
20	התעסוקה לעובדים שאינם מועסקים בשירותים מקומיים

סיכום הממצאים והתחזיות

א.

באזור התכנון קיימות - אפריל 1983 - 1625 יח"ד ונכנות 3325 יח"ד, ב-26 מקומות יישוב. 80% מיחה"ד הנמצאות בבנייה מרוכזות ב"אריאל", "עמנואל" ו"אלפי מנשה", יתר 20% מפוזרים ב-20 מקומות שונים. היישוב העירוני באזור מהווה כעת רק 20% מהאוכלוסיה, אך יגדל עם גמר הבנייה שהוחל בה - ל-50%. התמונה המחקבלת היא של מאמץ פיתוח גדול ומרוכז ב-2-3 יישובים גדולים ופיזור גדול ביישובים קטנים רבים.

יזמים וקבלנים פרטיים פעילים ב-11 יישובים, רק ב-3 מהם יש בנייה אך בכלם יש מכירת מגרשים. ב-7 מקומות נוספים נרכשו קרקעות על-ידי יזמים פרטיים.

ב.

באזור נמצאים 4 אזורי תעשייה "אזוריים" ו-8 "צמודי יישוב". הוקמו בהם 23,700 מ"ר מבנים תעשייתיים, מהם מאוכלסים 16,800. מבנים נוספים בשטח כולל של 16,900 מ"ר נמצאים בהקמה. 73% משטח המבנים המאוכלס נמצא באזורים "צמודי יישוב". באזור פועלים עשרות מפעלים מענפים שונים - מתכת, אלקטרוניקה, עץ ועוד. אין נחונים על מספר המועסקים בהם ועל מקומות מגוריהם.

ג.

תכניות ותחזיות הפיתוח והאכלוס של האזור עד שנת 2010 הן מגוונות. מדובר בהן על אוכלוסיה בשנת היעד בין 75,000 ל-470,000 נפש. כדי להגיע ל-120,000 נפש בשנת היעד חייבים לעבור - להגר - לאזור כ-2000 נפש בשנה הבאה ומספר העוברים צריך לגדול בכל שנה ב-3%-2%. כדי להגיע ל-470,000 נפש יש להתחיל בהגירה של 9500 נ' בשנה ראשונה ומספר המהגרים חייב לגדול כנ"ל.

משאבי כח האדם יאפשרו ללא מאמץ מיוחד להגיע ל-120,000-150,000 נפש בשנת היעד, אך כדי להגיע ל-200,000 נפש או יותר, נראה שיהיה צורך במאמץ כלכלי ובוותור על יעדים לאומיים אחרים שיחייבו קבלת החלטה מתאימה.

באביב 1983 נעשתה הרשמה להתיישבות ביישובים מעבר לקו הירוק במסגרת "מבצע אכלוס יש"ע 1983". נרשמו כ-2000 משפחות, מהן ציינו 32% את השומרון באזור מועדף, 42% - את עזה. מהנרשמים לשומרון העדיפו 50% יישוב "חילוני" - 56% מהנרשמים לכל האזורים - 36% התיישבות "מעורבת" ו-14% יישוב דתי. מהנרשמים לשומרון ביקשו 36% יישוב עירוני, 52% יישוב קהילתי ורק 12% - מושב. 50% מהנרשמים ליישוב עירוני או קהילתי היו בני 33 או יותר ובממוצע היו 1.9 ילדים במשפחה. 44% מהנרשמים ציינו שמקצועותיהם הם מקצועות של תעשייה ומלאכה ורק 6% - פקידות. 13% עובדים במקצועות חופשיים - או עצמאיים - 11% עובדי חינוך, 10% עובדי בטחון והשאר - נהגים, חקלאים, עובדי רפואה וכו'. 50% מהאוכלוסיה המעוניינת בהתיישבות בשומרון גרים בערי גוש דן, 9% ברא"צ, 7% בהרצליה והשאר - במקומות שונים. האוכלוסיה שנרשמה במסגרת "מבצע אכלוס יש"ע", ובמיוחד זו שנרשמה לשומרון, איננה אוכלוסיה של "זוגות צעירים", זו אוכלוסיה של משפחות שהספיקו כבר להתבסס, מצאו מקומות עבודה ומעוניינות לעבור ליישוב קהילתי או עירוני עם איכות חיים גבוהה.

לא נאספו נתונים סוציו-דמוגרפיים על אוכלוסיית הנרשמים ישירות אצל קבלנים, אך יש מקום להניח שזו אוכלוסייה מבוססת ואמידה יותר. אין כאן גם נתונים על קבוצות אוכלוסים מיוחדות - כגון חרדים הרוצים להתיישב בעמנואל או עובדים המתארגנים במקומות עבודתם להתיישבות משותפת.

לפי התחזית ישתכרו לכח העבודה כ-34% מהאוכלוסיה בשנת היעד. מתוך כל השייכים לכח העבודה יועסקו כ-30% בשירותים לצורך היישובים עצמם - במסחר קמעוני, שירותים אישיים ושירותי אוכל, בתחבורה ושירותים פיננסיים, בחינוך, בריאות ורשויות מקומיות. לפי תחזית "תכנית האב להתיישבות" יגיע שיעור המועסקים בשירותים אלה ל-50%-60%, אחוז מוגזם ביותר. לפי הערכתנו יוכלו כ-70% מהאוכלוסיה לעסוק בעבודות שאינן מתן שירותים להתיישבות באזור. אין בסיס מחאים לקבוע איזה חלק מהם יעבדו במפעלים באזור ואיזה חלק ימשיך בעבודתו במרכזים הקיימים. הדבר תלוי במידה רבה בהיצע התעסוקה שיווצר באזור.

האוכלוסייה היהודית באזור ציר חיים

האוכלוסייה היהודית הקיימת - אפריל 1983

באזור קיימים 1625 יח"ד ב-22 יישובים ונמצאים בו 3325 יח"ד בבנייה, ב-23 יישובים, מהם 4 שאין בהם עדיין יח"ד גמורות. בסך הכל קיימים ונמצאים בבנייה 4950 יח"ד ב-26 יישובים.

לוח-1

יחידות דיור קיימות ובבנייה לפי אופי היישוב

סוג היישוב	מספר יישובים	מספר יחידות דיור			ממוצע יח"ד	
		קיים	בבנייה	סך הכל	קיים (1)	ס"ה
עירוני	2	330	2180	2510	330	1255
פרברי	8	790	855	1645	132	206
קהילתי	9	270	134	404	17	45
מושב	7	235	156	391	34	56
סך הכל	26	1625	3325	4950	74	190

(1) חושב לפי מספר היישובים הקיימים.

מלוח-1 נראה שבאזור מתפתחים שני יישובים עירוניים - אריאל ועמנואל, מהם מיושב רק אריאל עם 330 יח"ד. לאחר השלמת בנייה יח"ד הנמצאות בבנייה יגדל חלקו של היישוב העירוני מ-20% ל-50%.

מספר יחידות הדיור הנמצאות בבנייה כפול ממספר היחידות הקיימות. 80% מהבנייה המתבצעת כעת מרוכזת ב-3 יישובים: אריאל - 1300 יח"ד, עמנואל - 880 יח"ד ו-אלפי מנשה - 240 יח"ד. יתר 20% מהבנייה מפוזרים ב-20 יישובים שונים. נתונים אלה מראים על הריכוזיות הגדולה של הבנייה המתבצעת כעת.

היישוב הגדול ביותר באזור - אחרי אריאל - הוא מעלה אפריים עם 240 יח"ד, אך חנופת הבנייה ביישוב זה נעצרה.

ששת מבין שבעת המושבים נמצאים בבקעת הירדן. מספר היחידות הממוצע הקיים במושב הוא 34 ובגמר הבנייה של השנה הוא יגיע ל-56. המספרים המקבילים ביישובים הקהילתיים הם 17 ו-45.

גודל האוכלוסייה, מספר הנפשות, ביישובים אלה אינו ידוע. ההערכה היא שבכל יח"ד גרים בממוצע 4 כך שאומדן האוכלוסיה לאפריל 1983 הוא 6500 נפש ועם גמר הבנייה שבתהליך וגמר האיכלוס, תגיע האוכלוסיה ל-13,300 נפש.

פיתוח ובנייה ביזמת קבלנים ויזמים שונים

באזור קיימת פעילות נרחבת של קבלנים ויזמים אחרים הרוכשים קרקעות, מוכרים מגרשים ומפתחים את השטחים לקראת בנייה עצמית של הרוכשים או בנייה של הקבלנים. הגדולה ביוזמות אלה היא "עמנואל" שבה נמצאים בבנייה 880 יח"ד ונמכרו כבר כ-1000 יח".

לוח-2

פיתוח ובנייה ביזמת קבלנים ויזמים שונים

מס. סד.	שם היישוב	יחידות דיור		יח"ד ע"פ תכנית	מגרשים שנמכרו (1)	מצב הפיתוח
		קיימות	בבנייה			
1	עמנואל	-	880	5000	כ-1000	דרכים ותשתית
2	שערי תקוה	10	60	1700	כ-1000	הוחל בהכנת תשתית ב-2 אזורים
3	אורנית	-	-	1800	כ-300	הכנת תשתית. בקשה לבניית 130
3א	תפארת ³ תפארת	-	-			הכנת דרכי גישה
4	אלקנה ג'	-	-	1200	...	התחלת הכשרת דרכים
5	אלקנה ד'	-	-	2000	כ-1000	התחלת הכשרת דרכים
6	אדנים	-	-	700	...	יש דרך למקום
7	צופים	-	-	700	כ-300	עדיין בתכנון
8	יערית	-	-	700	כ-150	נפרצו דרכים במקום
9	הקרניים (2)	-	-	900	600	נפרצה דרך גישה
10	כרמים (3)	-	-	5000	...	תכנון
11	יוספיה	-	-	2000	...	בתכנון
11א	נופים (4)	-	30	700	כ-300	פריצת דרכים

- (1) מספרים בלתי בלוקים
 (2) הקרניים - "קרני שומרון מזרח". קרקע ל-600 יח"ד בידיים יהודיות, נמכרו כולם.
 (3) כרמים - "קרני שומרון צפון", שרם גובשה חוכנית
 (4) נופים - שכונה בתוך יוספיה (נקמאת גם יקרלי).

לפי נתוני הקבלנים נמכרו בכל האזור 4000-6000 מגרשים, כולל כ-1000 בעמנואל.

היזמים ביישובים באלה הם:

עמנואל	- ח' כוכב השומרון
שערי תקוה	- ח' יו"ש וח' אשדוד
אורנית וצמרות	- ח' דלתא וח' "אשור"
אלקנה ג'	- ח' יו"ש
אלקנה ד'	- ח' גיל - ישי בלעדי וחיליק לוי
אדנים - אדמות מדינה, מיועד לגרעין	- ח' "ערים"
צופים	- הקרן לגאולת קרקע בקדומים ויזם מקסיקני
יערית	- ח' יו"ש
כרמים	- יבאל ומשה גינדי ויזמים שווי
יוספיה ונופים	- ח' נופים

קיימות יוזמות ורכישות קרקע נוספות:

1. "אבני חפץ", 5 ק"מ מזרחית לטול כרם, היזם - הקרן לגאולת קרקע וחב' אור עבודות. נרכשו כ-1600 דו'. נמכרו 100 יח' לבנייה עצמית.
2. צמוד לקרני שומרון. יזם קנה קרקע ומתכנן תוספת 50 יח' ד.
3. מזרחית לקרני שומרון. אברהם גינדי קנה 800 דו'.
4. "ג' בל סידניאנה". 5 ק"מ מערבית לקדומים. באזור יש אדמות מדינה והיו רכישות פרטיות, ס"ה כ-6000 דו'. בתכנית - יישוב גדול.
5. "קלעה". דרומית ליועזר. 400 יח' ד מתוכננים ליישוב קהילתי של המפד"ל. אדמות מדינה. יש התחלה של פריצת דרך.
6. "ברוכים", דרומית לבית אבא ("ברקן"). מתוכננת "עיר המפד"ל" אדמות מדינה ל-2000 יח' ד. רק הוחל בתכנון.
7. שכונת "טל". בתוך אזור השיפוט של אריאל, בין אראיל לבית אבא. רכישה פרטית. מתוכנן ל-500 יח' ד. הוחל בפריצת דרך.

אזורי תעשייה ומפעלי תעשייה קיימים

"בציר חיים" קיימים ארבעה אזורי תעשייה "אזוריים" ו"בין אזוריים"

ו-8 אזורי תעשייה "צמודי יישוב".

לוח-3

אזורי תעשייה קיימים

שם האזור	סוג האזור	שטח - דונמים		שטחי מבנים - מ"ר		סך הכל
		מתוכנן	מפותח	מאוכלוס	ריק	בבניה
מעלה אפרים	בין-אזורי	450	65	5543	-	1356
אריאל-ברקן	אזורי	300	200	4520	1808	8082
קרני שומרון	אזורי	600	150	1356	1356	7500
שקל מציון (בקעה)	אזורי	...	...	855	...	...
סיכום		1350	415	12,274	3,164	16,938
קדומים	צ. יישוב	...	...	1300	-	-
קרני שומרון	צ. יישוב	...	...	1,200	1,200	-
אלקנה	צ. יישוב	...	...	-	1,300	-
יקיר	צ. יישוב	...	...	400	-	-
מעלה שומרון	צ. יישוב	...	...	-	650	-
סלעית	צ. יישוב	...	...	-	600	-
לבית שרון	צ. יישוב	...	...	650	-	-
תפוח	צ. יישוב			1,000	-	-
סיכום		...	...	4,550	3,750	8,300
ס"ה כולל		1350	415	16,824	6,914	16,938
40,676						

שטח המבנים הוא כ-23,700 מ"ר, מהם 16,800 מ"ר מאוכלסים ו-6,900 מ"ר פנויים.

כ-16,900 מ"ר נוספים נמצאים בבניה. כ-73% מהשטח המאוכלס נמצא במרכזים "אזוריים"

ו"בין אזוריים" וכ-27% - באזורי תעשייה צמודי יישוב. השטח התעשייתי המאוכלוס הגדול

ביותר נמצא במעלה אפרים ואזור התעשייה צמוד היישוב הגדול ביותר נמצא בקדומים.

תופעה זו אינה מקרית: ככל שיישוב הוא ותיק יותר ורחוק יותר ממרכזי התעשייה והתעסוקה

בתוך הקו הירוק, כך גדול מספר המתפרנסים במקום היישוב עצמו.

לוח-4

רשימת מפעלים באזורי התעשייה

אריאל - צמוד ליישוב:

1. וולטקס בע"מ	9. ר.ש. חפצי חן בע"מ
2. מתכת אריאל בע"מ	110. ויזואל סיסטמס קורפ' בע"מ
3. טכנולוגיה תעשיות בע"מ	11. אומנות אריאל בע"מ
4. תעשיות קירור אריאל בע"מ	12. סגר קוד בע"מ
5. ציוד מערכות מחשב די.פי.אי.	13. מילגן צביעת מחכות בע"מ
6. אלוני שחקים בע"מ	14. בכר סימן טוב
7. גלרינה בע"מ	15. פלוטקין את אלפמון בע"מ
8. מערכות זמן בע"מ	

אריאל-ברקן (בית אבא) - אזורי:

1. ירדני מנעולים	9. תעשיות שאול
2. ספרינקו	10. קרנגת מתכת
3. חרושת ברזל	11. רב סגר
4. בלזה דונדה	12. תע"ש
5. אריה קלפים קראון	13. עונג
6. ג.א.ט.	14. די.פי.אי.
7. קורלאך	15. אורן צעצוערים
8. ק.ש. תעשיות זיורד	16. רב בריח

מעלה אפרים ושלומציון - חסר נתונים

קרני שומרון, אזורי - פרחי סלע

קדומים - נגריה, ייצור נייר למחשבים, מתכת, תעשייה כימית

קרני שומרון, צ. יישוב, תצלומים, משחקי ילדים, תריסים, אלקטרוניקה

יקיר - ייצור מגבות

שבי שומרון - נגריה, מחשבים

תפוח - מתכת

אין נתונים על מספר המועסקים במפעלי התעשייה.

קצב אכלוס ומשאבי אנוש להתיישבות

על-פי תכנית המיתאר לתפרוסת האוכלוסיה - 7 מיליון נפש בשנת 2010 -
 תמנה האוכלוסיה היהודית ביש"ע 125,000 נפש, מהם צפויים 60% - 75,000
 ב"ציר חיים". פוטנציאל האכלוס של האזור, על-פי קיבולת שטח קרקע בזמינות
 גבוהה ובחנחה של 1 יח"ד לדר', 4 נפשות ליח"ד - הוא 115,500 נפש. על-פי
 התכנית הרעיונית של היישובים הקיימים יהיו באזור בשנת היעד - 260,000 נפש.
 לפי תכנית האב של ההסתדרות הציונית יהיו ביו"ש בשנת היעד 167,500 יח"ד שהן
 670,000 נפש. אם נניח ש-70% מהם יהיו באזור התכנון "ציר חיים" נמצא שאוכלוסיה
 היעד היא 470,000 נפש.

בסוף 1983 תמנה האוכלוסיה באזור התכנון כ-10,000 נפש ועד שנת היעד,
 במשך 27 שנים, עליה לגדול עד לאוכלוסיה היעד. בלוח-5, מוצגת חוספת האוכלוסיה
 השנתית הדרושה כדי להגיע לאוכלוסיה היעד. הונח שיהיה ריבוי טבעי של 2% לשנה⁽¹⁾.
 בהנחה זו תגדל האוכלוסיה של 10,000 נפש בסוף 1983 ל-17,000 בסוף שנת 2010
 וההגירה לאזור צריכה להשלים את אוכלוסיית היעד.

לוח-5

אוכלוסיית יעד וקצב הגירה שנתי דרוש (אלפי נפשות)

אוכלוסיית היעד	75.0	115.0	260.0	470.0
החוספת הדרושה	58.0	98.0	243.0	453.0
א. חוספת שנתית קבועה	1.6	2.7	6.75	12.6
ב. חוספת גדלה ב-5% לשנה				
- חוס' בשנה ראשונה	0.83	1.40	3.47	6.47
ז. חוס' בשנה אחרונה	2.95	5.00	12.34	23.00

(1) אין לסעות בין הצורך לבנות יח"ד ובין חוספת משאבי אנוש.
 הבנייה דרושה גם לרכיבי הטבעי הנוצר באזור עצמו, אך "משאבי אנוש"
 היא החוספת הצריכה לבוא מחוץ לאזור.

כלוח-5 נותחו שתי אלטרנטיבות לגידול האוכלוסיה:

- א. קצב ההגירה לאזור יהיה שווה בכל שנה (1).
- ב. בהנחה שככל שהאזור יהיה מיושב יותר יהיה קל יותר למשוך אליו תושבים נוספים - הגירה הולכת וגדלה. הונח שכל שנה יגדל מספר המהגרים אל האזור ב-5% (2).

הנחות ודוגמאות אלו הן שרירותיות. אין סיבה להניח שההגירה אל האזור תהיה קבועה ואין לנו יסוד להניח שהיא תגדל בשיעורים שנתיים קבועים, ובדיוק ב-5% לשנה, אך נתוני הלוח טובים לסדרי גודל. ניתן ללמוד מהם שאם בשנים הראשונות יעברו לאזור כ-1200 נפש לשנה (3), כ-300 משפחות, יהיו בשנת היעד 75,000 נפש באזור, אם יעברו כ-2000 בשנה הראשונה - יהיו באזור בשנת היעד כ-115,000 וכדי להגיע ל-470,000 נפש בשנת היעד יש להתחיל בהגירה של כ-9,500 נפש, כ-2,375 משפחות כבר בשנה הראשונה.

כדי לאמוד את פוטנציאל העוברים - "המהגרים" - לאזור התכנון אפשר להיעזר במספר נתונים:

$$\frac{P'}{\sum_{i=0}^{26} (1+m)^i} = P_5$$

(1) אופן החישוב:

התוספת השנתית הקבועה היא

$$P' = P_5 \cdot m; m = 2\%$$

(2) אופן החישוב:

$$\frac{P'}{\sum_{i=0}^{26} (1+m)^i (1+n)^{26-i}} = A$$

A התוספת בשנה הראשונה היא

$$P' = \text{תוספת אוכלוסיה דרושה}$$

$$m = 2\% \quad n = 5\%$$

התוספת בשנה האחרונה היא

$$A(1+n)^{26}$$

(3) ממוצע בין קצב הגירה קבוע ובין הגירה גדלה ב-5% לשנה (לוח-5).

- מספר העוברים לאזורי פיתוח מדי שנה הוא כ-15,000 נפש
- ההגירה הפנימית נטו סביב גוש בן היא כ-11,100 נפש לשנה.
- היקף הבנייה השנתית של משרד הבינוי באזורי יש"ע הוא כ-2000 יח"ד.

הנתונים על מספר העובדים לאזורי פיתוח התקבלו ממר זהר גינדל, ראש היחידה להכוונה לאזורי פיתוח, במשרד העו"ר. הציבור של 15,000 נפש לשנה הוא האוכלוסייה המקבלת סיוע ממשלתי לשיכון באזורי פיתוח. מתוך אוכלוסייה זאת יש פוטנציאל של משתכנים גם לאזור התכנון.

ההגירה הפנימית נטו סביב גוש דן היא תנועת חושבים אל היישובים הסמוכים למרכז העירוני הגדול. הם, ובמיוחד העוברים לערים שהן מצפון וממזרח לגוש דן מהווים פוטנציאל להתיישבות בשומרון, באזור התכנון.

לוח-6

הגירה פנימית נטו אל יישובים סביב גוש דן
ממוצע לשנים 1978-1980

יישובים מדרום לגוש דן:		יישובים מצפון וממזרח לגוש דן:	
2504	ראשון לציון	1441	רעננה
1073	חולון	1403	הרצליה
863	רחובות	869	נחניה
620	אשדוד	753	רמת השרון
268	בת ים	428	פתח תקוה
61	נס ציונה	310	כפר סבא
<u>5,389</u>	סיכום	190	הוד השרון
		168	גבעת שמואל
		96	קרית אונו
		48	יהוד
		<u>5,706</u>	סיכום
<u>11,095</u>	סך כולל		

תחזית הפרוטנציאל של משאבי אנוש לאכלוס השומרון בגבולות אזור התכנון איננה יכולה להיות מספר מוחלט. הפנייה להתיישבות באזור תהיה - מעבר לקבוצות אידיאליסטים - תוצאה של התמריצים שיינתנו למתיישבים שם, ובמיוחד להפרש בין תמריצים אלה ובין התמריצים הניתנים באזורים אחרים.

- נבדוק את המספר של 2000 מהגרים לאזור בשנה ראשונה עם גידול מתוך של 2.5% לשנה, כלומר ב-3800 בשנה האחרונה. הגירה כזו תביא את האוכלוסייה באזור בשנה היעד ל-120,000 נפש בקירוב. נראה שקיימים משאבי האנוש לקצב אכלוס זה.
- 2000 נפש לאזור התכנון, בהנחה שהוא קולט 60% מכל המתיישבים בחבלי י"ע, הם 3330 מתיישבים בשטחים. שהם כ-22% מהעוברים כל שנה לאזורי פיתוח.
 - 2000 נפש הם פחות מ-20% מההגירה הפנימית נטו סביב גוש דן.
 - 2000 נפש, כ-500 יח"ד הם רק 25% מבניית מסרד הבינוי ביש"ע.

אם תהיה כוונה להגיע ל-200,000 נפש בשנת היעד יהיה צורך להתחיל בתנועת הגירה של כ-4000 נפש בשנה אל אזור התכנון ולהגדיל מספר זה ב-2%-3% לשנה, עד 7600 בשנת היעד, כדי למשוך 4000 נפש בשנה - ולהגדיל מספר זה מדי שנה - יהיה צורך לשלם מחיר גבוה מאוד בתמריצים ואולי גם בוויחור על יעדים לאומיים אחרים. תחזית זו אינה מביאה בחשבון עלייה מיוחדת של עולים לשומרון. די להזכיר את העיר עמנואל שאכלוסה ייעשה, ככל הנראה, מאוכלוסייה מיוחדת, מוגדרת, והוא בא נוסף לאומדנים ולתחזיות הנ"ל.

בסיכום נראה שאין קושי להגיע בשנת היעד ל-120,000 נפש, 30,000 יח"ד, באזור התכנון. קביעת יעד של 200,000 נפש או יותר מחייבת החלטה מדינית שתקבע אם המשק יכול ורוצה לשלם את המחיר הכלכלי והלא-כלכלי שקצב התיישבות כזה מחייב.

נראה שיש לתכנן את האזור ל-120,000-150,000 נפש מתיישבים יהודים עד

שנת היעד.

מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של הנרשמים להתיישבות

באביב 1983 נעשתה הרשמה במסגרת "מבצע אכלוס יש"ע 1983". ההרשמה רוכזה על-ידי משרד העבודה והרווחה, מרכז ההכוונה לערי פיתוח ולהתיישבות, בשיתוף פעולה עם ההסתדרות הציונית ומשרד הבינוי והשיכון. בעת המבצע היו כ-4000 פניות, מולאו כ-2500 שאלונים על ידי מתעניינים. בפעל נרשמו כמעוניינים בהתיישבות כ-2000 משפחות, כ-7600 נפש.

ניתוח הנתונים שמסרו הנרשמים יכול לתת מושג על המאפיינים את האוכלוסייה הפונה להתיישבות בי"ע ומבקשת עזרה ממשלתית לשיכון - באמצעות היחידה להכוונה לערי פיתוח ולא ישירות באמצעות קבלנים פרטיים (1). נתוני אוכלוסייה זו אופייניים למתיישבים העתידיים באזור יותר מניתוח הנתונים של האוכלוסייה הקיימת - שהיא ברובה אידיאליסטית ומרקע תרבותי וחברתי שהוא רחוק מהממוצע בארץ ומהצפוי בשומרון כאשר יהיו בו 100,000-150,000 נפש. בנתוני הנרשמים יש בכל זאת הטייה. יש להניח שהפונים לקבלנים משקפים אוכלוסייה מבוטסת יותר ואולי גם מבוגרת יותר מאלה שנרשמו במסגרת המבצע.

משרד העו"ר העלה למחשב נתניהם של 1161 פונים. זהו מידגם גדול וכל הנתונים המובאים להלן מעובדים ממנו.

אזור ההתיישבות המועדף

הנרשמים נשאלו לאזור ההתיישבות המועדף. ההעדפות סוכמו ללוח-7.

לוח-7

נרשמי מבצע אכלוס יש"ע לפי אזור התיישבות מועדף
אחוזים מתוך הפונים שציינו אזור מועדף

חוף עזה -	42%	הר חברון וגוש עצמון	6%
שומרון -	32%	בקעת הירדן	3%
מטה בנימין -	17%	סך הכל	100%
			====

(1) בעת עריכת דו"ח זה התפרסמו נתונים מסקר שנערך עבור "אשדור".

מימצאי סקר זה יעובדו ויימסרו במועד מאוחר יותר.

למעלה מ-40% רשמו כאזור מועדף את אזור עזה ורק כ-32% - את השומרון. אין הסבר פשוט למימצא זה, אך ייתכן שרבים מהמעוניינים בהתיישבות באזור השומרון פנו ישירות לקבלנים.

צורת ההתיישבות המועדפת

הנרשמים במצבע יש"ע החבקשו לציין את צורת היישוב הרצויה: קהילתי מעורב, דתי או חילוני; עירוני מעורב, דתי או חילוני; קיבוץ, מושב שיתופי ומושב עובדים - דתי או חילוני.

56% מהנרשמים העדיפו התיישבות חילונית, 28% - התיישבות מעורבת מ-16% בתיישבות דתית. מבין הנרשמים לשומרון העדיפו 50% התיישבות חילונית, 36% התיישבות מעורבת ו-14% התיישבות דתית.

חלוקה זו של הנרשמים שונה מאוד מהמצוי בהתיישבות היום. קיימים שני הסברים מנוגדים לחופעה זאת: א. המועמדים הדתיים אינם זקוקים להרשמה במסגרת ה"המצבע" יש להם קשרים חברתיים עם המתיישבים הקיימים; ב. החוג שהמתיישבים הנמצאים בשטח שייכים אליו מיצה את משאביו. יש להניח שחלק גדול מהנרשמים ל"יישוב מעורב" היו גם הם דתיים אך מעדיפים התיישבות ביישוב מעורב. בדיקת צורת ההתיישבות המועדפת לפי המבנה האירגוני של היישובים - עירוני, קהילתי או מושבי-שיתופי הראה על הבדלים כולטים לפי האזורים המועדפים.

לוח-8

נרשמי מבצע אכלוס יש"ע לפי צורת ההתיישבות הרצויה ואזור מועדף
אחוזים

האזור	סך הכל	עירוני	קהילתי	מושב וקיבוץ*
כל האזורים	100	20	46	34
שומרון	100	36	52	12
עזה	100	11	33	56

* רק 1.6% מעדיפים התיישבות בקיבוץ.

האופייני למבקשי התיישבות בשומרון הוא השיעור הגבוה של המעדיפים יישוב קהילתי בעוד באזור עזה היה ביקוש גבוה להתיישבות במושבים.

גיל הנרשמים

בטפסי הפנייה נרשמה שנת הלידה של הפונה, בדרך כלל הבעל, לעתים האשה. על סמך שנות הלידה הוכן לוח-8 המפרט את גיל הנרשמים.

לוח-9

נרשמי מבצע אכלוס יש"ע לפי הגילים וצורה יישוב מועדפת

אחוזים

הגיל	סך הכל	יישוב עירוני	יישוב קהילתי	מושב וקיבוץ
ס"ה נרשמים	1,062	197	475	390
עד 24	24	11	9	49
25 - 29	27	27	24	31
30 - 34	21	22	26	13
35 - 39	12	16	17	4
40 - 44	7	9	11	2
45 - 49	4	5	6	1
50 +	5	10	7	-
סך הכל	100	100	100	100
חציון	29.8	32.6	33.3	25.2

להתיישבות במושבים נרשמו צעירים מאוד, צעירים אחרי השירות הצבאי, אך להתיישבות עירונית או קהילתית - ואלה היו 88% מהמעדיפים את השומרון - נרשמו בעיקר בני 25-40. הגיל החציוני הוא 33 שנים. זו אוכלוסייה שכבר התבססה במקומות עבודה ומגורים - לא משפחות בתחילת דרכן.

גודל משפחות הנרשמים

כמעט כל הנרשמים היו משפחות, כ-27% ללא ילדים והאחרות עם 1-7 ילדים.

לוח-10

נרשמי מבצע אכלוס יש"ע לפי מספר הילדים במשפחה
וצורת יישוב מועדפת, אחוזים

מספר הילדים	כל הנרשמים	יישוב עירוני	יישוב קהילתי	מושב וקיבוץ
0	27	30	22	31
1	17	17	16	20
2	26	23	27	27
3	18	17	20	15
+ 4	12	13	15	7
סך הכל	100	100	100	100
ממוצע	1.8	1.8	2.0	1.5

למשפחות שהעדיפו יישוב עירוני או קהילתי היו בממוצע 1.9 ילדים, אם מביאים בחשבון שהגיל של 50% מראשי המשפחה היה מעל 33 שנה נראה שניתן לקבוע שגודל המשפחה הממוצעת יהיה בסביבות 4 נפשות, כלומר שני ילדים במשפחה, או מעט יותר - אך לא 4 ילדים בממוצע כפי שהעריכו אנשים הקרובים להתיישבות הקיימת בשומרון.

המעדיפים התיישבות במושב היו משפחות צעירות - מחציתן עד גיל 25 - ולהן היו בממוצע רק 1.5 ילדים למשפחה.

המקצועות של הנרשמים

הנרשמים ציינו בטופסי הרישום את מקצועותיהם. פירוש המקצועות היה רב ביותר - כנהוג בהרשמת מועמדים לערי פיתוח כאשר המטרה היא להציע מגוונים עם עבודה מתאימה.

לצורך קביעת איפיונים לאוכלוסיה שנרשמה במבצע יש"ע היה צורך לאחד את המקצועות לקבוצות גדולות. נקבעו שבע קבוצות עיקריות:

- חעשייה ומלאכה - מסגרים, טכנאים, מרכיבים, מחקינים, הדסאים וכו'.
- מקצועות חופשיים - מנהלי חשבונות, רואי חשבון, כלכלנים, פסיכולוגים, סוחרים, קבלנים
- עובדי חינוך - מורים לסוגיהם ומנהלי בתי ספר
- עובדי בטחון - שוטרים, חיילים, סוהרים וכבאים
- נהגים - כל סוגי הנהגים
- פקידות - פקידים, פקידי קבלת קהל, עובדי שירותים
- אחרים - עובדי רפואה (מטפלות ואחיות) - 2%, עובדי מחשב - 2%, עובדי אירוח (מנהלי בתי מלון, טבחיים) - 1%, עקרות בית - 1%.

לוח - 11

הנרשמים לפי מקצועות וצורת יישוב מועדפת אחוזים

המקצוע	כל הנרשמים	י. עירוני	י. קהילתי	מושב וקיבוץ
חעשייה ומלאכה	44	44	43	45
מקצועות חופשיים	13	17	14	10
עובדי חינוך	11	10	13	8
עובדי בטחון	10	10	10	11
נהגים	6	2	6	8
פקידות	6	7	5	6
חקלאים	4	2	2	7
אחרים	6	8	7	5
סך הכל	100	100	100	100

המימצא המעניין ביותר הוא השיעור הגבוה של עובדי חעשייה ומלאכה - 44% מכל סגף הפונים, כולל הפונים למושב. לצומתם קטן ביותר מספר הנרשמים שמסרו שהפקידות היא מקצועם. מעניינת גם העובדה שלא נמצא הבדל משמעותי בהרכב המקצועי של הפונים לצורות ההתיישבות השונות.

מקומות המגורים של הנרשמים

הנרשמים ציינו את כתובותיהם הנוכחיות. נמצא שכ-38% מכל הנרשמים וקרוב ל-50% מהנרשמים להתיישבות בשומרון, אך רק 32% מהמעוניינים אבהתיישבות בעזה גרים בגוש דן.

לוח - 12

הנרשמים לפי מקומות מגוריהם, אזור מועדף וצורת התיישבות מועדפת
אחוזים

מקום מגורים	כל הנרשמים			י. עירוני		י. קהילתי		מושב וקבוץ	
	סה"ה	שומרון	עזה	סה"כ	שומרון	סה"כ	שומרון	סה"כ	שומרון
גוש דן	38	49	32	50	50	35	50	34	46
ראשון לציון (1)	6	9	5	7	8	7	10	6	10
ירושלים	6	2	2	3	2	8	2	4	2
אשקלון	5	2	9	2	1	7	3	4	-
באר שבע	5	3	6	3	2	5	3	5	2
הרצליה (2)	4	7	2	6	7	4	7	3	5
חיפה והקריות	3	2	4	1	1	4	2	4	-
נתניה	3	2	4	5	3	2	3	4	-
רמלה, לוד	3	2	2	2	3	4	2	3	2
רחובות, עקרון	3	3	3	3	3	3	2	4	5
אשדוד	3	3	4	5	5	1	1	4	7
ערי פיתוח (3)	7	4	11	5	6	8	3	7	-
קיבוצים ומושבים	5	3	7	1	2	4	3	9	7
אחרים	9	9	9	7	7	8	9	9	14
סך הכל	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(1) כולל נס ציונה ובית דגון

(2) כולל רעננה ורמת השרון

(3) שדרות, ק. גת, ערד, דימונה, בית שאן, ירוחם, בית שמש, ק. מלאכי, נהיבות ועוד

לא נמצא הבדל משמעותי במקומות המגורים הנוכחיים לפי צורות ההתיישבות

המועדפות של המעוניינים בשומרון - 50% מגוש דן, 9% מראשון לציון וסביבה ו-7% מהרצליה וסביבתה.

סיכום

- ניתן לסכם את המאפיינים את הנרשמים להתיישבות בשומרון במבט יש"ע 1983:³
- רק 32% מכלל הנרשמים שצינו אזור מועדף נרשמו לשומרון. היו 8% מכלל הנרשמים שלא ציינו אזור מועדף.
 - 50% מהנרשמים לשומרון בקשו להתיישב בישוב חילוני, 16% בהתיישבות דתית ו-36% בהתיישבות מעורבת.
 - צורת ההתיישבות המועדפת אצל הנרשמים לשומרון היא יישוב קהילתי - 52%.
 - להתיישבות עירונית פנו 36% ולחקלאית - 12%.
 - מחצית הנרשמים להתיישבות קהילתית ועירונית היו בני 33 ומעלה, מחצית הנרשמים להתיישבות חקלאית - בני 25 או פחות.
 - כמעט כל הנרשמים היו משפחות. מספר הילדים הנמוצע - 1.9 למשפחה.
 - 44% מהנרשמים ציינו כמקצועותיהם מקצועות תעשייה ומלאכה. רק 6% ציינו מקצועות פקידותיים.
 - כמחצית הנרשמים לשומרון גרים בגוש דן, 9% מראשון לציון וסביבתה ו-7% בהרצליה והסביבה.

נתונים אלה מעידים על מועמדים שאינם זוגות צעירים בתחילת דרכם. העדפת היישוב הקהילתי מצביע על רצון לאיכות חיים גבוהה. ההרכב המקצועי מפתיע. נראה שפקידים בשירות הציבורי, עובדי בנקים וקבוצות דומות לא פנו כלל במסגרת ההרשמה ל"מבצע אכלוס יש"ע 1983". קיימות מסגרות נוספות להתיישבות ב"יש"ע, ובמיוחד ב"ש כגון הרשמה אצל קבלנים ויזמים פרטיים והתארגנות קבוצות כמו עובדי משרד התקשורת. אין נתונים על אוכלוסיה זו אך יש מקום להניח שהנרשמים אצל יזמים ובמיוחד המתארגנים במסגרות מקומות עבודה הם אנשים שרואים בהתיישבות בשומרון בעיקר שינוי מקום מגורים בלי כוונה לשנות מקום עבודה - הם ימשיכו לנסוע למקומות העבודה הקודמים שלהם.

תעסוקה

אין לערוך תחזיות במספרים מוחלטים בנושאי תעסוקה של האוכלוסייה היהודית החזויה באזור בשנת היעד. ניתן לערוך תחזיות רק על אחוזים: אחוז השייכים לכח העבודה - העובדים או מחפשים עבודה, אחוז המועסקים בשירותים לאוכלוסיית האזור עצמן, אחוז הממשיכים לעבוד במקומות עבודתם הקודמים ואחוז המועמדים לעבודה במפעלים שיוקמו באזור.

השייכים לכח העבודה

כ-68% מהאוכלוסייה בישראל הם בני 14+. מהם שייכים לכח העבודה קרוב ל-50% שהם כ-33.6% מכלל האוכלוסייה, כלומר 1 מכל 3 החיים בישראל עובד או מחפש עבודה. מספר השייכים לכח עבודה בכל "משק בית" היה בממוצע 1.3. "משק בית" היא קבוצת אנשים הגרים, מבשלים ומתקצבים במשותף. כ-15% מ"משקי הבית" היהודים בישראל היו של נפש אחת.

לצורך תכנון אפשר להניח שבאוכלוסייה היהודית בשומרון יהיה מספר השייכים לכח העבודה במקצת גדול מהממוצע בישראל, כ-1.4 עובדים ל"משק בית" ובהנחה של גודל משפחה של 4.0-4.2 נפשות - הממוצע של יהודים בישראל הוא 3.4 - יהיה מספר השייכים לכח העבודה כ-34% מהאוכלוסייה. הנחנו מספר גדול יותר של מפרנסים במשפחה אך גם משפחות גדולות יותר מהממוצע בישראל - שתי ההנחות נובעות מההנחה היסודית שהאוכלוסייה בשומרון עד שנת היעד תהיה אוכלוסיית מהגרים, צעירה מהממוצע בכלל האוכלוסייה היהודית בישראל. התוצאה הסופית היא - שיעור השייכים לכח העבודה לא יהיה שונה מהממוצע בישראל.

הרכב התעסוקה לפי ענף כלכלי

תכנית האב להתיישבות לשומרון ויהודה⁽¹⁾ צופה שביו"ש יהיה בשנת 2010 אחוז המועסקים בשירותים קהילתיים וציבוריים גבוה מהממוצע בישראל - 37%, ובישובים קהילתיים - 40% בהשוואה ל-35% בישראל היום. השיעור הגבוה הזה בא "ליצור איכות גבוהה בענפי השירותים בעיקר בשלבי פיתוח האזור"⁽²⁾.

(1) תכנית הפיתוח לאזור לשנים 1983-86, ניסן תשמ"ג, הוכנה על-ידי ההסתדרות הציונית ומשרד החקלאות, ע' 37.

(2) שם, שם.

זהו שיעור גבוה ביותר, במיוחד אם מביאים בחשבון שמרכזי השלטון וריכוז עובדי השירותים הממלכתיים והציבוריים יישארו בירושלים ובתל-אביב.

לפי אותה חכנית יהיה מספר העובדים בשירותי מסחר, החבורה ופיננסים זהה בערים, קריות וחושבות ביו"ש לזה שבשראל היום - 27%, ביישובים קהילתיים - 10% ובכפריים - 3%. גם זה אחוז גבוה בהתחשב שמרכזי הפיננסים והמסחר יישארו בערים הראשיות.

לוח-13

הרכב התעסוקה ביו"ש - תחזית לסוף המאה

אחוזים

צורת היישוב	סך הכל	חקלאות	בינוי	תעשיית ותירות	ש' קהילתיים וציבוריים	ש' מסחר תחב' ופיננסיים
ממוצעים						
ארציים היום	100.0	6.8	6.3	24.8	34.9	27.2
עירוני	100	0	4	32	37	27
קהילתי	100	7	8	35	40	10
כפרי	100	65	2	5	25	3

המקור: חכנית אב להתיישבות, שס, ע' 37.

(1) תחזית הביקוש המקומי לכת אדם

האוכלוסייה שתגור ביישובי השומרון תהיה זקוקה לחלק מכח העבודה המקומי לסיפוק צרכיה העצמיים, במתן שירותים לעצמה.

מסחר קמעוני. לפי מספר בתי העסק למסחר קמעוני החזויים. ככל שיישוב גדול יותר וככל שהוא מרוחק יותר ממרכז עירוני גדול - רב יותר מספר בתי העסק הקמעוניים ל-1000 נפש. ברשויות מקומיות המונות 2000-3000 נפש היו בממוצע

(1) פרק זה נערך בעקבות "בדיקת איתור ופוטנציאל פיגוח של יישוב באזור מעלה אדומים" המכון האורבני, ד. זסלבסקי ושו"ת, תכנון ויעוץ כלכלי בע"מ, אוגוסט 1977, נספה - ו'.

7.5 בתי עסק ל-1000 נפש, ביישובים המונים 10,000-25,000 נפש היו בממוצע 9 בתי עסק. בערים גדולות מגיע מספר בתי העסק ל-15-18. אנו נניח ממוצע של 12.5 בתי עסק קמעוניים ל-1000 נפש. מספר העובדים הממוצע בבתי עסק קמעוני הוא 2, מספר המועסקים בענף - 25 ל-1000 נפש.

שירותים אישיים ושירותי אוכל ומשקה. מספר המועסקים בשירותים אלה הוא בממוצע 10 ל-1000 נפש.

תחבורה, אחסנה וקשר. לפי נתונים ארציים⁽¹⁾ הגיע מספר המועסקים בענף זה, למעט שלוש הערים הגדולות, ל-14 מועסקים ל-100 נפש. מאחר שחלק מהיישובים בשומרון יהיו קטנים - אישורים קהילתיים - וחלקם יישענו על שירותים בגוש דן, ניתן להניח שמספר המועסקים בענף זה יהיה בממוצע 12 ל-1000 נפש.

שירותים פיננסיים. הממוצע הארצי ביישובים עירוניים, למעט שלוש הערים הגדולות היה⁽¹⁾ 7 מועסקים ל-1000 נפש וביישובים כפריים - 1.4. לאזור ציר חיים נניח ממוצע של 6 ל-1000.

חינוך. מספר המועסקים בחינוך - מורים, גננות וכוחות עזר - הוא כ-32 ל-1000 נפש.

בריאות. המועסקים במרפאות היה במיפקד האוכלוסייה 1972 - 4.4 ל-1000 נפש. המועסקים בבריאות מחוץ לבתי חולים, כולל ברפואת שיניים, רופאים פרטיים ומכוני רפואה - היה 5.8 ל-1000 נפש. בגלל הרצון להבטיח איכות חיים גבוהה נניח 6 מועסקים ל-1000 נפש.

רשויות מקומיות. מספר המועסקים במינהל, ניקיון, גינון וכדו' נאמד ב-7.5-10 ל-1000 נפש. ביישובים קטנים יותר המספר גבוה יותר. לאזור התכנון נביא בחשבון 9 ל-1000 נפש.

(1) למ"ס, סקר כח אדם 1974, פרסום 513, לוח 39.

לוח - 14

תחזית הביקוש המקומי לכח אדם - שירותים

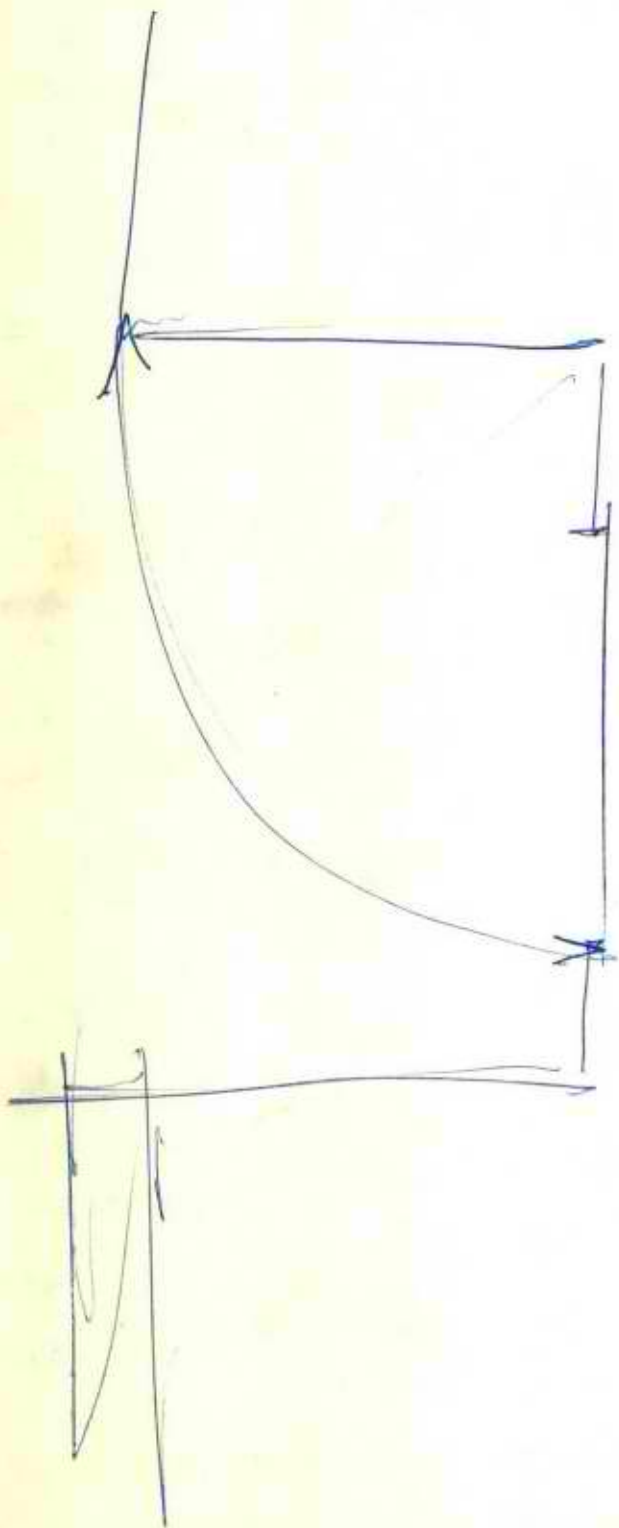
הענף הכלכלי		מועסקים ל-1000 נ'	שיעור מכח העבודה (1)
מסחר קמעוני	25	7%	
שירותים אישיים ושירותי אוכל ומשקה	10	3%	
תחבורה, אחסנה וקשר	12	4%	
שירותים פיננסיים	6	2%	
סיכום	53	16%	
חינוך	32	9%	
בריאות	6	2%	
רשויות מקומיות	9	3%	
סיכום	47	14%	
סך הכל	100	30%	

(1) בהנחה ש-34% מהאוכלוסייה, 340 ל-1000 נפש, שייכים לכח העבודה.

לפי אומדנים אלה יגיע הביקוש המקומי לעובדים בשירותים ל-30% מכלל כח העבודה המקומי. באומדן זה לא נכלל הביקוש לעובדים בבנין מאחר שאחוז המתיישבים בין עובדי הבנייה הוא זניח.

העסקה לעובדים שאינם מועסקים בשירותי האוכלוסייה המקומית

כ-70% מכח העבודה שתימצא באזור התכנון פנויה לעבודה אשר איננה סיפוק צורכי השירותים של האוכלוסייה באזור. אין כל נתונים שיאפשרו לאמוד מהו החלק מהעובדים האלה שימשיכו לעבוד במקומות עבודותיהם במרכזים העירוניים הקודמים וכמה יחפשו עבודה באזור. השיעורים תלויים בריכוז הגיאוגרפי של ההתיישבות - ככל שהיא רחוקה מהקו הירוק תגדל הנכונות והרצון לחפש עבודה באזור - ובהיצע העבודה שיווצר במקום.

משרד הבינוי והשיכון
היחידה לתכנון ערים

"ציד חיים"

תכנית פיתוח אזורית
מרכז השומרון

דו"ח מסכם
מבואר 1984

משרד הבינוי והשיכון

היחידה לתכנון ערים

"ציר חיים"

תכנית פיתוח אזורית

מרכז השומרון

דו"ח מסכם

פברואר 1984

סופיה אלדור - ממונה על היחידה לתכנון ובינוי ערים
דיאנה וולקוב - אדריכלית, היחידה לתכנון ובינוי ערים
נחום פלד - היחידה לתכנון ובינוי ערים
שמואל הורוביץ - סגן מנהל אגף תכנון וביצוע, מנהל לבניה נפרדת
וישובים חדשים
בן-ציון קריגר - סגן מהנדס תכנון ראשי, מחלקת עבודות ציבוריות,
משרד ראשי

טומס מ. לייטרסדורף - י. גולדנברג
אדריכלים ומתכנני ערים (1972) בע"מ

טומס מ. לייטרסדורף

צביקה מינץ - גיאוגרף מתכנן
דנה וטרמן - אדריכלית
מרים אלי - שרטוט מפות

דוד כהן - יועץ כלכלי, דמוגרפיה וכלכלה
נחום דונסקי - יועץ לתכנון
ישראל אדלר - ד.א.ל - פיתוח והנדסה בע"מ

צוות ההיגוי

צוות התכנון

ראש הצוות

מרכז הצוות

יועצים

1

1. עיקרי התכנית

2

1.1 אפשרויות ומיגבלות פיתוח האזור

2

1.2 חלוקת אזור התכנון לאזורי משנה

2

1.3 המגזר הערבי

3

1.4 ההתיישבות היהודית באזור התכנון

3

1.5 תחזיות משאבי אנוש להתיישבות יהודית באזור התכנון

3

1.6 חלופה מומלצת לפיתוח ההתיישבות היהודית

4

1.7 תכנית פיתוח לטווח קצר "סף המראה"

5

1.8 מערכות התשתית

6

חלק שני - רקע לתכנית

2. רקע אזורי

9

2.1 מיקום אזור התכנון

9

2.2 רקע פיזי של האזור

9

3. תנאים פיזיים באזור

11

3.1 שימושי קרקע

11

3.2 בעלות קרקע

11

3.3 תנאי קרקע לפיתוח

12

3.4 מערכות הדרכים

12

3.5 הגדרת שטחים בעלי אפשרויות ומיגבלות פיתוח

14

3.6 תכניות קיימות לאזור

15

3.7 חלוקת אזור התכנון לאזורי משנה

15

4. האוכלוסיה הערבית

18

4.1 נתונים דמוגרפיים

18

4.2 תעסוקה

21

5. האוכלוסיה וההתיישבות היהודית

25

5.1 גודל האוכלוסיה

25

5.2 מערך השירותים והתעסוקה הקיים

27

6. תחזיות התיישבות ומשאבי אנוש להתיישבות באזור התכנון

28

6.1 תחזיות שונות

28

6.2 תחזיות צוות התכנון

28

6.3 השפעת איכלוס אזור התכנון על התפלגות האוכלוסיה בארץ

30

6.4 הרכב גילים של האוכלוסיה היהודית באזור

30

חלק שלישי - התכנית

32	7.	<u>חלופות פיתוח להתיישבות יהודית לשנת היעד</u>
32	7.1	חלופה קונצפטואלית לפיתוח התיישבות יהודית
32	7.2	שילוב קונצפציה עם תחזיות איכלוס
37	8.	<u>מערך תפקודי אזורי בשנת היעד</u>
37	8.1	תעסוקה
40	8.2	צרכי הבניה להתיישבות היהודית
42	9.	<u>תכנית הפיתוח לטווח קצר "סף המראה"</u>
42	9.1	עקרונות תכנית הפיתוח
42	9.2	היקף אוכלוסיה ל-"סף המראה"
43	9.3	פריטה אזורית
44	9.4	הגדרת קדימות פיתוח

רשימת מפות

1. פריטה אזורית נשענת ק.מ. 1;250,000
2. פריטה אזורית מוקדית היררכית ק.מ. 1;250,000

תיק מפות

1. שימוש בעלות קרקע ק.מ. 1;100,000
2. פוטנציאל תנאי קרקע ק.מ. 1;100,000
3. אפשרויות ומיגבלות פיתוח האזור ק.מ. 1;100,000
4. חלופת צמיחה מוקדית היררכית ק.מ. 1;100,000

נספחים

- טבלה מס' 1 - מערך הישובים הקיים 4/83
- טבלה מס' 2 - תכנית פיתוח לציר חיים לשנת היעד לכל ישוב עפ"י יחיד
- טבלה מס' 3 - טבלת סיכום והשוואת עלויות תשתיות עפ"י חלופות
- טבלה מס' 4 - רשימת אתרים באזור תכנון ציר חיים
- טבלה מס' 5 - סימוכין לקביעת גדלי ישוב אופטימליים
- טבלה מס' 6 - דוחות ביניים ומפות שנעשו במסגרת עבודת צוות התכנון
- דו"ח מס' 6 - סיכום הממצאים לגבי פיתוח מערכות התשתיות באזור התכנון

1. אפשרויות ומיגבלות הפיתוח - פירוש המונחים 14
2. מגמות בגידול האוכלוסיה הערבית ביו"ש 1977 - 1982 19
3. תחזית גידול האוכלוסיה הערבית 1982 - 2010 19
4. שיעור בני 14+ השייכים לכח העבודה ושיעור המועסקים יו"ש 1970-1982 21
5. שיעור ההשתתפות בכח העבודה של בני 14 ומעלה 21
6. מועסקים מנפות שכס וטול כרס לפי מקום עבודה והענף 1981 22
7. תחזית תעסוקה לערביי אזור התכנון 1982 - 2010, אלפים 23
8. תחזית המועסקים הערבים במשק היהודי באזור התכנון, אלפים 24
9. יח"ד גמורות ובבניה באפריל 1983 לפי אזורי משנה וצורת התיישבות 25
10. איכלוס והיצע דירות בארבעה ישובים גדולים בשומרון 26
11. מאזן ההגירה לישובים ביו"ש - רישום שינוי כתובות 26
12. אומדני אוכלוסיה לפי הנחות שונות של מאזן ההגירה 29
13. השפעת איכלוס אזור התכנון על האוכלוסיה 30
14. התפלגות האוכלוסיה היהודית לפי קבוצות גיל, אחוזים, תחזיות עד שנת 2010 31
15. עקרונות קונצפציות הפיתוח 33
16. מערך ההתיישבות היהודית המוצע עפ"י החלופות 36
17. תחזית ההשתייכות לכח עבודה אזורי 1990 - 2010 ועפ"י אזורי משנה 37
18. תחזית הביקוש המקומי לכח אדם - שירותים 38
19. מועסקים לפי ענף כלכלי יהודים בכל ישראל ובאזור התכנון, אחוזים 38
20. תחזית שיעור היוממים של כלל המועסקים באזור, אחוזים 39
21. הצורך ביחידות דיור לסוף שנת 2010 40
22. הצורך בהתחלת בניה בשנת 1984 - 2008 40
23. היקף התחלות בניה באזור המרכז ובתל-אביב 1980 - 1982 41
24. התחלות בניה דרושות עד סף המראה לפי אזורי משנה 44

ה ק ד מ ה

כללי

אזור תכנון ייצור חיים (חוצה שומרון ע"ש חיים לנדאו), כפי שהוגדר למטרת התייחסות כללית של התכנית, מהווה חלק מרכזי של השומרון ומותחם בין הים במערב, נהר הירדן במזרח, נחל שילה וישובי צפון מוא"ז מטה בנימין בדרום, והגבול בין מחוזות המרכז לחיפה לכוון הירדן בצפון. אזור התכנון לצורך הגדרת תכנית הפיתוח, כלול בנפות טול כרם, שכס וחלק מנפת ירדן. בתחום חלק ממוא"ז שומרון ובקעת הירדן.

הדו"ח התמציתי הנוכחי מהווה סיכום של שישה דוחות ביניים שבמסגרתם נעשה:

- א. מערכת בדיקות שמטרתן לבחון את ההיצע הפיזי, קרקעי, מערך התיישבות הקיים והמתוכנן והפעילות הכלכלית באזור התכנון על מיגבלותיו ואפשרויותיו.
- ב. בחינת אלטרנטיבות קונצפטואליות שונות של פיתוח ההתיישבות היהודית החזויה ופירוט האלטרנטיבה הנבחרת בטווחי זמן שונים בתחומים של מגורים, תעסוקה ושירותים.
- ג. הגדרת היקף פיתוח התשתיות החיוניות לתפקודו התקין של האזור בהתייחס למרקם הישובים הקיים והמתוכנן.

יצר: הפיתוח
משרד מרכזיות במכנה
אזור

- א. פיתוח התיישבות יהודית מגוונת הכוללת מגורים ותעסוקה במסגרת מערך אזורי מתואם ומגובש, תוך הבטחת מערך-אזורי-תקין שיענה על צרכי האוכלוסיה היהודית והערבית.
- ב. פיתוח תוך איזון מערכות אקולוגיות סביבתיות.
- ג. פיתוח אזור המהווה מוקד מקשר בין שפלת החוף לבקעת הירדן ובין ירושלים לצפון הארץ.
- ד. פיתוח אופטימלי בתנאים של משאבים לאומיים מוגבלים
- ה. הבטחת רזרבות קרקעיות לצרכים שונים לטווח הרחוק.

בעיות תכנוניות עיקריות

- א. תפרוסת ההתיישבות היהודית ומערך השירותים הקיימים אינם בעלי ערך מגובש ואינם אינטגרלים למערך האזורי והארצי. כתוצאה מכך קיים פיזור של המשאבים הלאומיים המוגבלים.
- ב. מיעוט משאבי אנוש להתיישבות יהודית, לעומת מספר רב של התחלות פיתוח להתיישבות, הנמצאות ברמת פיתוח נמוכה יחסית. יכביד על האפשרות להביא את הישובים הקיימים אל "סף המראה" בתקופת שנים מתקבלת על הדעת.
- ג. עלייה רמת החיים של האוכלוסיה הערבית ללא מתן פתרונות פיזיים בעיקר במרכיבי התשתית והפיתוח הפיזי.
- ד. ריבוי רשויות העוסקות בתכנון ופיתוח, בהעדר מדיניות על ברורה ויד מכוונת להקצאת משאבים, עיצוב פריסה וכיווני צמיחה.

1. עיקרי התכנית

1.1 אפשרויות ומיגבלות פיתוח האזור

1.1.1 רקע פיזי

הרי יהודה ושומרון מהווים את שדרת ההר המרכזית של ארץ ישראל. במת ההר בשומרון מבותרת ובה סדרה של עמקים. המדרון התלול פונה כלפי מזרח - אזור ספר השומרון ובקעת הירדן ואילו המדרון המתון פונה כלפי מערב - אזור מרגלות הרי שומרון.

1.1.2 קריטריונים להגדרת אזורים בעלי אפשרויות ומיגבלות פיתוח

מתוך המכלול הגדול של תופעות טבעיות ואנושיות המאפיינות את אזור התכנון, נבחנו רק אותם מרכיבים שעשויה להיות להם השלכה עקרונית לבחירת אזורים המהווים פוטנציאל לפיתוח.

- א. זמינות קרקע לפיתוח, בעלות קרקע, שימוש קרקע
- ב. חנאי קרקע לפיתוח, איכות תבליט, גודל השטח ורציפות השטח
- ג. נגישות לאזור
- ד. תכניות קיימות ובהכנה.

1.1.3 הגדרת אזורים בעלי אפשרויות לפיתוח התיישבות יהודית

שטחי קרקע בעלי אפשרויות פיתוח להתיישבות יהודית ניהן לסווג לצרכי תכנון ל-2 קטגוריות: "שטחים רכים" ו-"שטחים רכים ביותר" עפ"י הקריטריונים הנ"ל. שטחים "רכים ביותר" מהווים את הפוטנציאל הקרקעי הזמין ביותר לפיתוח, מהווים כ-50,000 דונם כאשר סה"כ השטחים ה"רכים" מהווים כ-100,000 דונם.

1.2 חלוקת אזור התכנון לאזורי משנה

על פי הניתוח האזורי ניתן לחלק את אזור התכנון לשלושה אזורי משנה: (ראה מפה מס' 4)

1.2.1 שוליים מערביים - נכללים בטווח של כ-20 ק"מ מישובי הטבעת השלישית של מטרופולין

גוש דן (כפר סבא - פתח תקוה). אזור זה ניתן לחלוקה תת אזורית:

- א. ציר גבעות - פרוס למרגלות הרי שומרון ומהווה אזור תפר, כלומר אזור חיבור בין השומרון לבין מחוז המרכז. באזור זה פרוסים שלושה מקבצי ישובים: אלקנה, אלפי מנשה וסלעית.

- ב. יתר אזור השוליים המערביים - באזור זה פרוסים שני מקבצי ישובים: קרני שומרון (למעט עמנואל) במרכז ויועזר בדרום.

1.2.2 מרכז האזור - מותחם בין אזור השוליים המערביים לשוליים המזרחיים. אזור זה ניתן לחלוקה תת אזורית:

- א. אריאל
- ב. יתר אזור המרכז בו פרוסים הישובים עמנואל, קדומים ומקבץ צפוני עינב, שבי שומרון הנשען על קדומים.

1.2.3 שוליים מזרחיים - מותחם מציר האורך המרכזי בשומרון אשר כולל את הפסגות הגבוהות של השומרון מזרחה לכוון הירדן. אזור זה ניתן לחלוקה תת אזורית:

- א. אזור גב ההר בו נכללים הישובים אלון מורה, ברכה, תל חיים בצפון ותפוח במרכז
- ב. אזור בקעת הירדן בו נכללים ישובי הבקעה ומעלה אפרים כמוקד אזורי לכל ישובי הבקעה.

1.3 המגזר הערבי

1.3.1 אוכלוסיה

האוכלוסיה הערבית באזור התכנון מנתה בשנת 1982 כ-243.0 אלף נפש. בשנת היעד 2010 תמנה אוכלוסיית האזור כ-408.0 אלף נפש בהנחה של שיעור גידול של 1.87% לשנה.

בשנת היעד יתגוררו ב-3 הערים הגדולות (שכם, קלקיליה, טול כרם) כ-182.0 אלף נפש ויהיו כ-44.5% מכלל האוכלוסיה באזור. בעיר הגדולה שכם ופרבריה יתגוררו כ-120.0 אלף נפש. שאר האוכלוסיה תמשיך להתגורר בכ-172 העיירות והכפרים הקיימים עתה. יש לציין שלא מאופיינת הגירה מהכפר לעיר. תכניות מתאר להגדרת תחומי בניה של ישובים ערביים עירוניים וכפריים נמצאות בהכנה ביזמת לשכת התכנון יו"ש.

1.3.2 תעסוקה

כח העבודה באזור יגדל באותה תקופה מכ-43.7 אלף נפש לכ-73.4 אלף נפש. בשנת היעד יעסקו כ-40.0 אלף נפש בסקטור הערבי וכ-32.0 אלף נפש בישראל ובסקטור היהודי בשומרון. שיעור המועסקים במשק בישראל, כולל הסקטור היהודי באזור יגדל מכ-24% ב-1982 לכ-43% בשנת היעד, כך שהחלות של האזור במשק הישראלי מבחינת התעסוקה גדל.

1.4 התיישבות יהודית באזור התכנון

1.4.1 מערך ההתיישבות

באזור התכנון היו באפריל 1983 4742 יחיד גמורות. הבניה מפותרת על פני 25 ישובים. 78% מכלל יחיד מרוכזות בישובים עירוניים ופרבריים, כאשר באריאל ועמנואל מרוכזות 53% מכלל יחיד. 63% מיחיד הגמורות ובבניה ממוקמות במרכז האזור, 23% בשוליים המערביים ו-14% בשוליים המזרחיים.

עיקר הפיתוח הינו ביזמה ממשלתית ומתמקד במרכז האזור. בשוליים המערביים קיים פיתוח ביזמה פרטית. עיקר מאמץ הפיתוח מרוכז כיום באריאל, עמנואל וקדומים הנמצאים כולם במרכז האזור. קיימת הישענות גבוהה על מערך שירותים ותעסוקה מחוץ לאזור.

1.5 תחזיות משאבי אנוש להתיישבות יהודית באזור התכנון

1.5.1 תחזיות צוות התכנון

האוכלוסיה באזור תמנה בסוף 1983 10,000 - 7,000 נפש. במידה ומגמות ההתיישבות הנוכחית ייתמשכו, כ-1,200 נפש בשנה. האוכלוסיה תמנה בשנת היעד 2010 כ-55,000 נפש - כ-15,000 יחיד. תחזיות משאבי אנוש להתיישבות באזור מבוססות על ההנחה שאחוז מסוים של מהגרים המשנים את מקום מגוריהם ועוברים לגור בערי המרכז, יעברו להתיישבות באזור אם ינתנו התנאים המתאימים. הוכנו שלוש חלופות לקצב ההגירה לשנה עד לשנת היעד 2010. שתי החלופות הראשונות הינן בתחום הסבירות.

- (1) 2400 נפש לשנה - בשנת היעד תמנה האוכלוסיה כ-100,000 נפש - 27,000 יחיד
 - (2) 4800 נפש לשנה - בשנת היעד תמנה האוכלוסיה כ-187,000 נפש - 50,000 יחיד
 - (3) 12000 נפש לשנה - בשנת היעד תמנה האוכלוסיה כ-440,000 נפש - 116,000 יחיד
- חלופה 3 אינה בתחום הסבירות לקצב איכלוס במשך תקופת התכנון. לעומת זאת מתאימה החלופה במידה נמוכה יותר לכושר הנשיאה של שטחי הקרקע הרכים ביותר בהם ניתן להגיע עד 88,500 יחיד - 350,000 נפש.

1.5.2 מסקנה חכנונית

צוות החכנון רואה בחלופה 2 כ-187,000 נפש בשנת היעד כגבול עליון להיקף האוכלוסייה וסבור שיהיה צורך בתמריצים נרחבים מאד כדי להשיג יעד זה לעומת מה שניתן כיום.

1.6 חלופה מומלצת לפיתוח ההתיישבות היהודית

1.6.1 צוות החכנון ממליץ על "פריסה מוקדית היררכית" שתוכל להשיג את היעדים המוצבים בתכנית ע"י הכוונה של המשאבים המתאימים: כתוצאה מכך ירוכזו מאמצי הפיתוח באזור למרכז האזור תוך הפניית 60% ממשאבי האנוש לאזור זה, 25% יופנו לאזור השוליים המערביים ו-15% לאזור השוליים המזרחיים. העיר אריאל תשמש כמוקד אזורי מבחינת תעסוקה ושירותים ותקלוט 40% מכלל משאבי אנוש באזור. במקביל לאריאל יפותחו באזור המרכז מוקדי משנה בעמנואל וקדומים.

איסטרטגיה זו התורמת לחיזוק של מרכז השומרון, תואמת ומקובלת על רוב הגורמים הממסדיים. ניתן ומומלץ לשמור על מבנה זה בכל אחת מחלופות הפיתוח בהיקפי השקעה וקצב גידול שונים.

מכיוון שהפעילות המתרחשת לאחרונה במערב האזור עלולה לשנות את המבנה ההתיישבותי הנוכחי (1.4.1) והרצוי, על זרועות הממשלה לעשות הכל למען ביסוסו. זאת יעשה ע"י וויסות נכון של מכלול ההשקעות הממשלתיות באזור.

1.6.2 חלופה 1 "מוקדית במשאבים מוגבלים" וחלופה 2 "מוקדית מואצת" יפותחו כתכנית פיתוח בשלבים עפ"י קצב ההגירה לאזור, כאשר שתיהן מבוססות על ריכוז המאמץ באזורים מועדפים בהתאם לקונצפציה המומלצת. מכיוון שפריסת משאבי האנוש היחסיים בין האזורים נשמרת, כל אחת מהחלופות אינה סותרת את רעותה. לאורך זמן ניתן לעבור מחלופה אחת לשניה.

1.6.3 מערך תפקודי אזורי לשנת היעד

תעסוקה

היקף המועסקים יהווה כ-34.0% מכלל האוכלוסייה 33.0 - 61.0 אלף נפש בהתאם לחלופות. בענף השירותים יעסקו כ-63% מכלל המועסקים, בענף התעשייה כ-30% מכלל המועסקים ובענף הבניה והחקלאות כ-7% מכלל המועסקים. מוקדי התעסוקה המרכזיים יהיו באריאל, במעלה אפרים וקרני שומרון.

1.6.4 תעסוקה מחוץ לאזור

בטווח הקרוב ישען האזור במידה רבה על מוקד תעסוקה ושירותים מחוץ לאזור כך שאחוז היוממים למטרות תעסוקה יהיה במוצע 50%. בטווח הארוך ירד אחוז היוממים לכ-30% ויגיע לרמת יוממות בה נמצאים המוקדים הפריפריים למטרופולין גוש דן.

1.6.5 היקף בניה

היקף הבניה הדרוש באזור מהווה אחוז קטן מכלל הבניה במחוז המרכז ותל-אביב לכן נראה איפה שלהיקף הבניה באזור החכנון לא תהיה השפעה מהותית על היצע הדירות במרכז הארץ.

עפ"י חלופה 1 יש צורך לבנות בכל אזור התכנון מידי שנה 1000 - 800 יח"ד
עפ"י חלופה 2 יש צורך לבנות מידי שנה 2000 - 1200 יח"ד.

1.7 תכנית פיתוח לטווח הקצר - "סף המראה"

1.7.1 המערך האזורי

תכנית הפיתוח לטווח הקצר אמורה להצביע על היקף יח"ד אופטימלי בכדי להביא את האזור והישובים לסף המראה. סף המראה הינו מצב שבו נוצרת איכות חדשה. מערך הישובים המומלץ לשלב "סף המראה" נאמן לרעיון "הפריסה המוקדית ההיררכית" כאשר הוא מתחשב באילוף של המספר הרב ביותר של נקודות הישוב הקיימות, שהוקמו בעיקר ע"י היזמה הפרטית באזור השוליים המערביים וכתוצאה מכך בטווח הקרוב תהיה סטיה מהפריסה המומלצת. היקף הפיתוח בסף המראה נקבע עפ"י ספי כניסה למוטדות חינוך ברמות שונות.

מומלץ לתת עדיפות פיתוח לישובים אשר ישמשו כמוקדים אזוריים ולבסס בהם את היתרון לגודל ובמקביל לתת אפשרות פיתוח לישובים קטנים בכדי להביא לרמת פיתוח אופטימלית. לטווח הקצר מומלץ לא להקים ישובים נוספים לאלה הקיימים או הנמצאים בשלבי פיתוח מתקדמים. המוקדים האזוריים הינם:

- א. אריאל כמוקד מרכזי לכל האזור - 2800 יח"ד
 - ב. קדומים - כמוקד משני במרכז האזור המשרת את ישובי צפון האזור והן את הישובים הקהילתיים המאורגנים במסגרת המועצה האזורית שומרון - 400 יח"ד
 - ג. קרני שומרון - כמוקד משני המשרת את ישובי השוליים המערביים - 600 יח"ד
 - ד. מעלה אפרים - כמוקד משני המשרת את ישובי בקעת הירדן - 600 יח"ד
 - ה. עמנואל - כמוקד יחודי המשרת בעיקר את עצמו - 1200 יח"ד
- מומלץ להביא את הישובים הקהילתיים להיקף של 60 יח"ד. ישובים פרבריים הנמצאים במקבץ, היקף הפיתוח המומלץ לגביהם בין 400 - 600 יח"ד.

1.7.2 היקף בניה עם תום שלב "סף המראה"

סה"כ יח"ד מאוכלסות באזור התכנון בתום שלב "סף המראה" הינו 8645 יח"ד כ-33,000 נפש. עפ"י חלופה 1 ניתן להגיע ליעד זה בשנים 1991-2 כ-6 שנים ועל כן יש לבנות בקצב של 800 יח"ד לשנה. לעומת זאת עפ"י חלופה 2 ניתן להגיע ליעד זה בשנים 1988-9 כ-4 שנים ועל כן יש לבנות בקצב של 1200 יח"ד לשנה. היקף הבניה באריאל עד תום שלב "סף המראה" 240 - 360 יח"ד בשנה בהתאם לחלופות. אין ספק שמבחינת התפקוד האזורי ורמת הפיתוח של הישובים, יש להגיע לסף המראה בטווח שנים מינימלי. נקודת התרפה בפיתוח מהיר של האזור היא במיגבלת משאבי אנוש, במועמדים להתיישבות, בביקוש לדירות ולא בהיצע דירות.

פיתוח האזור בהתאם ליעדים ולפריסה המועדפת מחייב עידוד מדורג ומסובסד של איכלוס באזורים וישובים מועדפים במרכז האזור, כאשר חלק מהמגמה הקיימת של המהגרים לאזור היא להעדיף את אזור השוליים המערביים שפיתוחו נעשה ברובו על חשבון המתיישבים.

באותם אזורים וישובים מועדפים בהם קיימת מיגבלת קרקע יש לעודד רכישות בכדי למנוע האטת פיתוח - לדוגמא קדומים.

1.8 מערכות התשתית

1.8.1 מערכת הדרכים

מערכת הכבישים המתוכננת מבוססת בעיקרה על תכנית מתאר אזורית חלקית לדרכים ביהודה ושומרון כאשר הושם דגש על שלבי פיתוח הכבישים בהתאם לשלבי פיתוח האזור. בכללותו מושם דגש על פיתוח כבישים באזור "התפר", כלומר חיבור האזור למרחב המטרופוליטני וכבישים עוקפים ליישובים ערביים מרכזיים: שכם, קלקיליה, טול כרם.

1.8.2 מערכת המים

בשל הקשר ההידרולוגי ההדוק בין מקורות המים בשומרון לבין כלל מקורות המים, קיים בהכרח שיתוף פעולה ותיאום לגבי נהול משאבי המים בין האזור לבין מדינת ישראל. פיתוח מערכות המים נעשה ללא היבט כולל עד 1982, אלא מתוך מגמה לפרוט מערכת מים ראשונית ליישובים המוקמים. כיום נמצא תכנון כולל של מערכת אספקת מים לאוכלוסית האזור.

1.8.3 מערכת הביוב

עקב היעדר מערכת לסילוק שפכים בשומרון, נוצרה סכנה לזיהום מי התהום מהם ניזונים מקורות המים של מדינת ישראל. לגבי התכנון נבחנו שני סוגי מערכות: אזורית אשר מזרימה את השפכים לכוון השפלה לשימוש חוזר ומקומית בהתאם לגודל הישוב.

1.8.4 מערכת החשמל

כיום מחוברים יישובים יהודים והערבים בשומרון לרשתות החשמל של חברת החשמל לישראל ולרשתות מקומיות הקטנות בשכם ופרבריה. לגבי התכנון המגמה היא לחבר את כל היישובים באזור לרשת חברת החשמל לישראל.

1.8.5 עלויות התשתית

להלן מוצגות עלויות התשתית: דרכים, חשמל, מים וביוב עד לראש השטח של היישובים, בהתאם לשלבי הפיתוח של האזור והחלופות. עלות התשתית האזורית ליישובים הערבים הינה 560 מליון שקל ואותה יש להוסיף בכל אחת מהחלופות. עלויות התשתית מוצגות בשקלים כאשר 65 שקל = \$1.

א. תכנית פיתוח "סף המראה" - לשנת 90-1987 עבור כ-33,000 נפש (8645 יחיד). באלטרנטיבה זו לא יתווספו יישובים חדשים אלא יתגברו את היישובים הקיימים למספר תושבים מינימלי. הדרוש לתפקוד היישובים. ביישובים אלה ישלימו את הפיתוח של התשתית לראש השטח ליישובים הקיימים, ועלותה 2.4 מיליארד שקל.

ב. חלופת פיתוח אינטנסיבי מפורזר במלוא רזרבות קרקע - לשנת 1990 עבור כ-100,000 תושבים (26,000 יחיד) לפיתוח מכסימלי של כל 22 היישובים באזור בנוסף ל-26 היישובים הקיימים. בחלופה זו יפותחו התשתית לראש השטח לכל היישובים הקיימים והמתוכננים ועלותה 6.6 מיליארד שקל.

ג. חלופה ו - מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים - לשנת 2010 עבור כ-100,000 תושבים (27,000 יחיד) כאשר קצב הפיתוח הוא מוגבל. בחלופה זו יפותחו התשתית לראש השטח ליישובים הקיימים והחדשים (31) ועלותה 6.0 מיליארד שקל.

ד. חלופה 2' - מוקדית היררכית מואצת - לשנת 2010 עבור כ-187,000 תושבים
(50,000 יחיד) כאשר קצב הפיתוח הוא מואץ.
בחלופה זאת יפותחו התשתית לראש השטח לשובים הקיימים ולחדשים (38)
ועלותה 8.2 מיליארד שקל.

דו"ח ביניים מס' 6, המלווה לדו"ח הנוכחי, מציג את סיכום הממצאים לגבי פיתוח
מערכות התשתיות באזור התכנון.
טבלה מס' 3 בנספח מציגה סיכום והשוואה עלות תשתיות לחלופות השונות.

שקל 63 = 1\$

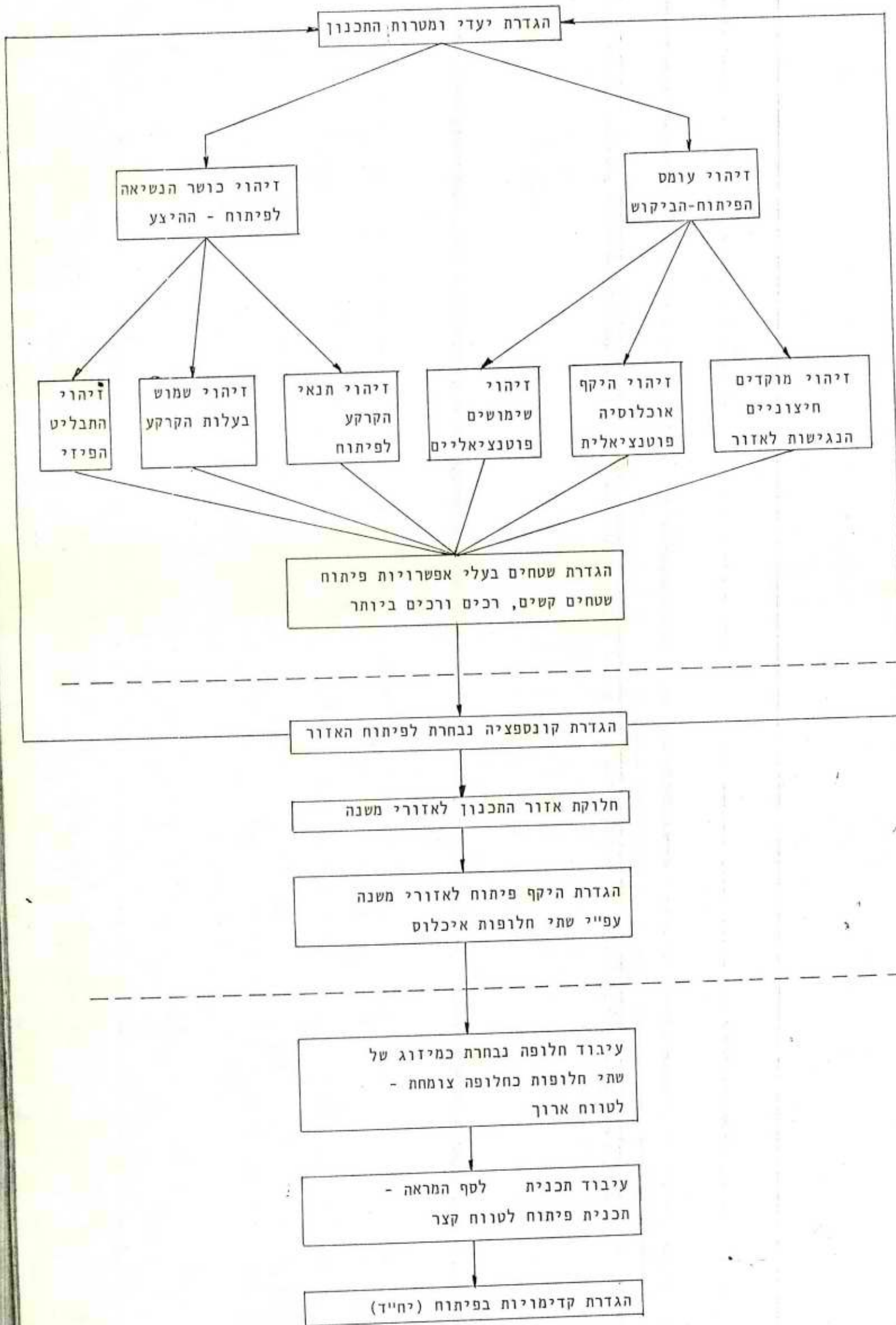
נספח טבלה מס' 3 - פיתוח יציר חייס"י - טבלת סיכום והשוואה לאטרנטיות הפיתוח השונות

שם האטרנטיבה	שנה	מס' הנפשות	מס' יח"ד	מספר		הישגים		עלות		השטח		עלות		השטח		מס' סה"כ כולל
				קיים	מתוכנן	סה"כ	כביש גישה	קו חשמל	קו מים	קו ביוב	סה"כ	כבישים	מערבה מים	סה"כ (כולל) מערכת ביוב לערכים		
אלטרנטיבה מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים	2010	200,000	50,000	26	12	38	575	82	879	2,614	4,150	3,120	900	4,020	8,170	8,170
	2010	100,000	27,000	26	5	31	313	40	460	1,747	2,560	2,830	650	3,480	6,040	6,040
אלטרנטיבה מוקדית היררכית מואתה	1990	33,000	8,645	26	—	26	104	13	74	769	960	1,530	—	1,530	2,490	2,490
	1990	100,000	26,000	26	22	48	817	134	877	1,342	3,170	2,830	650	3,480	6,650	6,650

הערות:

1. המחירים שבטבלה הם במיליוני שקלים לפי שער הדולר: 65 שקל = 1\$.
2. ההשתיה האזורית של כבישים ומערכת מים משרתת את האוכלוסיה היהודית והערבית.
3. עלות ההשתיה האזורית ליישובים הערביים (ראו פירוט בדרך הדו"ח) הינה 560 מיליון שקל ואותה יש להוסיף לכל האטרנטיות.

תרשים תהליך התכנון

מטרות
מגבלות
מרחב האזור

גודל תפרות
מיון עפ"י
ביקוש וההיצע

עיבוד פריסה
מיון פיתוח
מחלף

2. רקע אזורי

2.1 מיקום אזור התכנון

אזור התכנון "ציר חיים" כפי שהוגדר למטרת התכנית, ע"י משרד הבינוי והשיכון מהווה חלק מרכזי של השומרון ומותחם בין הים במערב, נהר הירדן במזרח, נחל שילה בדרום ובצפון הגבול בין מחוזות מרכז לחיפה לכוון הירדן וזאת לצורך התייחסות כללית. אזור התכנון לצורך הגדרת תכנית פיתוח כלול בנפות טול כרם, שכט וחלק מנפת ירדן. בתחום החלק המרכזי של מוא"ז שומרון, ובקעת הירדן. "ציר חיים" מהווה אזור מעבר הכרחי בין שפלת החוף במערב ובקעת הירדן במזרח. בה במידה זהו גם אזור מעבר בין ירושלים בדרום לגליל בצפון. ניתן לראות את האזור כ"פרוסת רוחב" הממשיכה מהים במערב עד נהר הירדן במזרח.

יתרונות הבולט של "ציר חיים" הינו הנגישות הגבוהה לאור הדרכים הקיימות והמתוכננות לגוש דן, בעיקר כביש חוצה שומרון - ציר חיים (ע"ש חיים לנדאו) העובר בלב האזור ומקשר בין תל-אביב במערב ובקעת הירדן במזרח. בגוש דן אשר מהווה את מרכז הכובד הכלכלי חברתי של מדינת ישראל מתרחשים תהליכי דיפוזיה הגולשים לעבר השוליים. תהליכי גלישה אלה תוך ניצול מערכות נגישות מקנות לאזור התכנון את הפוטנציאל העצום לפיתוחו.

2.2 רקע פיזי של האזור

2.2.1 מבנה מורפולוגי (1)

הרי יהודה ושומרון מהווים את שדרת ההר המרכזית של ארץ ישראל, במת ההר בשומרון מבוחרת ובה סידרה של עמקים. המדרון התלול פונה כלפי מזרח ואילו המדרון המתון כלפי מערב. ניתן לחלק את מרכז השומרון לשלושה אזורים משנה.

א. מרכז השומרון - גב ההר

גרעינו העיקרי של השומרון הוא גוש מורם בנוי גיר וקירטון איאוקני המתרומם בתלילות מדרום וממזרח. גוש זה נחתך לשני חלקים בלתי שווים על ידי העמק של נחל שכט, שהוא יובלו של נחל אלכסנדר. עמק זה יוצר צומת דרכים חשובה לשפלת החוף במערב, לבקעת הירדן במזרח, לירושלים בדרום ולגליל בצפון. החלק הגדול יותר של הגוש הוא מצפון לעמקו של הנחל ושיאו הר עיבל 940 מ'. בחלק הדרומי בולט הר גריזים 881 מ'. המדרונות התלולים שבדרום ובמזרח, בגובה יחסי של 350 מ' בדרום ו-500 מ' במזרח בנויים אבן גיר דולומיטית קשה וחשופים כמעט לגמרי. מסביב לגרעין מספר בקעות אשר לחלק מהם אופי קארסטי. ממערב לגרעין הבקעות של ציר שרף ועטרה-רימה. במזרח מתפשטות מספר בקעות בצורת מניפה שקודקודה בשכט.

ב. שוליים מערביים - מרגלות הרי שומרון

השוליים המערביים מגיעים לרוחבם המירבי בדרום, שם הם מקיפים את גרעין ההר ומגיעים עד למרכז ההרים. כלפי צפון הם הולכים וצרים עד לרוחב של 10 ק"מ. השוליים בנויים בשלוחות מואככות ממזרח למערב היורדות באיטיות לעבר השרון. אף על פי שגובהו הממוצע של האזור אינו עולה על 500 - 400 מ' הוא בעל טופוגרפיה קשה, שכן מחמת קושיים של הסלעים חתרו הנחלים בעמקים צרים ותלולים. לכן השטח הראוי לעיבוד חקלאי מצומצם ומאפשר את קיומם של כפרים קטנים בלבד. אבן הגיר המכסה את המדרון לעבר השרון היא סלעית וקארסטית במידה כזאת שכמעט ואין בה שטחים חקלאיים.

(1) יהודה קרמון - ארץ ישראל, פרקים על יהודה ושומרון

ג. שוליים מזרחיים - ספר השומרון

ספר השומרון שונה במידה רבה ממרכז האזור. מבחינת המבנה הגיאולוגי הוא המשך של קמר יהודה הצפוני בשינוי קל של הכיוון לעבר צפון מזרח. כפיפות הקימור כאן תלולה יותר ומעלה על פני השטח תצורות עתיקות יותר של הקנומן התחתון והקרטיקון התחתון. בגלל העתקים התרומם חלק של הגושים לגבהים הזחים כמעט עם הגרעין המרכזי והם יורדים בחלילות אל בקע הירדן הנמצא בכ-300 מ' מתחת לפני הים. הנחלים חתרו בעומקים ועצמת התבליט של האזור עולה אפילו על חלקים המרכזיים של השומרון. בקעת הירדן הנמצאת מזרחית לספר השומרון מהווה חלק מהשקע היבשתי העמוק בעולם. הקרקע בבקע מורכבת בעיקר מחואר הלשון ומשטחי סחף בסמוך לאפיקי הוודיות. הקרקעות הראויות לעיבוד, נמצאות בחלקן הגבוה המערבי של ככר הירדן וכן באזור גאון הירדן. על ידי הכשרה מתאימה של הקרקע ניתן לנצל לעיבוד חקלאי לישובי בקעת הירדן.

2.2.2 אקלים

באזור מרגלות הרי שומרון וגב ההר שורר אקלים ים תיכוני - קיץ חם ויבש וחורף קריר ורטוב. ביניהם שתי עונות מעבר קצרות הראשונה בנובמבר והשנייה באפריל. באזור בקעת הירדן האקלים הינו מדברי וחם מאד. החורף קצר וקל, אך לעומת זאת שורר חום כבד בחודשי הקיץ. הבעיה האקלימית העיקרית באזור ההר בחורף, בו צריכים להתמודד עם בעיית רוח קור וגשם. הרוחות הינן בעיקר מערביות, כמות הגשמים נעה בין 660 מ"מ בשנה, בחלקו המערבי של האזור לכ-350 מ"מ בחלקו המזרחי. כמות המשקעים פוחתת באופן הדרגתי מכוון מערב למזרח, מכוון צפון לדרום, ועם הירידה מן ההרים לגובה פני הים. העונה הגשומה נמשכת בין 5-6 חודשים בשנה. בהנאם לאינדקס הימ"ה דרוש חימום בבתי מגורים במשך 6 חודשים בשנה במרכז השומרון, 4 חודשים במערב השומרון ורק 1-2 חודשים בבקעת הירדן.

2.2.3 רקע הידרולוגי

קו פרשת המים העילי בשומרון מפותל, בהתאם למבנה ההררי השבור, הנטיה כללית לכוון צפון מזרח. הקו עובר מזרחית למרכז ההר, ולכן רשת הנחלים המתנקזים לבקעת הירדן קצרה מרשת הנחלים המתנקזים למישור החוף. אגני הניקוז המצויים בשומרון, מערבית לקו פרשת המים, מנקזים את הנחלים קישון, חדרה, אלכסנדר והירקון לכיוון מישור החוף. אגני הניקוז המצויים מזרחית לקו פרשת המים מנקזים את הנחלים אל-מלח, אבו-סדרה, פריעה ועוזיא לכוון בקעת הירדן. פרשת המים התחתית אינה נמצאת בהתאמה לעילית, אלא מערבית לה. מי התהום נקווים משני צידיה של פרשת המים. האזור מהווה את אזור המילוי החוזר הטבעי של מספר אגני מי תהום, מן החשובים והגדולים של ארץ ישראל ומכאן חשיבותו הרבה.

(1) עפ"י עבודתו של ע. זוהר - ימי מעלות הסקה

3. חנאים פיזיים באזור

3.1 שימושי קרקע

- המבנה הפיזי של השטח ורמת הפיתוח האזורית מהווים גורמים בהתניית התפרוסת הקיימת של מערך שימושי קרקע באזור.
- מרבית הישובים הערביים בנפות טול כרם ושכם וחלק מנפת ירדן הינם ישובים כפריים המבוססים על חקלאות, למעט שלוש ערים מרכזיות: שכם, טול כרם וקלקיליה.
- ניתן לחלק את מערך שימושי הקרקע לחמישה יעודים מרכזיים:
- א. שטח בנוי - שטח תפוס ע"י בניה למגורים מסחר ותעשיה
 - ב. שטח מעובד - שטחי עיבוד אינטנסיביים - בעיקר מטעי זיתים שטחי עיבוד עונתיים - בעיקר בעמקים המרכזיים
 - ג. שטחי טרשים שלא עובדו המהווים את עיקר פוטנציאל שטחי הקרקע לפיתוח התיישבות יהודית
 - ד. שטחים שהוכרזו או שיוכרזו כשמורות טבע - באזור התכנון נמצאות שמורות טבע גדולות:-
- שמורת נחל קנה - במרכז האזור למרגלות הרי שומרון
- שמורת נחל שילה עילי - בגבול הדרומי של האזור למרגלות הרי שומרון
- שמורת הסרטה - בספר השומרון המרכזי
- שמורת ג'בל כביר - המורדות המזרחיים של ההר
- בנספח מס' 4 מצויה רשימה מלאה של שמורות הטבע ואתרי עתיקות ..
- ה. מחנות צה"ל ושטחי אימונים אשר הגדול ביותר נמצא בספר השומרון.

3.2 בעלויות קרקע

א. בעלות ערבית

השטחים המפוסים בערים ובכפרים נמצאים בבעלות ערבית הן מכח הרישום בספרי האחוזת והן מכח השימוש והאחזקה בפועל. שטחים בבעלות ערבית מוסדרת פרוסים בעיקר באזור הצפוני ולאורך גב ההר.

ב. טרשים מתאימים להכרזה

סקר קרקעות שנערך ע"י מנהל מקרקעי ישראל בשנים 1980/81 ביהודה ושומרון איתר שטחי טרשים שלא עובדו במשך תקופה ממושכת בעבר ואשר אין עליהם רישומי בעלות בלתי מוסדרת, כמתאימים להכרזה כאדמות מדינה בנוסף לזאת הוגדרו ואותרו על ידי צוות התכנון שטחי טרשים נוספים מתוך מפות טופוגרפיות בק.מ. 1:50,000.

ג. בעלות מדינה

חלק מהשטחים הינם אדמות מדינה הרשומות בטאבו כרכוש הממלכה הירדנית, קרקעות שלא נרכשו ע"י האוכלוסיה, על כן מדינת ישראל הינה נאמן על נכסים אלה. שטחים אלה פרוסים באלפי דונם באזור ספר השומרון ובקעת הירדן.

ד. שטחי טרשים שהוכרזו כאדמות מדינה

ההכרזה על שטח טרשים כאדמת מדינה נעשה לאחר בדיקה פיזית משפטית מפורטת תוך זמן להתנגדויות. בתום מועד זה הקרקע הינה אדמת מדינה בפועל וניתן לממשה לאחר מדידה וסימון.

ה. צו תפיסה

הליך אשר בו מוציאים צו תפיסה לקטע מוגדר מנימוקים בטחוניים בדרך כלל. צו תפיסה מוצא בעיקר על שטחי טרשים בהם אין יסוד להניח כי נתפסו בעבר ע"י הירדנים לשימושם.

ו. בעלות פרטית יהודית

באמצעות ה"קרן לגאולת הארץ" ויזמים פרטיים אחרים, מבוצעות בשומרון רכישות קרקע מידי ערבים. היזמים הפרטיים נוטים לרכוש קרקעות בסמוך לגבול שביתת הנשק ("הקו הירוק") ובקירבה לצירי דרכים ראשיים.

מפה מלווה מס' 1 מציגה את מערך שימוש ובעלות הקרקע. (תיק מפות)

3.3 תנאי קרקע לפיתוח

בכדי להגדיר את פוטנציאל השטחים לפיתוח חולק האזור מבחינת התנאים הפיזיים לארבע קטגוריות עפ"י מפות בק.מ. 1:50,000

א. שטחים שלא מתאימים לפיתוח

- שטח בנוי בהתיישבות עירונית וכפרית ערבית
 - שטחי עיבוד אינטנסיביים ועונתיים אשר פרוסים בסמיכות לישובים הערביים
 - שטחי שמורות טבע ואתרי עתיקות
 - שטחי טרשים בשיפועים מעל 30%
 - שטחי טרשים בשיפועים מתחת ל-30% בגדלים קטנים (עד 200 דונם) ובלתי רציפים
- ב. שטחים מתאימים בתנאים מיוחדים

אזורי ספר השומרון ובקעת הירדן הוגדרו כשטחים מתאימים בתנאים מיוחדים לאור המאפיינים הפיזיים והאקלימיים הקשים, שבהם ניתן לפתח בעיקר התיישבות חקלאית, למעט הישוב מעלה אפרים.

ג. שטחים מתאימים לפיתוח

- שטחי טרשים בשיפועים 20% - 30%
- שטחי טרשים בגדלים בינוניים (עד 500 דונם) ובלתי רציפים

ד. שטחים מתאימים ביותר לפיתוח

- שטחי טרשים בשיפועים 0 - 20%
 - שטחי טרשים בגדלים גדולים (מעל 500 דונם) הנמצאים ברציפות
- מפה מלווה מס' 2 מציגה את פוטנציאל תנאי הקרקע לפיתוח (תיק מפות)

3.4 מערכת הדרכים

מערכת הדרכים הקיימת והמתוכננת מבוססת בעיקרה על כבישי רוחב בכוון מזרח מערב המקשרת את אזור התכנון לאזור שפלת החוף ומטרופולין גוש דן, וכבישי אורך בכוון צפון דרום המקשרים בין ישובים שונים למרחב ירושלים בדרום ולגליל וחיפה בצפון. להלן שלד הכבישים העיקריים הקיימים והמתוכננים באזור התכנון:

3.4.1 כבישי רוחב

- א. כביש ראשי חוצה שומרון מסי 505, 507: צומת גלילות - צומת מורשה - כפר קאסם - אריאל - תפוח - מעלה אפרים - הבקעה - הכביש הקיים הינו ברוחב 7 - 6 מ' ומהווה ציר מרכזי היוצר קשר מהיר ונוח בין אזור ת"א והבקעה. הקטע צומת מורשה - עוקף כפר קאסם מדרום מצוי בסלילה. הקטע הקיים עד אריאל הינו בקריטריונים נמוכים יחסית ומתוכנן תואי חדש דרומי יותר. הקטע אריאל - צומת תפוח - צומת כביש אילון חדש יחסית ונסלל בקריטריונים טובים. קטע הכביש מצומת אילון ועד הבקעה מסוכן בגלל השיפוע הגדול לאורך והסיבובים החדים, מתוכנן תואי חדש בסמוך לשיפור הקטע הקיים.
- ב. כביש אזורי מסי 55: כפר טבא - קלקיליה - קדומים - שכם. הכביש הקיים הינו בקריטריונים נמוכים יחסית ומתוכנן קטע חדש בין עזון לקלקיליה שיעקוף את קלקיליה מדרום ויעבור דרך אלפי מנשה.
- ג. כביש אזורי מסי 554: כפר טבא - טירה - צור נתן - סלעית - כפר קדום. בקטע בין צור נתן - כפר קדום, מתוכנן כביש בתואי חדש מצפון.
- ד. כביש אזורי מסי 57: נתניה - בית ליד - טול כרם - שבי שומרון - שכם - בקעה. מתוכננים 2 עוקפים מצפון לטול כרם וענבתא לעקיפת הקטעים בהם הכביש הקיים עובר בתוך ישוב ערבי.

3.4.2 כבישי אורך

- א. כביש ראשי מסי 60: רמאללה - שכם - ג'נין. כביש זה הינו כביש האורך המרכזי המהווה את המשך הציר באר שבע - חברון - ירושלים ומגיע בהמשך צפונה עד עפולה. הכביש הקיים הינו במסלול אחד עם שני נתיבים ועובר בתוך הערים שכם וג'נין. לכביש מתוכננים שני עוקפים מרכזיים.
 - עוקף באזור בית אל ושילה
 - עוקף שכם מדרום מעמק המכמתה עד ממערב לשבי שומרון והתחברות לכביש הקיים שכם - ג'נין מצפון וג'בע. בנוסף בשלבי ביצוע עוקף שכם ממזרח.
 - ב. כביש ראשי מסי 6: לוד - ראש עין - קלקיליה - טול כרם. הכביש מתוכנן בעתיד ככביש אורך מהיר חדש ועובר בתואי מסילת הברזל לוד - טול כרם למרגלות קו הגבעות. הכביש תוחם את אזור התכנון ממערב.
 - ג. כביש ראשי מסי 90, כביש הבקעה: יריחו - גשר דמיה - מחולה - בית שאן. הכביש בעל קריטריונים נוחים פרט לקטעים קטנים. הכביש תוחם את אזור התכנון במזרח.
 - ד. כביש אזורי 458, כביש אלון: מעלה אדומים - מעלה אפרים - צומת בקעות - מחולה. כביש זה הינו חדש יחסית והינו בעל קריטריונים טובים.
 - ה. כביש אזורי: נוה צוף - חרס - עמנואל - עינב - ענבתא. הכביש קיים רק בחלק מקטע הציר ברוחב צר ובקריטריונים נמוכים. הכביש מקביל בתחום אזור התכנון לכביש ראשי מסי 6.
- פרט לכבישים האמורים לעיל קיימים ומתוכננים כבישים מקומיים המתחברים לישובים קטנים והינם בעלי חשיבות משנית. שאר מערכות התשתית, מים, ביוב וחשמל יפורטו בדו"ח התשתיות, המלווה לדו"ח זה. מפה מלווה מסי 1 מציגה את מערכת הכבישים הקיימים והמתוכננים. (תיק מפות).

3.5 הגדרת שטחים בעלי אפשרויות ומיגבלות פיתוח

3.5.1 השיטה

מתוך המכלול הגדול של תופעות טבעיות ואנושיות המאפיינות את אזור התכנון נבחנו אותם מרכיבים שעשויה להיות להם השלכה עקרונית לבחירת שטחים המהווים פוטנציאל לפיתוח, על פי הקריטריונים הבאים:

- זמינות קרקע לפיתוח: בעלות קרקע, שימושי קרקע קיימים, יעודי קרקע
- תנאי קרקע לפיתוח: איכות התבליט, גודל השטח, רציפות השטח.
- מערכות המאפשרות נגישות לאזור: דרכים קיימות ומתוכננות ממוקדים מחוץ לאזור ובאזור.
- תכניות קיימות ומתוכננות לאזור

שטחים באזור התכנון שנמצאו כמתאימים לפיתוח, בהתאם לקריטריונים הנ"ל, שמרכיביהם הוצגו בניתוח התנאים הפיזיים לאזור, נעשתה לגביהם הערכה של פוטנציאל הקרקע לפיתוח ושל זמינות הקרקע בהתייחס לעיתוי הפיתוח. הבדיקות שנערכו לקחו בחשבון ממצאים של חקירות קודמות באזור שנערכו בתהליכי הכנת תכניות מתאר אזוריות חלקיות ומקומיות, תוך העמקה והרחבה של בדיקות אלו, בהתאם לתחזיות הביקוש לאזור, שיובאו בהמשך הדו"ח.

3.5.2 אפשרויות ומיגבלות הפיתוח

הפרמטרים הפיזיים המגדירים את פוטנציאל הפיתוח נבדקו בק.מ. 1:50,000 והם מוצגים במפת "אפשרויות ומיגבלות הפיתוח" (שהוכנה לצורך הדו"ח בק.מ. מוקטן) המפה מגדירה את תפרושת המיקום של שטחים האפשריים והבלתי אפשריים לפיתוח, כשטחים רכים וקשים בהתאם לקריטריונים המשולבים המוצגים להלן בטבלה מס' 1 ובמפה מלווה מס' 3 (תיק מפות)

טבלה מס' 1 אפשרויות ומיגבלות הפיתוח - פירוש המונחים

אפיונים פיזיים ותבליט-אקלים	בעלות שימוש יעוד	נגישות	אפשרויות ומיגבלות הפיתוח	סימון במפה
כל סוגי התבליט שיפוע מעל 30%	שטח בנוי ערבי שטח מעובד ערבי כל שטחי הטרשים	בכל הסוגים	לא מתאים לפיתוח שטח קשה	
תנאי אקלים קשים כל סוגי התבליט	כל הסוגים	קשה	מתאים לפיתוח בתנאים מיוחדים "שטחים רכים" בתנאים מיוחדים אזור ספר השומרון ובקעת הירדן	
שטחים בשיפוע מתחת ל-30%	שטחי טרשים נוספים שאותרו ע"י צוות התכנון או ע"י המדינה	בינונית	שטחים "רכים" בתנאים מיוחדים לאחר בדיקה נוספת	
שטחים בשיפוע 20% - 30%	שטחי טרשים שאותרו או הוכרזו ע"י המדינה בסמון לישובים קיימים או מתוכננים	טובה	שטחים מתאימים לפיתוח "שטחים רכים"	
שטחים בשיפוע מתחת ל-20%	שטחי טרשים שהוכרזו ע"י המדינה	טובה	שטח מתאים ביותר לפיתוח - "שטחים רכים ביותר"	

3.6 תכניות קיימות לאזור

3.6.1 תכנית מתאר אזורית

בתחום אזור התכנון תקפה כיום תכנית מנדטורית - ירדנית S-15 עיקרה של התכנית הגדרת שטח הבנוי של הכפרים בצורה סכמתית, שטח פיתוח של הכפר, שטחי שמורות טבע ושטחי יער. יתרת השטח מהווה שטח חקלאי שבו הגבלות הבניה למטרות מגורים בגודל חלקה מינימלי של דונם קרקע ושטח בניה מקסימלי של 180 מ"ר או 15% לפי הנמוך ביותר. יש לציין שבימים אלה נמצאת בשלבי הכנה בלשכת התכנון, תכנית מתאר אזורית למו"אז שומרון. בנוסף הוכנו לאזור תכניות אב בתחום מו"אז שומרון ובקעת הירדן ע"י הסוכנות היהודית.

3.6.2 תכניות מיאר אזוריות חלקיות

בתחום אזור התכנון הוכנו למספר אזוריים, תכניות מתאר אזוריות חלקיות, המהוות שינוי לתכנית S-15

להלן רשימת תכניות המתאר האזוריות החלקיות:

אריאל - במרכז האזור בתחום העיר אריאל

אלקנה - במערב האזור בתחום מקבץ ישובי אלקנה

קרני שומרון - במרכז האזור סביב שמורת נחל קנה

מפה מלווה מס' 4 מציגה גבולות תכניות מתאר אזוריות חלקיות (תיק מפות).

3.6.3 תכניות מתאר מקומיות

בתחום אזור התכנון לרוב הישובים בין אלה שכבר עלו על הקרקע ובין אלו המתוכננים הוגשו או נמצאות בתהליך הכנה תכניות מתאר מקומיות.

טבלה מס' 1 בנספח מציגה את רשימת הישובים עפ"י מצב תכניותיהם.

3.7 חלוקת אזור התכנון לאזורי משנה

על פי ניתוח האזור לפי מאפיינים פיזיים כלכליים חברתיים ומערך התיישבות היהודית הקיים והמתוכנן אשר יובא בהמשך, ניתן לחלק את אזור תכנון "ציר חיים" לשלושה אזורי משנה מרכזיים, תוך התייחסות ספציפית למקבצי התיישבות יהודית.

3.7.1 שוליים מערביים

אזור זה נכלל בטווח של כ-20 ק"מ מישובי הטבעת השלישית של מטרופולין גוש דן: פתח-תקוה, כפר סבא, כאשר בישובים אלה פועלים בעיקר תהליכי גלישה ממוקד המטרופולין. באזור זה מתבצעות עיקר רכישות הקרקע ע"י יזמים פרטיים. גבולו המזרחי של האזור הינו לאורך נחל תאנים בצפון, אזור קרני שומרון במרכז ואזור יועזר בדרום. אזור משנה זה ניתן לחלוקה תת-אזורית.

3.7.1.1 ציר גבעות

ציר הגבעות - פרוס למרגלות הרי שומרון וניתן לראותו כאמור תפר, כלומר אזור חיבור בין השומרון למחוז המרכז, כך שגבולו המזרחי הינו לאורך כביש "הגבול הירדני הישן". ניתן לזהות בציר גבעות שלושה מקבצי ישובים. א. מקבץ אלקנה - נשען על כביש חוצה שומרון ונושק לקו הירוק בגובה ממוצע של 150 מ' עפ"י תכנית אזורית חלקית שהוכנה למקבץ מתוכננים שבעה ישובים הנמצאים במרחקים קצרים אחד מהשני. רק שני ישובים נמצאים בשלבי פיתוח: אלקנה ושערי תקוה. בתחום המקבץ כ-5000 דונם "רכים ביותר".

ב. מקבץ אלפי מנשה - נשען על ציר הרוחב המשני לאזור כפר סבא - קדומים בגובה ממוצע 250 מ'. במקבץ מתוכננים שני ישובים: אלפי מנשה וצופים שהנגישות ביניהם קשה יחסית, לאור תנאים טופוגרפיים קשים. מערבית למקבץ קיים ישוב עירוני - קלקיליה, ומזרחית - כפר ערבי גדול יחסית - עזון.

ג. מקבץ סלעית - נשען על ציר הרוחב הצפוני לכפר סבא בעורפם של ישובי המשולש הערבי בתחום הקו הירוק, בגובה ממוצע של 200 מ'. למעט הישוב סלעית קיימים עוד כ-3 ישובים הנמצאים בשלבי תכנון ראשוניים מצפון למקבץ סלעית בסמוך לנחל תאנים קיים גוש גדול של כ-30,000 דונם של שטחי טרשים שרובם עברו את תהליך ההכרזה. אך לאור אופי טופוגרפי קשה היקף השטחים ה"רכים ביותר" קטן.

3.7.1.2 יתר שוליים מערביים

ניתן לזהות בתת אזור משנה זה שני מקבצי ישובים:
א. מקבץ יועזר - ממוקם דרומית לכביש חוצה שומרון בתואי המתוכנן, בין מקבץ אלקנה במערב ואריאל במזרח בגובה ממוצע של 400 מ'. באזור קיים פוטנציאל קרקע כשטחים רכים כ-5300 דונם, אך בפיזור יחסית גדול ובנגישות נמוכה יוטית לדרכים קיימות. באזור קיימים איתורים לכ-5 ישובים כאשר רק באחד מהם, יועזר מתגוררות מספר מצומצם של משפחות בתנאים ארעיים. מקבץ יועזר גובל בגוש ישובי בית אריה בתחום מוא"ז מטה בנימין.

ב. מקבץ קרני שומרון - ממוקם על ציר הרוחב המשני כפר סבא - קדומים - בין מקבץ אלפי מנשה במערב וקדומים במזרח. בתחום האזור מצויה שמורת נחל קנה, כך שאפשרויות הבינוי חייבות להתחשב באילוף זה. בתחום המקבץ המוגדר עפ"י תכנית מתאר אזורית חלקית למעט הישוב עמנואל קיימים ומתוכננים 5 ישובים כאשר 3 מיושבים: קרני שומרון, מעלה שומרון ויקיר. ישוב נוסף נופים נמצא בשלבי הקמה. סה"כ שטחי הקרקע ה"רכים ביותר" כ-4000 דונם.

3.7.2 מרכז האזור

אזור זה מותחם בין אזור השוליים המערביים לשוליים המזרחיים (מגב ההר מזרחה), הוא נכלל בטווח בין 50 - 20 ק"מ מישובי הטבעת השלישית של מטרופולין גוש דן. אזור משנה זה ניתן לחלוקה תת אזורית:

3.7.2.1 אריאל

ממוקם במרכז האזור על ציר הרוחב הראשי לאזור - חוצה שומרון. גבולותיו נקבעו עפ"י תחומי תכנית המתאר האזורית החלקית. במערב ובצפון האזור ממוקמים ישובים קהילתיים: ברקן ונטפים וכן מתוכנן ישוב קהילתי נוסף - חרס. סה"כ שטחי קרקע "רכים" כ-30,000 דונם כאשר רק כ-15,000 מוגדרים כשטחי קרקע "רכים ביותר".

3.7.2.2 יתר אזור המרכז

ניתן לזהות בתת אזור משנה זה שני מקבצי ישובים:
א. עמנואל - ממוקמת במרכז האזור על ציר האורך האזורי המקביל לציר הגבעות בגובה ממוצע של 450 מ'. ישוב זה נקבע כמקבץ מופרד בעיקר לאור מאפייני האוכלוסיה המיועדת להתגורר בו - אוכלוסיה חרדית בעלת מערך שירותים המשרת בעיקר את ע.מ.ה.

- היקף שטחי הקרקע ה"רכים" כ-10,000 דונם, כאשר היקף שטחי הקרקע ה"רכים ביותר" כ-4000 דונם. יש לציין שבעורפו של הישוב קיימים שטחי קרקע טרשים נרחבים שנמצאים היום בשימוש צה"ל, ומוגדרים כשטחים "רכים" בתנאים מיוחדים.
- ב. מקבץ קדומים צפוני - מקבץ זה תוחם את אזור צפון התכנית. ניתן לראות את קדומים כמוקד המקבץ וכאשר צפונית לו שוכנים שני ישובים קהילתיים: עינב ושבי שומרון

3.7.3 שוליים מזרחיים

אזור זה מותחם בין אזור גב ההר מזרחה לכוון בקעת הירדן. אזור משנה זה ניתן לחלוקה תת-אזורית:

3.7.3.1 אזור גב ההר

ניתן לזהות בתת-אזור משנה זה שני מקבצי ישובים:

- א. מקבץ אלון מורה - ממוקם בצפון גב ההר. שלוש נקודות ישוב הממוקמות על פסגת ההר סביב העיר שכס: אלון מורה בצפון מזרח, ברכה בדרום, ותל חיים בדרום מזרח. מתוך שלוש הנקודות רק שתיים - אלון מורה וברכה מיושבות. שטחי הקרקע לישובים הינם נרחבים, אך לאור הטופוגרפיה הקשה, שטחי הקרקע ה"רכים" מצומצמים.
- ב. מקבץ תפוח - ממוקם סביב צומת חוצה שומרון גב ההר. באזור מתוכננים 4 ישובים כאשר רק ישוב אחד - תפוח מיושב במספר קטן של משפחות. שטחי הקרקע באזור הינם מצומצמים ומפוזרים. מקבץ תפוח גובל בגוש ישובי שילה בתחום המוא"ז מטה בנימין.

3.7.3.2 אזור בקעת הירדן

האזור מותחם בין כביש אלון ומזרחה עד לירדן, בתחום המועצה האזורית בקעת הירדן. באזור ממוקם ישוב עירוני אחד - מעלה אפרים כאשר שאר הישובים בעלי אופי חקלאי. יש לציין שאזור ציר חיים מתייחס אך ורק לחלק מישובי הבקעה, אך מבחינה תכנונית רצוי לראות את כל ישובי הבקעה כאזור תכנון אחד, כאשר מעלה אפרים מהווה את המוקד העירוני.

4. האוכלוסיה הערבית

4.1 נתונים דמוגרפיים

4.1.1 גודל האוכלוסיה בסוף 1982

בשנים האחרונות לא נעשה כל מפקד אוכלוסין ביו"ש. משרד הפנים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אומדים את גודל האוכלוסיה בשיטות שונות ומגיעים לתוצאות שאינן זהות. לסוף 1981 העריך משרד הפנים את מספר תושבי יו"ש הערבים ב-799,500 נפש והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - ב-731.8 אלף. אומדן משרד הפנים היה גדול ב-9.25% מאומדן הלמ"ס. לצורך תכנון ישמשו אומדני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה תוך ידיעה שהמספר הנכון עשוי להיות גדול ב-5% מאומדנים אלה. האוכלוסיה הערבית שבאזור התכנון חופפת, בקירוב, את האוכלוסיה הערבית בנפות שכס וטול כרם. אזור התכנון משתרע אמנם מזרחה עד הירדן אך בחלקו המזרחי אין כמעט ישובים ערביים. לצורך תכנון ישמשו הנתונים על נפות שכס וטול כרם כנתוני האוכלוסיה הערבית באזור התכנון.

הלמ"ס לא פרסמה בשנים האחרונות אומדנים על גודל האוכלוסיה הערבית לפי נפות, אך ניתן לאמוד את חלקה של האוכלוסיה בנפות שכס וטול כרם, כאחוז מכלל אוכלוסיית יו"ש הערבית, לפי נתונים שונים שפורטמו:

- אחוז האוכלוסיה בנפות שכס וטול כרם לפי אומדני משרד הפנים (1) - 34.6%
- אחוז המועסקים מנפות שכס וטול כרם (1982) (2) - 31.7%
- אחוז לידות חי בנפות שכס וטול כרם (1980) (3) - 34.1%

אופיו הדמוגרפי של האזור - אוכלוסייה מוסלמית ושיעור גבוה יחסית של אוכלוסיה כפרית - מחייב להניח שאחוז האוכלוסיה יהיה קטן משעורו בכלל ה-"לידות חי" ביו"ש וגדול משעורו בכלל המועסקים, כלומר קטן מ-34.1% וגדול מ-31.7%. לצורך תכנון יונח שהאוכלוסיה הערבית באזור התכנון היתה ב-1982 - 32.5% מכלל האוכלוסיה הערבית ביו"ש.

לפי נתוני הלמ"ס מנתה האוכלוסיה הערבית ביו"ש בסוף 1982 - 747.5 אלף נפש (4) ולפי ההנחות שפורטו לעיל מנתה האוכלוסיה הערבית באזור התכנון, בסוף 1982, כ-243,000 נפש.

4.1.2 מגמות גידול האוכלוסיה ותחזית עד 2010

האוכלוסיה הערבית ביו"ש גדלה בחמש השנים האחרונות בשיעור של 1.44% בממוצע לשנה. באזור חבל עזה היה הגידול הממוצע 2.74% לשנה, ההבדל נובע בעיקר משיעור גבוה יחסית של הגירה מאזור יו"ש.

- (1) רשימות של משרד הפנים
- (2) הרבעון הסטטיסטי לשטחים, כרך י"ב תשמ"ג (1982), ע"ע 161, 244
- (3) השנתון הסטטיסטי לישראל, כרך 34, 1983, לוח כ"ז/5, ע"מ 761
- (4) השנתון הסטטיסטי, שם, לוח כ"ז/1, ע"מ 758

טבלה מס' 2. מגמות בגידול האוכלוסיה הערבית ביו"ש 1977 - 1982

שנה	אוכלוסיה בסוף שנה (אלפים)	ריבוי טבעי (2)	מאזן תנועת תושבים (2)	אחוז גידול שנתי (2)
1977	695.8	3.3%	-1.5%	1.8%
1978	708.0	3.1%	-1.3%	1.8%
1979	718.7	3.3%	-1.8%	1.5%
1980	724.3	3.2%	-2.4%	0.8%
1981	731.8	3.2%	-2.2%	1.0%
1982	747.5	3.2%	-1.1%	2.1%
ממוצע 5 שנים		3.20%	-1.76%	1.44%

(1) במקור: השנתון הסטטיסטי, שם, לוח כ"ז/ו, ע"מ 758

(2) כאחוז מהאוכלוסיה בתחילת השנה

נראה מהנתונים שבעוד ששיעור הריבוי הטבעי נשאר קבוע לאורך השנים - 3.2% - חלו שינויים גדולים בשיעור ההגירה וכחוצאה מכך בשיעור הגידול של האוכלוסיה. גם בעתיד יהיה שיעור הגידול של האוכלוסיה תוצאה, בעיקר, של שיעורי ההגירה מהאזור. שיעורי ההגירה יושפעו מגורמים כלכליים - הזדמנויות תעסוקה בישראל ובארצות ערביות בעיקר העשירות בנפט - ומגורמים מדיניים, כגון מדיניות הגשרים של שלטונות עבר הירדן. לצורך תכנון נניח ששיעור הגידול של האוכלוסיה יהיה בממוצע 1.60% לשנה. הנחה זו אומצה גם על ידי לשכת התכנון המרכזית ביו"ש. האוכלוסיה באזור התכנון תגדל מהר יותר מממוצע אוכלוסית יו"ש, הודות להרכבה הדמוגרפית. שיעור הגידול יהיה כ-1.87% לשנה והיא תהווה בשנת 2010 כ-35% מהאוכלוסיה הערבית של יו"ש, כ-408 אלף נפש.

טבלה מס' 3 תחזית גידול האוכלוסיה הערבית 1982 - 2010

סוף שנה	אוכלוסיה ערבית ביו"ש (אלפים)	שיעור האוכלוסיה באזור התכנון	אוכלוסיה ערבית באזור התכנון
1982	747.5	32.5%	243
1985	784.0	32.8%	257
1990	848.7	33.2%	282
1995	918.8	33.6%	309
2000	994.7	34.1%	339
2010	1165.8	35.0%	408

4.1.3 גודל משקי בית

בשנת 1982 היה הגודל הממוצע של משק בית באוכלוסיה הערבית ביו"ש 6.7 נפשות (1). יתכן שבגלל ההרכב הדמוגרפי של האוכלוסיה באזור התכנון מספר הנפשות במשק בית גדול מהממוצע ביו"ש, אך אין כל נתונים על כך.

(1) השנתון הסטטיסטי, שם, לוח כ"ז/14, ע"מ 770

התהליכים הדמוגרפיים באוכלוסיה הערבית ביו"ש ובחבל עזה מראים שגודל משק הבית הממוצע נמצא בירידה. לצורך תכנון הונח שגודל משק בית יהיה בשנת 1990 - 6.5 נפשות, בשנת 2000 - 6.3 נפשות ובשנת 2010 - 6.1 נפשות.

4.1.4 רמת חיים

ביו"ש - בניגוד לחבל עזה - היתה בחמש השנים האחרונות עליה מתמדת ברמת החיים שהתבטאה בעליה בצריכה פרטית לנפש בשיעור ממוצע של 2.3% לשנה (1). אם תימשך עליית רמת החיים באותו קצב היא תגדל עד שנת 2010 ב-80% בקירוב, עליה ריאלית. לצורך תכנון אספקת המים וסילוק הביוב בסקטור הערבי באזור התכנון יש להביא בחשבון את גידול האוכלוסיה ואת העליה הצפויה ברמת החיים שלה.

4.1.5 תפרושת הישובים והאוכלוסיה

באזור טול כרם למרגלות הרי שומרון, מתגוררים ביישובים עירוניים מעל 10,000 נפש כ-32% מאוכלוסיית האזור הערבית. באזור במת ההר, בנפת שכם - כ-55% מהאוכלוסיה הערבית. אזור מרגלות הרי שומרון מאופיין יותר באזור כפרי - חקלאי בו נמצא פיזור מרחבי של כפרים לעומת במת ההר המאופיינת יותר כאזור עירוני בה בולט הריכוז המרחבי של הכפרים. בשלוש הערים העיקריות באזור התכנון התגוררו ב-1982 כ-103,000 תושבים. תחזית האוכלוסיה לערים אלה לשנת 2010 היא 181,500 נפש. שיעור האוכלוסיה המתגוררים בערים אלה יגדל מ-42.3% מאוכלוסיית אזור התכנון ל-44.5%. העיר הגדולה ביותר באזור היא שכם אשר בה - ובבלאטה הסמוכה - התגוררו ב-1982 כ-64,000 נפש ומספרם יגדל עד כ-119,000 נפש בשנת 2010. שתי הערים הגדולות הנוספות באזור התכנון הן טול כרם וקלקיליה - שתיהן למרגלות הרי השומרון. כמו כן קיימים עוד שלושה יישובים עירוניים באזור המונים מעל 10,000 נפש.

4.1.6 רמת מינוע (2)

ב-1981 היתה ל-6.3% ממשקי הבית ביו"ש מכונית פרטית, ב-1979 - רק ל-4.3% ממשקי הבית. בישראל היו 33.5% מכל משקי הבית בעלי מכונית פרטית.⁽³⁾ במשקי הבית היהודיים היו 35.6% בעלי מכונית פרטית ובמשקי הבית שאינם יהודיים היה השיעור 13.3%. לכך יש להוסיף ש-7.2% ממשקי הבית הלא יהודיים היו בעלי מכונית מסחרית - אין נתון מקביל ליו"ש. לצורך תכנון רצוי להניח שעד שנת 2010 תגיע רמת המינוע של האוכלוסיה הערבית באזור התכנון לרמת המינוע של האוכלוסיה הלא יהודית בישראל ב-1981 לכ-13.0% למכוניות פרטיות וכ-7.0% למכוניות מסחריות

(1) השנתון הסטטיסטי, שם, לוח כ"ז/7, ע"מ 764

(2) המקור: השנתון הסטטיסטי, שם, לוחות י"א/31, י"א/32, כ"ז/15 ע"ע 329, 331, 771

(3) 1982

4.2 מעטקה

4.2.1 ההשתייכות לכח העבודה האזרחי

לפי פרסומי הלמ"ס היה מספר המועסקים ביו"ש ב-1982 - 140,900 עובדים שהם כ-18.8% מכלל אוכלוסיית יו"ש. מספר המועסקים כשעור מאוכלוסייה היא פונקציה של שלושה משתנים: שיעור בני +14, אחוז השייכים לכח העבודה מבין בני +14 ואחוז המועסקים מבין השייכים לכח העבודה (1).

טבלה מס' 4 שיעור בני +14 שיעור השייכים לכח העבודה ושיעור המועסקים יו"ש 1970-1982

השנה	שיעור בני +14	השייכים לכח העבודה		אחוז המועסקים	
		מבני +14	מאוכלוסייה	מכח העבודה	מאוכלוסייה
1970	53.1%	36.7%	19.5%	96.7%	18.8%
1975	54.3%	36.5%	19.8%	98.8%	19.6%
1979	55.5%	33.6%	18.6%	99.0%	18.5%
1980	55.4%	34.2%	18.9%	98.3%	18.6%
1981	55.1%	33.6%	18.5%	98.6%	18.3%
1982	54.3%	35.2%	19.1%	98.7%	18.8%

המקור: השנתון הסטטיסטי 1983, לוח כ"ז/17, ע"מ 774

מהטבלה נראה שאין שינוי משמעותי בשיעור בני +14 אך קיימת מגמת ירידה קלה באחוז השייכים לכח העבודה - העובדים או המעוניינים לעבוד - בתוך קבוצת בני +14 ומספר הבלתי מועסקים נשאר מ-1975 - 1.0% עד 1.7% מכח העבודה. העליה שחלה ב-1982 בשיעור השייכים לכח העבודה איננה ברורה עדיין. 1982 הייתה שנה יוצאת דופן גם בשיעורי ההגירה ויתכן מאוד שיש קשר בין מעוט המהגרים - לעבודה במדינות הנפט, ככל הנראה - ובין העליה בשיעור השייכים לכח העבודה.

מבין הגברים ביו"ש השתייכו לכח העבודה כ-58% מקבוצת גיל +14 ומבין הנשים כ-12%. לא היתה כל עליה בשיעור הנשים השייכות לכח העבודה. שיעור ההשתתפות בכח העבודה של האוכלוסייה הלא יהודית בישראל מעל גיל 14 היה מעט יותר גבוה מזה של ערביי יו"ש, כ-38.7% ב-1982, אצל המוסלמים - 37.7% בלבד.

טבלה מס' 5 שיעור ההשתתפות בכח העבודה של בני 14 ומעלה יו"ש ולא יהודים בישראל לפי מין ודת - באחוזים

שנה	סך הכל				גברים				נשים			
	יו"ש	ישראל	מוסלמים	נוצרים	יו"ש	ישראל	מוסלמים	נוצרים	יו"ש	ישראל	מוסלמים	נוצרים
1979	33.6	37.9	36.9	45.6	56.9	64.0	63.8	69.1	11.7	11.8	10.0	22.1
1981	33.6	38.9	38.4	43.2	57.8	67.0	67.4	68.1	11.3	10.8	9.4	18.3
1982	35.2	38.7	37.7	44.7	60.0	67.4	67.6	68.3	12.2	9.9	7.8	21.1

המקור: עיבודים מתוך השנתון הסטטיסטי 1983 לוח י"ב/8, ע"מ 354 ומהרבעון לשטחים, 1982 ע"מ 142

(1) ההבדלים בין הנחונות המובאים בטבלה מס' 4 והנחונות שהוצגו בדו"ח ביניים מס' 3 נובעים מכך שהלמ"ס שינתה את אומדני האוכלוסייה ביו"ש והגדילה בעיקר את אומדן מספר הזקנים באוכלוסייה.

מטבלה מס' 5 ניתן לראות שאחוז השייכים לכח העבודה באוכלוסיה המוסלמית של ישראל נשאר ללא מגמה ברורה - 37%-38%, אצל הגברים היתה מגמת עליה ואצל הנשים - ירידה משמעותית. שיעור ההשתתפות של הנוצרים גבוה יותר - ההפרש נובע מאחוז גבוה יותר של נשים נוצריות השייכות לכח העבודה.

על סמך הנתונים מישראל וההתפתחות ביו"ש, טבלה 4 ניתן לאמוד ששיעור ההשתתפות בכח העבודה של ערביי יו"ש יישאר כפי שהוא כעת, או יגדל בשיעור קטן - אך שיעור ההשתתפות בכח העבודה באזור התכנון - שהוא מוסלמי בעיקר - יהיה קטן מהממוצע ביו"ש. לצורך תכנון נניח שהוא כ-18% מכלל האוכלוסיה באזור.

4.2.2 מקום העבודה וענף כלכלי

כ-70% מהמועסקים מיו"ש עבדו ב-1981 ביו"ש וכ-30% בישראל. מבין 42,300 המועסקים מנפות שכס וטול כרם הועסקו בישראל כ-24% בלבד. העובדים ביו"ש הועסקו בעיקר בחקלאות, בשירותים ציבוריים וקהילתיים ובמסחר, שירותי אוכל והארוחה. העובדים בישראל הועסקו בבניה - 35%, בתעשייה - 35%, בחקלאות - 12% ובשירותים ועוד 18%.

טבלה מס' 6 מועסקים מנפות שכס וטול כרם לפי מקום העבודה והענף 1981

הענף	סך הכל	ביו"ש	בישראל
סה"כ - אלפים	42.3	32.2	10.1
אחוזים			
סך הכל	100	100	100
חקלאות	24	28	12
בניה	21	16	35
תעשייה	16	10	35
אחר	39	*46	18

המקור: מעובד מהרבעון הסטטיסטי ליהודה, שומרון וחבל עזה, ע"מ 161
* בעיקר שירותים ציבוריים וקהילתיים ומסחר, שירותי אוכל והארוחה

מספר המועסקים מיו"ש גדל בשנים 1975 - 1981 ב-1,100 עובדים בלבד. ב-1982 נרשם גידול של 6,500 עובדים. מקומות התעסוקה ביו"ש, כל הנפות, גדלו מ-92,000 בשנים 1975 - 1977 ל-93,000 בקירוב בשנים 1979 - 1981. אחוז המועסקים בחקלאות ירד מ-32% ל-29% אחוז המועסקים בתעשייה נשאר יציב - כ-14.5% ואחוז העובדים בבניה עלה מ-8% ל-11%. אחוז המועסקים בענפים "אחרים" גדל במעט (1).
לצורך תכנון הונח שמספר המועסקים במשק הערבי ביו"ש, כולל המועסקים מנפות שכס וטול כרם יגדל ב-0.75% לשנה.
מספר המועסקים מיו"ש בישראל גדל מ-35,000 ב-1977 (2) ל-39,900 ב-1981. שיעור האבטלה היה 1.0% - 1.4% מכח העבודה האזרחי של יו"ש והמשק הישראלי קלט למעשה, את כל מי שהיה מעוניין בעבודה ולא מצא תעסוקה באזור עצמו.

(1) מקור: סקרי משפחות בשטחים 1980 - 1983, לוחות 9, 15, 19

(2) ב-1975 עבדו בישראל 40,500 מועסקים מיו"ש

לפי תחזית שהוכנה במשרד העבודה והרווחה יוכל הביקוש לעובדים מיושש במשק הישראלי לספק תעסוקה לכל מי שלא ימצא תעסוקה במשק הערבי של יו"ש.

4.2.3 תחזיות תעסוקה

תחזית התעסוקה לעובדים הערבים באזור התכנון הוכנה לפי תחזיות גידול האוכלוסייה, לפי ההנחה ששיעור ההשתתפות בכח העבודה יישאר קבוע ולפי תחזיות של מקומות תעסוקה במשק הערבי של יו"ש ובמשק הישראלי, כולל הסקטור היהודי באזור התכנון עצמו.

טבלה מס' 7 תחזית תעסוקה לערביי אזור התכנון 1982 - 2010, אלפים

סוף שנה	אוכלוסייה ⁽¹⁾	כח (2) העבודה	מועסקים ביו"ש (3)	מועסקים בישראל (4)	בלתי (5) מועסקים
1982	243	43.7	32.4	10.5	0.8
1985	257	46.3	33.2	12.2	0.9
1990	282	50.8	34.4	15.4	1.0
1995	309	55.6	35.7	18.8	1.1
2000	339	61.0	37.1	22.7	1.2
2010	408	73.4	40.0	31.9	1.5

(1) המקור טבלה 3

(2) 18.0% מהאוכלוסייה

(3) גידול שנתי בשיעור 0.75%

(4) המספר התקבל כשארית, "ישראל" - כולל המשק היהודי באזור התכנון

(5) כ-2%, אומדן מקסימלי

לפי ההנחות המונחות ביסוד האומדנים המובאים בטבלה 7 יגדל מספר השייכים לכח העבודה, בשנים 1982 - 2010, ב-68%, המועסקים בסקטור הערבי באזור ב-23% והמועסקים בישראל ובסקטור היהודי באזור התכנון - ב-200%. שיעור המועסקים במשק בישראל, כולל הסקטור היהודי באזור יגדל מ-24% ל-43% בשנת 2010. החלות של האזור במשק הישראלי - מבחינת התעסוקה - תגדל.

4.2.4 תעסוקה מחוץ לאזור, יוממים

לפי נתונים של הלמ"ס חזרו ב-1981 92% מהעובדים מנפות שכס וטול כרם שהועסקו בישראל מידי יום לבתיהם. שיעור השבים מידי יום מהעובדים מנפת טול כרם היה 97% ומבין העובדים מנפת שכס - כ-83%. לא כל המועסקים ב"ישראל" יצטרכו לנסוע למקומות העבודה שלהם מערבה מהקו הירוק - חלק מהם יועסקו בסקטור היהודי בשומרון בעבודות בניה, תעשייה ושירותים. האומדן הכמותי של מספר המועסקים האלה נערך לפי ההנחות הבאות:-

א. בבניה יועסקו 1.5 עובד לשנה ליחיד למגורים בתוספת 25% לעבודות פיתוח ולבניה ציבורית.

- ב. בתעשיה יועסקו 30% ממספר היהודים שיועסקו במפעלי התעשיה שבאזור.
- ג. בשירותים עירוניים וקהילתיים ובשירותי מסחר ובתי הארחה יועסקו כ-10% ממספר היהודים שיועסקו בשירותים באזור.

טבלה מס' 8 תחזית המועסקים הערביים במשק היהודי באזור התכנון (אלפים)

השנה	חלפי 1: פיתוח באמצעים מוגבלים				חלפי 2: פיתוח בקצב מואץ			
	בניה	תעשיה	שירותים	סך הכל	בניה	תעשיה	שירותים	סך הכל
1990	1.7	0.9	0.6	3.2	2.6	1.4	0.9	4.9
2000	1.9	1.9	1.2	5.0	3.7	3.3	2.2	9.2
2010	2.2	2.9	1.9	7.0	4.3	5.4	3.6	13.3

לפי אומדנים אלה יגיע מספר העובדים הערבים מהאזור שיועסקו במשק הישראלי בצד המערבי של הקו הירוק ל-24.9 - 18.6 אלף ומהם יש לצפות שכ-92% יחזרו מידי יום לבתיהם.

תחזיות מועסקים יהודים באזור ראה פרק 8.

5. האוכלוסיה וההתיישבות היהודית

5.1 גודל האוכלוסיה

5.1.1 מערך הישובים והאוכלוסיה באפריל 1983

באפריל 1983 היו באזור 4742 יחידות דיור גמורות ובבניה, מהן היו 1603 יח"ד גמורות ושאר 3139 יח"ד בבניה. מבין 4742 היחיד נבנו 23% בשוליים המערביים של אזור התכנון, 63% במרכז ו-14% בשוליים המזרחיים. כ-53% מכל יחידות הדיור היו מרוכזות בשתי ערים - אריאל ועמנואל - 25% בישובים פרבריים, 17% בישובים קהילתיים ו-5% ב-7 ישובים כפריים, 6 מהם נמצאים בבקעת הירדן.

באזור התכנון היתה בניה ב-25 ישובים. בחלק מהישובים נבנו מעט מאד יחידות דיור - בישובים הכפריים היו בממוצע 33 יח"ד בכל ישוב ובישובים הקהילתיים - 72 יח"ד. המספר הממוצע של יח"ד בישובים פרבריים היה 235 יח"ד. המערך הכולל של הבניה הוא - פיזור המאמץ במקומות רבים תוך ריכוז הבניה - 58% מסה"כ הבניה - בשלוש ערים באזור התכנון.

מתוך 18 ישובים הנמצאים בתחום מוא"ז שומרון, 9 ישובים (50%) מאוכלסים באוכלוסיה דתית והם בעיקר ישובים קהילתיים הממוקמים במרכז האזור. בשאר הישובים הרכב האוכלוסיה חילוני או מעורב.

טבלה מס' 1 בנספח מציגה את מערך כל הישובים הקיימים.

טבלה מס' 9 יחידות דיור גמורות ובבניה באפריל 1983, לפי אזורי משנה וצורת ההתיישבות מס' יח"ד, בסוגריים - מספר הישובים (1)

אזור משנה	סך הכל ישובים	ישובים עירוניים	ישובים פרבריים	ישובים קהילתיים	ישובים כפריים
ציר הגבעות	760 (4)	-	720 (3)	-	40 (1)
יתר שוליים מערביים	331 (4)	-	220 (1)	111 (3)	-
סה"כ שוליים מערביים	1091 (8)	-	940 (4)	111 (3)	40 (1)
אריאל	1705 (3)	1630 (1)	-	75 (2)	-
יתר המרכז	1297 (4)	880 (1)	-	417 (3)	-
סה"כ מרכז	3002 (7)	2510 (2)	-	492 (5)	-
גב ההר	192 (3)	-	-	192 (3)	-
בקעת הירדן	457 (7)	264 (1)	-	-	193 (6)
סה"כ שוליים מזרחיים	649 (10)	264 (1)	-	192	193 (6)
סה"כ אזורי התכנון	4742 (25)	2774 (3)	990 (4)	795 (11)	233 (7)

5.1.2 איכלוס ישובים עיקריים ב-1983 והיצע דירות

בארבעה ישובים עיקריים - אריאל, עמנואל, אלפי מנשה וקרני שומרון נבנו עד אפריל 1983 - 3175 יח"ד, 67% מכלל הבניה באזור. בארבעת ישובים אלה היה היצע גדול של דירות בלתי מכורות.

- (1) מקור: א. עפ"י נתוני הסתדרות הציונית 4/83
ב. נתוני משרד הבינוי והשיכון
ג. אינפורמציה מהישובים

טבלה מס' 10 איכלוס והיצע דירות בארבעה ישובים גדולים בשומרון

קרני שומרון	אלפי מנשה	עמנואל	אריאל	סך הכל	
125	-	-	330	455	יח"ד מאוכלסות 4/83
215	450	880	1630	3175	יח"ד גמורות ובבניה 4/83
90	450	880	1300	2720	היצע דירות כולל בבניה 4/83
160	80	180	350	770	יח"ד מאוכלסות (מכורות) 9/83
55	370	700	1280	2405	היצע דירות כולל בבניה 9/83
22	282	446	695	1647	יח"ד בבניה 9/83

הנתונים אינם כוללים 120 יח"ד במסגרת "בנה ביתך" באריאל, מהן היו בספטמבר 1983 - 20 יח"ד מאוכלסות - ועוד 71 יח"ד "בנה ביתך" בקרני שומרון.

מנתונים אלה נראה שבספטמבר 1983 היו כ-2405 יח"ד פנויות בארבעת הישובים: אריאל, עמנואל, אלפי מנשה וקרני שומרון, מהן - 758 יח"ד גמורות. לפי נתוני משה"ב היו כל היח"ד הגמורות מכורות אך בחלק מהן טרם גרו, טרם אוכלסו.

5.1.3 התפתחות ההתיישבות היהודית באזור עד סוף 1982 ואומדן 1983 לפי נתוני הלמ"ס מנתה האוכלוסיה היהודית בישובי המועצה האזורית שומרון בסוף 1982 - 3,400 נפש שגרו ב-16 ישובים. לכך יש להוסיף את תושבי אריאל כ-300 יח"ד מאוכלסות - כ-1,200 נפשות, סך הכל - 4,600 נפש בשומרון. בבקעת הירדן היו ב-8 ישובים, 433 יח"ד קיימות, מהן - 240 במעלה אפרים - עם אוכלוסיה משוערת של 1400 נפש - סך הכל כ-6,000 יהודים באזור התכנון.

אין עדיין נתונים על קצב האיכלוס ב-1983, אך קיימים נתונים על מאזן ההגירה ב-1981 וב-1982. נתונים אלה מתייחסים לאזורים רחבים יותר, לא לאזור התכנון בלבד.

טבלה מס' 11 מאזן ההגירה לישובים ביו"ש - רישום שינויי כתובות

אזור / ישוב	נכנסים	יוצאים	מאזן הגירה נטו
י"ש, עזה וגולן - 1981	4351	1951	2400
מזה: אופירה וימית		610	
י"ש ועזה - 1982	5923	1583	4340
מזה: אריאל	384	32	352
מעלה אפרים	230	25	210
אלון מורה	144	-	144
אלקנה	80	-	80
קדומים	100	62	38
קרני שומרון	155	14	141

המקור: הלמ"ס - שנתונים ודפי מחשב

לנתונים שבטבלה 11 יש להעיר שהרישום ב-1982 ובמידה מסויימת כבר ברביע האחרון של 1981 - היה רישום מרוכז של מהגרים לאזור משנים קודמות. הרישום נעשה לצורך הכנת רשימות לבחירות מוניציפליות ואינו משקף את תנועת ההגירה באותה שנה. על סמך הנתונים על האוכלוסיה במועצה אזורית שומרון ובעיר אריאל בסוף 1982 ויחידות הדיור הגמורות בבקעת הירדן באפריל 1983 ובהתחשב בקצב איכלוס האזור בשנים 1981 -

1982 (1) ניתן להעריך את האוכלוסיה היהודית באזור התכנון בסוף 1983 ב-7000 או יותר, אך פחות מ-10,000 נפש.

5.2 מערך השירותים והתעסוקה הקיים

5.2.1 שירותי חינוך ותרבות

באזור התכנון קיימים כיום 6 בייט יסודיים וחטי"ב (א - ט), הממוקמים בישובים הוותיקים והגדולים. בייט המרכזי מהזרם הממ"ד ממוקם בקדומים והוא משרת בעיקר את הישובים הקהילתיים בעלי הרכב אוכלוסיה דתי. בייט המרכזי מהזרם המ"מ ממוקם באריאל ומשרת את האוכלוסיה החילונית. תלמידי הכתות הגבוהות מקבלים את שירותי החינוך מחוץ לאזור. באריאל ובקדומים פועלים מתנ"סים אזוריים.

5.2.2 שירותי בריאות

ברוב הישובים פועלת מרפאה מקומית המופעלת ע"י אחות וביקורים שבועיים של רופא. המרפאות האזוריות ממוקמות בקדומים ובאריאל.

5.2.3 תעסוקה

רוב תושבי האזור כ-80% (2) עובדים במקומות תעסוקה מחוץ לאזור בעיקר באזור מטרופולין גוש דן. לאור מקורות התעסוקה המעטים באזור למעט שירותים בסיסיים. באזור ממוקמים 4 אזורי תעשיה אזוריים: ברקן, קרני שומרון ושניים נוספים באזור הבקעה. כמו כן ישנם 8 אזורי תעשיה "צמודי ישוב". הוקמו בהם 23,700 מ"ר מבנים תעשייתיים, מהם מאוכלסים 16,800 מ"ר. מבנים נוספים בשטח כולל של 16,900 מ"ר נמצאים בהקמה. 73% משטח המבנים המאוכלס במרכזים אזוריים, וכ-27% באזורי תעשיה צמודי ישוב. השטח התעשייתי המאוכלס הגדול ביותר ממוקם במעלה אפרים, כ-5,500 מ"ר. ואזור תעשיה "צמוד ישוב" הגדול ביותר ממוקם בקדומים 1,300 מ"ר. אזור התעשיה המרכזי מתוכנן באריאל בו מתוכננת קרית המדע. כאשר בשלב זה סה"כ שטחי התעשיה הקיימים ובבניה 14,400 מ"ר. פירוט מלא של אזורי התעשיה נמצא בדו"ח ביניים מס' 3.

(1) לפי אינדיקטורים שונים, לא יותר מ-30% מהמתיישבים בדו"ח ובעזה מגיעים לישושים שבאזור התכנון

(2) סטופ ואחרים "אפיון תכונות המתיישבים אריאל וקדומים" 1982

6. תחזיות התיישבות ומשאבי אנוש להתיישבות באזור התכנון

6.1 תחזיות שונות

על פי תכניות ותחזיות שהוכנו בהסתדרות הציונית בקשר לפיתוח ההתיישבות ביו"ש מהווה האזור פוטנציאל ל-350,000 מתיישבים יהודים. לפי שטחי הקרקע הזמינים הי"רכים ביותר ולפי הפיטות תכנוניות קיימות שיובאו בהמשך יש באזור כ-50,000 דונם קרקעות המתאימים לבניית כ-88,500 יח"ד, מספר המתאים לאומדן אוכלוסיה של כ-350,000 נפש.

לפי התכניות היזומות יוקמו באזור עוד כ-21 ישובים, נוסף ל-25 ישובים שבהקמתם כבר הוחל כך שסה"כ היו באזור 46 ישובים. בששה מהישובים המתוכננים הוחל בהכשרת השטח.

על פי תכנית מתאר ארצית לתפרות הגיאוגרפית של אוכלוסיה בת 7 מליון תושבים מסי' ה/מוא/1/6 לנפות בניהול הממשל הצבאי יהודה ושומרון וחבל עזה למעט מרחב ירושלים מיועדת אוכלוסיה של 125,000 נפש. ניתן להניח שאזור התכנון מהווה פוטנציאל לאיכלוס של כ-75,000 נפש.

6.2 תחזיות צוות התכנון

גודל האוכלוסיה באזור התכנון בשנת היעד - 2010 - ייקבע ע"י שלושה גורמים:

- האוכלוסיה בנקודת המוצא - סוף 1983
 - הריבוי הטבעי של האוכלוסיה, כולל של המהגרים אליה במשך התקופה
 - מאזן ההגירה - ההפרש בין מספר הנכנסים לאזור ומספר היוצאים ממנו
- לצורך התכנון ולקבלת האומדנים על גודל האוכלוסיה הצפויה הונח:-
- בסוף 1983 יגורו באזור התכנון 7000 - 10,000 תושבים יהודיים
 - שיעור הריבוי הטבעי יהיה 2% לשנה. זהו שיעור גבוה מהממוצע, אך נראה מציאותי כי האוכלוסיה המתיישבת באזור תהיה צעירה מהממוצע בארץ והשפעת ה"מהגרים" לאזור על ההרכב הדמוגרפי של האוכלוסיה באזור תהיה מורגשת במשך חלק גדול מתקופת התכנון.
 - הוצעו שלוש חלופות למספר המגרים החזוי לאזור בתחילת התקופה: 2,400 , 4,800 , ו-12,000 נפש לשנה. הונח שמספר המגרים לאזור יגדל בשיעור של 2.5% לשנה אך תהיה גם יציאה, הגירה מהאזור. יציאה זו תלך ותגדל עד שהיא תגיע בשנת 2010 ל-40% ממספר המהגרים השנתי.
 - כתוצאה משתי הנחות אלה - גידול מתמיד של מספר הנכנסים לאזור ושל מספר היוצאים ממנו ישאר מאזן ההגירה קבוע ברמה של 1,200 , 2,400 , או 12,000 נפש לשנה.

טבלה מס' 12 אומדני אוכלוסיה לפי הנחות שונות של מאזן ההגירה

חלופה	1	2	3
מאזן הגירה שנתית נטו	2,400	4,800	12,000
אוכלוסיה בסוף 1983	10,000	10,000	10,000
אוכלוסיה בסוף 1990	29,330	47,165	100,680
אוכלוסיה בסוף 2000	62,025	110,054	254,115
אוכלוסיה בסוף 2010	101,880	186,770	441,140
הגירה נטו עד 2010	64,880	129,600	324,000
ריבוי טבעי עד 2010	27,080	47,100	107,140

מטבלה מס' 12 נראה שהמשמעות של שלוש החלופות שהוצגו בקשר עם קצב ההגירה השנתית היא שהאוכלוסיה תגיע בשנת היעד ל-100,000, 187,000 או 440,000 נפש בקירוב. היקף ההגירה ייקבע בפועל מגורמים שונים שאחד החשובים שבהם הוא גודל התמריץ הכספי שיינתן לרוכשי דירות באזור התכנון. אין זה הגורם היחיד - השפעה רבה תהיה להזדמנות למצוא מקום עבודה מתאים וכן לאיכות החיים שתתפתח באזור - אך גם גורמים אלה הם תוצאה של המאמץ הלאומי שיעשה ליישוב השומרון. חשיבותם של התמריצים היא בהשואה להזדמנויות האטרנטיבות - כגון מחיר דירה ותנאי רכישה בשומרון כהשואה למחיר ולתנאי הרכישה במקומות אחרים באזור המרכז. היקף ההגירה נטו לאזור בשנתיים האחרונות מראה על קצב הגירה של כ-1,200 נפשות או פחות. אם תימשך מגמה זו תגיע האוכלוסיה היהודית באזור התכנון בשנת היעד - 2010 - ל-55,000 נפש בלבד.

צוות התכנון בדיעה שניתן להגיע להגירה נטו לאזור בהיקף של עד 4,800 נפש לשנה ולאוכלוסיה של כ-187,000 נפש בשנת היעד - אם יינתנו תמריצים מתאימים. בדיקות שנעשו בירושלים על ידי גב' זיוה וינשל הראו שכ-5% מכלל רוכשי דירות בירושלים ובאזור - זוגות צעירים, משפרי רווחת דור ועולים חדשים - עברו לישובים שבמחוז 20 ק"מ מהעיר, כולל איכלוס מעלה אדומים. בשלב הראשון של איכלוס מעלה אדומים, כאשר הפרש המחיר בין דירה במעלה אדומים ושיכון ברמות או בגילה היה גבוה מאד, היה אחוז היוצאים אל מחוץ לעיר גדול בהרבה מ-5%, אך זה היה מאמץ איכלוס שאין להחמיד בו. מספר מחליפי הדירות באזור המרכז - אינו כולל ישובים שמדרום וממזרח לתל-אביב - הוא כ-26,000 בשנה. אם 5% מהמשפחות יעברו לאזור התכנון, ואם גודל המשפחה יהיה כ-3.7 נפשות תהיה ההגירה לאזור בקצב של 4,800 נפש לשנה. יש לראות בקצב זה של הגירה - וכתוצאה מכך בתחזית אוכלוסיה של כ-187,000 נפש בשנת היעד - גבול עליון של האמדן הטביר. להערכה זו שתי סיבות: א. קצב איכלוס זה דורש להגדיל פי 4 את ההגירה לאזור מהשנה הקרובה למשך כל תקופת התחזית, 27 שנים ולהמשיך ולהגדיל אותה כל שנה ב-2.5%. ב. ההתיישבות בשומרון כאלטרנטיבה לרכישת דירה באזור המרכז אינה דומה להתיישבות בפריפריה של ירושלים כאלטרנטיבה לרכישת דירה בעיר ירושלים. המרחקים מהמרכז לשומרון גדולים יותר והאלטרנטיבות בתוך אזור המרכז זולות יחסית לאלטרנטיבות בירושלים.

כל אמדני איכלוס האזור וכל הדיון במשאבי כח אדם נעשו בלי להביא בחשבון שינויים בקצב העליה לארץ ובלי להביא בחשבון את האפשרות שיתארגנו קבוצות עולים בחו"ל במטרה לעלות ולהתיישב באזור. ללא גורמים מיוחדים אלה, יימשך המצב הקיים, תגיע האוכלוסיה היהודית באזור התכנון בשנת 2010 ל-55,000 נפש - אם קצב האיכלוס יהיה כפי שהיה בשנים האחרונות - ולמקסימום, כ-187,000 נפש - אם ייעשה מאמץ לאומי נמרץ וממושך ליישוב האזור.

6.3 השפעת איכלוס אזור התכנון על התפלגות האוכלוסיה בארץ

בלמ"ס הוכנו תחזיות אוכלוסיה עד שנת 2000. הוכנו שתי חלופות: לפי חלופה א' יהיה מאזן הגירה של 5000 לשנה בשנות ה-80 ואפס בשנות ה-90, לפי חלופה ב' - מאזן הגירה של 15,000 לשנה בשנות ה-80 ושל 5000 בשנות ה-90. לפי חלופה ב' תמנה האוכלוסיה היהודית בישראל ב-1990 - 3,845,700 נפש ובשנת 2000 - 4,291,300 נפש. לפי תחזיות שהוכנו במשרד הבינוי היתה האוכלוסיה הצפויה לאזור המרכז לשנים 1990 ו-2000 - 2,006,000 ו-2,226,000 נפש והאוכלוסיה באזור התכנון - כ-16,000 וכ-22,000 נפש. בהנחה שיוספת האיכלוס באזור התכנון תבוא על חשבון האוכלוסיה של אזור המרכז - תקטן האוכלוסיה באזור זה ותגדל באזור התכנון.

טבלה מס' 13 השפעת איכלוס אזור התכנון על פיזור האוכלוסיה*

חלופה 2 - לשנה 4800		חלופה 1 - לשנה 2400		
2000	1990	2000	1990	
4291	3846	4291	3846	אוכלוסיה יהודית בישראל (אלפים)
2148	1975	2186	1993	מזה: באזור המרכז
110	47	62	29	באזור התכנון
100.0	100.0	100.0	100.0	אוכלוסיה יהודית בישראל (אחוזים)
50.1	51.4	50.9	51.8	מזה: באזור המרכז
2.6	1.2	1.4	0.75	באזור התכנון

* לפי תחזיות הלמ"ס בחלופה ב' - מאזן הגירה של 15,000 נפש בשנות ה-80

ללא ישוב מזורז של אזור התכנון היה צפוי שבאזור המרכז יגורו בשנים 1990 ו-2000 52.1% ו-51.9% מכלל האוכלוסיה היהודית בישראל. התיישבות מזורזת באזור תגרום רק להקטנה מועטה של ריכוז האוכלוסיה באזור המרכז.

אם תמנה האוכלוסיה היהודית בשנת 2010 כ-4.8 מליון נפש תהווה האוכלוסיה היהודית באזור התכנון לכל היותר 3.9%, אך אם תימשכנה המגמות הקיימות והאוכלוסיה תגיע רק ל-55,000 - היא תהווה בשנת היעד רק 1.15% מהאוכלוסיה היהודית בישראל.

6.4 הרכב הגילים של האוכלוסיה היהודית באזור

לפי נתוני הלמ"ס היתה האוכלוסיה היהודית ביהודה, שומרון ועזה צעירה יותר ממוצע האוכלוסיה בישראל. לצורך תכנון יש להניח שהאוכלוסיה באזור התכנון דומה בהרכב הדמוגרפי שלה לאוכלוסיה היהודית כיו"ש ובאזור עזה ושההבדל בינה ובין הממוצע בישראל יתבטל בהדרגה.

טבלה מס' 14 - התפלגות האוכלוסיה היהודית לפי קבוצות גיל, אחוזים, תחזיות עד שנת 2010

שנה	סך הכל	14-0	19-15	24-29	29-34	34-39	44-49	+ 65
1981	100.0	30.5	8.0	8.2	8.5	18.1	16.9	9.7
יהודים, יו"ש ואזור עזה								
1981	100.0	35.2	6.2	11.3	15.6	25.3	5.1	1.1
1990	100.0	34.0	6.7	10.5	14.0	23.5	8.1	3.2
2000	100.0	32.8	7.1	9.8	12.2	21.7	11.0	5.4
2010	100.0	31.7	7.5	9.0	10.4	19.9	14.0	7.5

המאפיין את האוכלוסיה באזור ההתיישבות הוא האחוז הגבוה של גילאי 44-20 וילדים עד גיל 15 והאחוז הנמוך של בני 45 ומעלה. הרכב גילים זה מהווה גורם שיש להביא בחשבון בתכנון חינוך, תעסוקה ועוד. עם התפתחות האזור יקטן ההפרש בין הרכב הגילים באזור והרכב הגילים של כלל האוכלוסיה היהודית בישראל.

7. חלופות פיתוח להתיישבות יהודית לשנת היעד

7.1 חלופות קונצפטואליות לפיתוח התיישבות יהודית

7.1.1 קונצפציות לפיתוח אזורי

פרק זה מציג חלופות קונצפטואליות המורכבות מאלמנטים פיזיים ודמוגרפיים לאזור תכנון ציר חיים ובחירה של חלופה מועדפת. פיתוח החלופות נעשה תוך הישענות על ממצאי הפרקים הקודמים שעסקו באפשרויות ובמיגבלות הפיתוח הפיזי, מערכות התשתית ותחזיות דמוגרפיות. שילובם של מרכיבים אלו עם המערך הכלכלי החזוי מאפשר הצגת חלופות פיתוח בעלות משמעות מרחבית דמוגרפית כלכלית. מתוך כל החלופות הקונצפטואליות ניתן להצביע על שתי קונצפציות אשר יכולות להיבחן באזור התכנון בהתבסס על רשימת היעדים אותם מציבה התכנית.

- א. פריסה תוך פיתוח אזורי הנשען על מוקדים חיצוניים מחוץ לאזור
- ב. פריסה תוך פיתוח אזורי מוקדי היררכי בתוך אזור התכנון.

טבלה מס' 15 מציגה את ההבדלים העקרוניים בין הקונצפציות
מפות מס' 1, 2 מציגות את מאפייני הפריסה בכל אחת מהקונצפציות

7.1.2 חלופה קונצפטואלית מומלצת

בהתייחס ליעדים אותם מציבה התכנית ניתן לומר שמבחינת הערכה איכותית הקונצפציה המוקדית היררכית יכולה להשיג תוך הפניית מאמצי עידוד מרובים את מרבית היעדים. לעומת זאת הקונצפציה הנשענת עלולה ליצור חגורת ישובים רביעית למטרופולין גוש דן הנרחב, מערך שאינו תואם את יעדי פיזור האוכלוסיה וגורם להעמסת יתר על אזור המטרופולין. לכן מומלצת חלופה מוקדית היררכית.

כיווני הפיתוח של החלופה המומלצת תואמים למגמות פיתוח האזור ע"י גורמים ממשלתיים ותורמות הינה במשיכת אוכלוסיה למרכז האזור ע"י יצירת מוקד רב עצמה.

מאידך היזמה הפרטית אשר פעילה לאחרונה בשוליים המערביים והולכת בעקבות היזמה הממשלתית תורמת הן לישוב האזור והן לבלימת מגמות בלתי רצויות בישובי הטבעת השלישית של גוש דן.

החלופה המומלצת תואמת ומשולבת לתכנית הפיתוח שהוצעה למחוז המרכז ע"י משרד הבינוי והשיכון, אשר ממליצה למנוע רצף בנוי בין מטרופולין גוש דן למוקדים פרזפריים: נתניה בצפון, אשדוד בדרום, רמלה לוד על ציר ירושלים ואריאל במזרח, אשר אותם יש לחזק ובעיקר את אריאל. את שטחי הביניים יש ליעד כ"רצועות ירוקות" ובינוי אקסטנסיבי.

7.2 שילוב קונצפציה מומלצת מוקדית היררכית עם תחזיות איכלוס

מתוך בחינה של משמעות תחזיות האיכלוס ניתן להצביע, כפי שצינו בפרק 6, על שתי חלופות במחום הסבירות לאיכלוס האזור לשנת היעד.

- א. חלופה מס' 1 - 27,000 יחיד כ-100,000 נפש. ניתנת להשגה תוך הפניית משאבים לאומיים מוגבלים.
- ב. חלופה מס' 2 - כ-50,000 יחיד כ-187,000 נפש. ניתנת להשגה תוך הפניה מואצת של משאבים לאומיים.
- ג. חלופה מס' 3 - כ-440,000 נפש, גדולה אף יותר מאפשרות הנשיאה של שטחי קרקע "רכים ביותר" בהם ניתן להגיע עד כ-350,000 נפש. יש לראות חלופה זו אך ורק כפיתוח אינטנסיבי במלוא רזרבות הקרקע, מבלי שהצוות יכול להביע עמדה על טווח הזמן הרוש להשגת יעד זה. על מנת לשקף את המאמץ הנדרש להשיג יעד זה נבדקו העלויות ההנדסיות הדרושות לפיתוח האזור בטווח ביניים לשנת 1990, כאשר באזור התכנון אמורים להיות כ-100,000 נפש.

חלופה מס' 1 - מוקדית במשאבים מוגבלים וחלופה מס' 2 מוקדית מואצת יפותחו כחכנית פיתוח בשלבים עפ"י קצב ההגירה לאזור, כאשר חלופה מס' 1 תתבסס על ריכוז מאמץ באזורים מועדפים לעומת חלופה מס' 2 אשר תתבסס על פיזור משאבים ביתר האזורים. מכיוון שפריסת משאבי אנוש היחסיים בין האזורים נשמרת, כל חלופה אינה סותרת את רעותה ולאורך זמן ניתן לעבור מחלופה אחת לשניה, בהתאם לתנאים הפוליטיים והכלכליים אשר יכתבו את קצב ההגירה לאזור. כתוצאה מכך ניתן לראות את החלופות כחלופת צמיחה אזורית מוקדית היררכית כפי שמוצגות במפה מס' 4 (תיק מפות). טבלה מס' 16 מציגה את הפריסה המוקדית עפ"י אזורי משנה ותחזיות איכלוס ומגוון הישובים. טבלה מס' 2 בנספח מציגה את כל מערך הישובים אשר יפותחו בכל חלופה, כולל היקף שטחי קרקע הרכים. לצורך חישוב אוכלוסייה גודל משפחה ממוצע 3.7 נפשות.

- מתוך הטבלאות 16, 2 בנספח ומהות הקונצפציה הנבחרת עולה:
- א. עדיפות פיתוח ניתנת לאזור המרכז לאורך ציר אורך אריאל - עמנואל - קדומים כאשר אליו מופנים כ-60% ממשאבי האנוש. אריאל מהווה מוקד מרכזי לאזור השומרון וחלק מישובי מוא"צ מטה בנימין מבחינת תעסוקה ושירותים. היקף האוכלוסייה בה ינוע בין 74,000 - 37,000 נפש.
 - ב. מוקדי המשנה לאריאל אמורים להיות: קדומים בצפון המרכז, קרני שומרון במערב, אלון מורה או תל חיים בצפון מזרח ומעלה אפרים במזרח. בשלב מאוחר יותר יפותחו מוקד באזור יועזר - בית אריה. ניתן להניח שעמנואל שקולטת בעיקר אוכלוסייה חרדית - יהודית תהווה מוקד עצמאי אשר תשאף לשרת את עצמה.
 - טה"כ היקף האוכלוסייה במוקדי משנה אלה זהה פחות או יותר להיקף האוכלוסייה באריאל כך שיווצר איזון בתוך האזור בין המוקד הראשי למוקדי המשנה. מוקדי המשנה עתידים להתפתח כישובים בעלי אופי פרברי תוך שהם נותנים שירותים לישובים הקהילתיים בפריפריה שלהם, ונשענים על העיר המרכזית אריאל.
 - ג. ניתן להניח שישובים פרבריים באזור ציר גבעות ישענו במידה רבה על מוקדים משניים של מטרופולין גוש דן - כפר סבא ופתח תקוה.
 - ד. המעבר מחלופה 1 לחלופה 2 בא לידי ביטוי גם בהיקף הישובים. חלופה מס' 1 מוקדית במשאבים מוגבלים ממליצה לבסס את הישובים הקיימים ואף את אלה שנמצאים בשלבי פיתוח ראשוניים בהתאם לחשיבות מיקומם במערך האזורי. כתוצאה מכך יאכלסו 7 ישובים חדשים, טה"כ הישובים יגיע ל-34 ישובים. עלות התשתית ההנדסית לחלופה זו 6.0 מיליארד שקל (1 \$ - 65 שקל).
- חלופה 2 מוקדית מואצת ממליצה לפתח 6 ישובים נוספים מעבר לישובים שיוקמו בחלופה מס' 1 כך שבסה"כ יהיו באזור התכנון 38 ישובים. כ-50% מהמתיישבים יתגוררו בערים, 40% מהמתיישבים יתגוררו בישובים בעלי אופי פרברי והשאר בישובים קהילתיים וכפריים. עלות התשתית לפיתוח חלופה זו 8.2 מיליארד שקל (1 \$ - 65 שקל).

- ה. רשימת הישובים המוצגת בטבלה מס' 2 בנספח הינה רשימת מומלצת, אך לאור רכישות הקרקע הפרטיות הקיימות בעיקר באזור השוליים המערביים, מצאי הקרקע הקטן היחסי והמפוזר טביר להניח שיקומו שכונות עירוניות בישובים הפרבריים. יש לראות את היקפי יח"ד במקבצים כגודל אופטימלי במערך האזורי המומלץ. בהתאם לזאת מומלץ לא לכוון לפיתוח ישובים חדשים מעבר לרשימה אלא לנסות לשלב יוזמות חדשות במסגרת ישובים קיימים, על מנת לתת להם יתרון לגודל ולהפחית את עלות התשתיות.

חלופות קונצפציות	א. נשען על מוקדים חיצוניים	ב. מוקדי היררכי
עקרונות		
אפשרויות	ניצול תור עידוד תהליכי הגירה ספונטניים המתרחשים בשולי המטרופולין	עידוד נמרץ של תהליכי הגירה למרכז אזור התכנון שאינם תואמים למגמות הקיימות עתה
צורת הפריסה	פריסה התיישבותית נרחבת בשוליים המערביים של האזור תוך הקטנת היקף האוכלוסיה במרכז האזור ובשוליים המזרחיים	פריסה ממוקדת במרכז אזור התכנון תוך התמקדות בעיר מרכזית אחת - אריאל המהווה מוקד משיכה לאזור במקביל פיתוח ברמה נמוכה יחסית בשוליים המערביים והמזרחיים
השתלבות במערך הארצי	יצירת חגורת ישובים פרבריים ברמת פיתוח גבוהה בשוליים המערביים היוצרים רצועה רביעית למטרופולין גוש דן הנרחב (כולל נתניה)	יצירת מערך מוקדי אזורי המהווה אזור מקשר בין שפלה החוף במערב לבקעת הירדן במזרח בין ירושלים לדרום ולגליל בצפון. בשוליים המערביים תוצר "חגורת ירק" לשימוש תושבי המטרופולין ותושבי האזור
מערך אזורי	השענות ברמה גבוהה על מוקדים חיצוניים בשולי מטרופולין גוש דן הנרחב. וכתוצאה מכך פיתוח נרחב במוקדים אלה. פיתוח מוקדי תעסוקה בשוליים המערביים כך שתיווצר זרימה דו-כוונית של יוממים מהשוליים המערביים לשולי המטרופולין. מרכז האזור נשען ברמה גבוהה על השוליים המערביים.	השענות ברמה בינונית על מוקדים חיצוניים בשולי מטרופולין גוש דן הנרחב. תוך בלימת מגמות פיתוח בלתי רצויות במוקדים אלה. פיתוח מוקדי תעסוקה וריכוז משאבים במרכז האזור כך שתיווצר זרימה של יוממים בתוך האזור ובמקביל זרימה נמוכה יחסית של יוממים אל מחוץ לאזור.
היקף איכלוס ע"י אזורים		פיתוח מוקד בעל יכולת קרינה על מרכז השומרון וצפון מוא"ז מטה בנימין, כאשר סביב לו מספר מוקדי משנה בשוליים המערביים במרכז האזור ובשוליים המזרחיים
שוליים מערביים	54% מכלל משאבי אנוש	25% מכלל משאבי אנוש
מרכז האזור	36% מכלל משאבי אנוש	60% מכלל משאבי אנוש
שוליים מזרחיים	10% מכלל משאבי אנוש	15% מכלל משאבי אנוש
	עיר מרכזית בגודל בינוני עד נמוך בעלת היקף של 25% מכלל משאבי אנוש עם טווח השפעה נמוך.	עיר מרכזית גדולה עד בינונית בעלת היקף של כ-40% מכלל משאבי אנוש עם טווח השפעה גדול יחסית.
אופי הבינוי	בשוליים המערביים בינוי בצפיפות בינונית, במרכז ובשוליים המזרחיים בינוי בצפיפות נמוכה.	בשוליים המערביים בינוי בצפיפות נמוכה. במרכז האזור בינוי בצפיפות בינונית עד גבוהה למעט בעיר בצפיפות גבוהה, בשוליים המזרחיים בינוי בצפיפות נמוכה.

משרד הבינוי והשיכון - ההחידה להכנת ערים **ציר היים - תכנית פיתוח אזורית** קנה מידה - 1:250.000

1 פרסיה אזורית נשענת

- גבול התכנית
- ישוב יהודי
- עירוני
- פרברי
- קהילתי

- כבישים
- ארצי
- אזורי
- אזורי השטח

הקפ משאבי מניש לאזור השטח

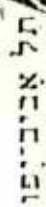
- תחום השפעה
- כיון השפעה
- אזור התפר

חל אביני-יכו

מוקדצ'ה הררכית

פרטים אזורית 2

7.2.1 גדלי ישוב ומקבצים אופטימליים

לצורך קביעת גדלי ישוב ומקבצים אופטימליים השתמש צוות התכנון בספי כניסה למוסדות חינוך ברמות שונות (ראה נספח מס' 5) בנוסף נלקחו משתנים נוספים בעלי השלכה אזורית.

- א. אופי הישוב: כפרי, פרברי, עירוני.
 - ב. הרכב חברתי וצורת התארגנות של האוכלוסיה: אוכלוסיה חילונית, דתית, ישוב פתוח או סגור.
 - ג. שיתוף אזרחי בין הישובים ברמה כלל אזורית ורמת מקבץ ישובים.
 - ד. נגישות למרכזים מפותחים מחוץ לאזור
- מכלול המשתנים שהוצגו מאפשר קביעת גדלי ישוב ומקבצים אופטימליים עפ"י אופי הישוב וקצבי פיתוח. להלן טווחי הגידול של הישובים עפ"י היקף יחיד מושב - ישוב בעל בסיס כלכלי חקלאי: טווח הגידול 60 - 80 - 120
- ישוב קהילתי - ישוב שמתישביו הינם בעלי קשרים חברתיים ובנוי בצפיפות נמוכה. טווח הגידול 60 - 120 - 250 - 400
- ישוב פרברי - ישוב בעל אופי עירוני פתוח אך בעל אופי בינוי פרברי בצפיפות נמוכה עד בינונית. טווח הגידול 400 - 800 - 1500 - 3000.
- ישוב קהילתי יכול לעבור לאורך זמן לישוב פרברי במידה ונפתחות המסגרות החברתיות.
- ישוב עירוני - ישוב בעל אופי עירוני מובהק בצפיפות בניה בינונית עד גבוהה. טווח הגידול 2,500 - 5,500 - 10,000 - 20,000

טבלה מס' 16 מערך התישבות יהודית המוצע עפ"י החלופות

כפרים		קהילות		פרברים		ערים		סה"כ		אופי ישובים אזורי משנה
אלט' ב' מס' ישובים יחיד	אלט' א' מס' ישובים יחיד	אלט' ב' מס' ישובים יחיד	אלט' א' מס' ישובים יחיד	אלט' ב' מס' ישובים יחיד	אלט' א' מס' ישובים יחיד	אלט' ב' מס' ישובים יחיד	אלט' א' מס' ישובים יחיד	אלט' ב' מס' ישובים יחיד	אלט' א' מס' ישובים יחיד	
120 1	120 1	400 1	800 3	6880 7	2300 3	-- --	-- --	7400 9	3220 7	ציר גבעות
-- --	-- --	1300 4	1040 4	3900 4	2190 2	-- --	-- --	5200 8	3230 6	יתר שוליים מערביים
120 1	120 1	1700 5	1840 7	10780 11	4490 5	-- --	-- --	12600 17	6450 13	סה"כ שוליים מע'
-- --	-- --	500 2	240 2	-- --	-- --	19500 1	10760 1	20000 3	11000 3	אריאל
-- --	-- --	500 2	800 2	4300 2	1500 1	5000 1	3000 1	9800 5	5300 4	יתר מרכז
-- --	-- --	1000 4	1040 4	4300 2	1500 1	24500 2	13760 2	29800 8	16300 7	סה"כ מרכז
480 6	335 6	1500 5	480 4	1500 1	900 1	4000 1	2500 1	7480 13	4215 12	שוליים מזרחיים
600... 7	455 7	4200 14	3360 15	15580 14	6890 7	28500 3	16260 3	50000 38	27000 32	סה"כ אזור "ציר- חיים" כולל שאר האזור

8. מערך תפקודי אזורי בשנת היעד

8.1 תעסוקה

8.1.1 אומדן כח העבודה היהודי באזור עד שנת 2010

71.1% מהאוכלוסיה היהודית בישראל היו ב-1982 בגיל 14 ויותר, 51.3% מהם השתייכו לכח העבודה האזרחי, סה"כ כ-36.5% מהאוכלוסיה היהודית הכוללות השתייכו לכח העבודה. ביהודה, שומרון וחבל עזה היו רק 64.8% מהאוכלוסיה היהודית בגיל 14+, אך אחוז האוכלוסיה בקבוצות הגיל 25 - 44, שהן קבוצות הגיל בהן משתייכים כ-73% מהאוכלוסיה לכח העבודה - היה באזורים אלה 26.9% בהשוואה ל-16.7% בכל הארץ. כתוצאה מכך ניתן להעריך ששיעור ההשתייכות לכח העבודה האזרחי באוכלוסיה באזור התכנון לא יהיה שונה מהממוצע הארצי - 36.5% מהאוכלוסיה.

טבלה מס' 17 תחזית ההשתייכות לכח העבודה האזרחי, 1990-2010, לפי אזורי משנה

	כל האזור		שוליים מע'		מרכז		שוליים מז'	
	אוכ'	כח עבודה	אוכ'	כח עבודה	אוכ'	כח עבודה	אוכ'	כח עבודה
סך המראה	32,000	11,680	8,990	3,280	17,610	6,430	5,400	1,790
שנת היעד								
חלופה 1	101,880	37,190	24,370	8,900	61,585	22,480	15,925	5,810
חלופה 2	186,700	68,150	47,160	17,210	111,540	40,720	28,000	10,220

בטווח הקצר, ב"סוף המראה" שיפורט בהמשך, יגיע מספר השייכים לכח העבודה האזרחי ל-11,700, בשנת היעד, 2010, יגיע מספרם בהתאם לקצב האיכלוס ל-37,200 - 68,150. הונח שההתפלגות של כח העבודה לפי אזורי משנה תהיה שווה להתפלגות האוכלוסיה באזורי משנה.

8.1.2 יעדים למבנה התעסוקה באזור

קיים הבדל בין מבנה התעסוקה של האוכלוסיה שתגור באזור ומבנה התעסוקה שיוצע לאוכלוסיה באזור עצמו. המבנה התעסוקתי של האוכלוסיה היהודית באזור לא יהיה שונה בהרבה מהמבנה וההרכב התעסוקתי של כלל האוכלוסיה היהודית בישראל, אך יהיו הבדלים באשר להיצע של עבודה - הביקוש לעובדים יהודיים באזור. מרכזי השלטון וריכוז עובדי השירותים הממשלתיים, הציבוריים והעסקיים ומסחריים יישארו בירושלים, בתל-אביב ובמרכז הארץ ולכן יהיה יחסית פחות ביקוש לעובדי שירותים אלה באזור. תכנית האב, להתיישבות לשומרון ויהודה שהוכנה על ידי ההסתדרות הציונית ומשרד החקלאות (ו) צופה שביו"ש יהיה בשנת 2010 אחוז המועסקים בשירותים קהילתיים וציבוריים גבוה מהממוצע בישראל - 37%, ובیشובים הקהילתיים - 40% מכח העבודה - בהשוואה ל-31%, הממוצע באוכלוסיה היהודית בישראל ב-1982. השיעור הגבוה הזה בא "ליצור איכות גבוהה בענפי השירותים בעיקר בשלבי פיתוח האזור". לדעת צוות התכנון יידרשו למילוי כל השירותים המקומיים של ישובי האזור כ-27.4% מכח העבודה לפי הפירוט המובא בטבלה מס' 18.

(1) תכנית הפיתוח לאזור לשנים 86-1983, ניסן תשמ"ג, ע"מ 37

טבלה מס' 18 תחזית הביקוש המקומי לכח אדם - שירותים

הענף הכלכלי - השירות	מועסקים ל-1000 נ'י	שיעור מכח העבודה מ-365
חינוך - מורים, גננות וכח עזר	32	8.8%
בריאות - מרפאות, רפואת שיניים ועוד	6	1.6%
רשויות מקומיות-מנהל, נקיון וכו'	9	2.5%
מסחר קמעוני - 12.5 בתי עסק	25	6.9%
שירותים אישיים ושירותי אוכל ומשקה	10	2.7%
שירותים פיננסיים	6	1.6%
תחבורה, אחסנה וקשר	12	3.3%
סה"כ	100	27.4%

שיעור המועסקים בשירותים המנויים בטבלה מס' 18 יגדל אם יוקמו באזור מפעלי שירות אזוריים או על-אזוריים כגון בתי חולים, שלוחות של אוניברסיטאות או מפעלי נופש ותיירות. ההרכב התעסוקתי של האוכלוסיה לא יהיה שונה בהרבה מהממוצע של האוכלוסיה היהודית בישראל, אך שיעור המועסקים בחקלאות יקטן ומתוכנן שיעור גבוה יותר של מועסקים בתעשיה. מספר רב של תושבי האזור, בעיקר עובדים בענפי השירותים ימשיך לעבוד מחוץ לאזור, לרוב באזור המרכז, כולל תל-אביב.

טבלה מס' 19 - מועסקים לפי ענף כלכלי - יהודים בכל ישראל ובאזור התכנון - אחוזים

הענף הכלכלי	ישראל 1982 (1)	האזור - ועד 2010
שירותים ציבוריים וקהילתיים	31.2	31
פיננסים, ש. עסקיים ואישיים, תחבורה ותקשורת	22.7	20
ש. אוכל והארוחה	12.0	12
תעשיה, חשמל ומים	24.5	30
חקלאות, יער ודיג, בינוי ועב' ציבוריות	9.6	7
סה"כ	100.0	100

(1) המקור: שנתון הסטטיסטי לישראל, 1983, לוח י"ב/11, ע"מ 358-9

8.1.3 יעדים לפיתוח התעשיה באזור

כל הגורמים המועסקים בתכנון האזור ובפיתוח התעשיה שבו מעוניינים ליצור תנאים בהם תתפתחנה תעשיות אשר יעסיקו עובדים יהודים. המצב באזור הוא שקיים בו היצע גדול של עובדים ערביים מקומיים ולפחות בשלבי ההתפתחות הראשונים, עד 1983, יש בו רק היצע מצומצם ביותר של עובדים יהודים המוכנים לעבוד בתעשיה. גם בשנת היעד תמנה האוכלוסיה היהודית באזור לא יותר מכ-31% מכלל האוכלוסיה - 187,000 יהודים ו-408,000 ערבים. אמנם היצע העבודה הכולל של היהודים - "כח העבודה האזורי" כמעט ישתווה לזה של הערבים בשנת היעד, כ-68,000 יהודים וכ-73,400 ערבים, אך המבנה המקצועי והתעסוקתי של האוכלוסיה היהודית עלול להביא להעדפת עבודה לא יהודית במפעלי התעשיה.

מסיבות אלה נעשו פעולות שונות להביא לפיתוחן באזור של תעשיות שיעסיקו עובדים יהודים. הוחלט להקים באזור, ממזרח לעיר אריאל "אזור תעשיות עתירות מדע". משרד התעשיה החליט להעדיף באישור הקצאת שטח באזורי התעשיה באזור מפעלים אשר יענו

על שלוש דרישות: מפעל מאושר, בניה עצמית במימון החברה - לא שכירות - ומפעלים עתירי ידע או הדורשים עובדים מיומנים. הביקוש לקבלת שטחים לתעשיה באזור הוא גדול מאד, מפעלים רבים מבקשים לעבור לאזור או להקים בו שלוחות למפעלים הקיימים - מאחר שניתנות בו הטבות כמו בשאר אזורי פיתוח, אך הוא קרוב למרכז הארץ, לנמלים ולמרכזי התעשיה והמסחר. כתוצאה מהביקוש הגדול יכול משרד התעשיה לברור לו את המפעלים העונים על שלוש הדרישות הנ"ל. אם יושג היעד של 30% מועסקים בתעשיה יגיע מספר העובדים בתעשיה בשנת היעד ל-11,000 - 20,500, בהתאם לקצב איכלוס האזור. להשוואה - כלל המועסקים בתעשיה בישראל היה ב-1982 כ-311,000 מהם 270,000 יהודים, 27,000 ערבים ישראלים וכ-14,000 ערבים (1) מהשטחים. נראה שיעדי התעסוקה בענף התעשיה באזור ניהנים להשגה.

8.1.4 תעסוקה מחוץ לאזור, יוממים

צפוי שחלק ניכר של המועסקים הגרים באזור ימשיכו לעבוד מחוץ לאזור. יהיו "יוממים". הסיבות לכך הן שונות: לא כל המחליפים מקום מגורים מוכנים להחליף גם את מקום העבודה שלהם; הזדמנויות תעסוקה באזור המרכז, כולל תל-אביב, רבות ומגוונות בהרבה מאלה שתהיינה באזור, לפחות בתחילת התפתחותו; המבנה המקצועי של האוכלוסיה לא יתאים - לפחות בשנים הראשונות - למבנה התעסוקה המקומי. צפוי שבשנים הראשונות תהיה תנועת "יוממים" דו-סטריית. יהיו גם עובדים שיסעו מחוץ לאזור לעבודה באזור. מצב זה קיים גם ב-1983. צפוי שככל שהישובים רחוקים מאזור המרכז וככל שהם ותיקים יותר יקטן שיעור ה"יוממים" הנוסעים מידי יום לעבודה אל מחוץ לאזור. תופעה זו קיימת כבר ב-1983. בישובים כאלון מורה, מעלה אפרים וקדומים קטן מאד מספר המועסקים העובדים מחוץ לאזור. קשה להעריך את שיעור היוממים הצפוי - שיעורם ייקבע בין היתר לפי קצב פיתוח התעסוקה באזור, הזדמנויות התעסוקה שיווצרו בו, קלות או קושי הנגישות למרכז ובמידה מסויימת - מקצב האיכלוס הפריסה. הגיאוגרפיה של האיכלוס. בטבלה מס' 20 מובאים הערכות של שיעורי היוממות. הערכות אלה ניתנות בתחומים.

טבלה מס' 20 תחזית שיעור היוממות של כלל המועסקים באזור - אחוזים

שוליים מזרחיים	מרכז	שוליים מערביים	טווח קצר - עד סף המראה אומדן לשנת 2000 אומדן לשנת 2010
40 - 30	50 - 40	65 - 50	
30 - 20	40 - 30	50 - 40	
25 - 15	30 - 20	40 - 30	

כמה נתונים שנאספו להשוואה:

מנתניה ומאשדוד יוצאים מידי יום כ-40% מהמועסקים לעבודה מחוץ לעיר לתל-אביב מגיעים מידי יום (ב-1980) עובדים המהווים אחוזים שונים מכלל האוכלוסיה בישובים בסביבה - מרמת השרון - 50%, מקרית אונו - 37%, מאור יהודה, פתח-תקוה, הרצליה וראשון לציון כ-25%.

אם האומדנים על שיעורי היוממות יתגשמו ואם פיזור האוכלוסיה בין שלושת אזורי המשנה יהיה כמתוכנן - 25% שוליים מערביים, 60% במרכז וכ-15% בשוליים המזרחיים - יגיע שיעור היוממות הממוצע בשנת היעד ל-22%-32% מהמועסקים. אם האוכלוסיה

(1) השנתון הסטטיסטי לישראל 1983, לוח כ"ז/20. מספר הערבים בתעשיה בשטחים היה כ-8,300 בלבד.

הגיע ל-100,000 נפש יהיה מספר היוממים 8,000 עד 11,700 מתוך 37,200 עובדים (1).
אם האוכלוסיה תגיע ל-187,000 נפש יהיה מספר היוממים 15,000 - 21,800 מתוך
68,200 עובדים.

8.2 צרכי הבניה להתיישבות היהודית

8.2.1 הצורך ביחידות דיור וקצב התחלות בניה דרוש

הצורך ביחידות דיור וקצב התחלות הבניה הדרוש נקבעו לפי העקרונות הבאים:

- משך הבניה הוא 24 חודש
- הגודל הממוצע של המשפחה יהיה 3.7 נפשות
- בשנים הראשונות יש לדאוג להיצע דירות העולה ב-10% על הדרוש לפי תחזיות קצב האיכלוס ולקראת סוף התקופה - 5%.
- ב-1983 היו 4742 יח"ד גמורות ובבניה באזור.

טבלה מס' 21 - הצורך ביחידות דיור - סוף שנה, עד 2010

1. מאזן הגירה נטו - 2400 נפש לשנה					2. מאזן הגירה נטו - 4800 נפש לשנה				
שנה	אוכלוסיה	יח"ד	רזרבה	סה"כ יח"ד	שנה	אוכלוסיה	יח"ד	רזרבה	סה"כ יח"ד
1991*	31,985	8,645	10%	9,510	1989*	31,985	8,645	10%	9,510
2000	62,025	16,765	5%	17,602	2000	110,045	29,742	5%	31,230
2010	101,880	27,000	5%	28,350	2010	186,700	50,000	5%	52,500

* "סף המראה" יפורט בהמשך

טבלה מס' 22 מפרטת מס' יחידות הדיור הגמורות הדרושות לפי שתי הטלופות של קצב איכלוס צפוי - או אפשרי - עד שנת היעד. הובא בחשבון שבתקופה של קצב איכלוס מהיר חייבת להיות רזרבה של היצע דירות כדי שהיצע הדירות לא יהפוך לצואר הבקבוק במפעל ההתיישבותי.

טבלה מס' 22 - הצורך בהתחלות בניה בשנים 1984 - 2008

חלופה 1 - מ. הגירה 2400 נפש לשנה				חלופה 2 - מ. הגירה 4800 נפש לשנה			
התקופה	שנים	יח"ד לשנה	מצטבר	התקופה	שנים	יח"ד לשנה	מצטבר
מלאי 1983	-	-	4,742	מלאי 1983	-	-	4,742
1983-1984*	6	795	9,512	1983-1984*	4	1192	9,510
1984-1988	9	899	17,603	1984-1988	11	1975	31,235
1988-1999	10	1075	28,353	1988-1999	10	2127	52,505

* התחלות בניה עד "סף המראה"

בטבלה מס' 22 מפורטים מספר יחידות הדיור שיש להתחיל בהם בכל שנה, עד שנת 2008 כדי להגיע למספר היח"ד הדרושות כמפורט בטבלה 21.

(1) השוה טבלה מס' 20

8.2.2 השפעת הבניה באזור התכנון על היצע הדירות באזור המרכז

הבניה באזור התכנון תהיה בעיקר במקום בניה באזור המרכז, כולל תל-אביב. הנחונים המובאים בטבלה מס' 23 מראים שהיקף הבניה הדרוש באזור מהווה אחוז קטן מכלל הבניה במרכז ובתל-אביב.

טבלה מס' 23 - היקף התחלות בניה באזור המרכז ובתל-אביב 1980-1982 - יחידות דיור

השנה	בניה ציבורית	בניה פרטית	סה"כ בניה
1980	1,590	10,540	12,130
1981	2,980	12,390	15,370
1982	1,970	10,500	12,470
ממוצע	2,180	11,143	13,323

המקור: שנתון סטטיסטי לישראל, 1983, לוח ט"ז 4, ע"מ 496

היקף התחלות הבניה הדרוש באזור התכנון עד סוף העשור הוא 800 - 1,200 יח"ד, בהתאם לקצב האיכלוס. התחלות הבניה באזור היו בשנים האחרונות בממוצע כ-800 יח"ד לשנה, בשנת 1982 אף יותר מ-1,300 יח"ד. נראה איפוא שלהיקף התחלות הבניה הדרושות בשנות ה-80 לא תהיה כל השפעה על היצע הדירות החדשות באזור המרכז, כולל תל-אביב. לקראת סוף התקופה יגיע היקף התחלות הבניה ל-1100 - 2100 יח"ד בשנה, כלומר תוספת של 300 - 900 יח"ד להיקף התחלות הבניה הדרוש בשנות ה-80. גם היקף בניה זה לא ישפיע על היצע הדירות במרכז, כולל תל-אביב, במיוחד אם מביאים בחשבון שההתיישבות באזור התכנון תקטין את גידול האוכלוסיה ואת הביקוש לדירות באזור המרכז ובתל-אביב.

9. תכנית הפיתוח לטווח קצר - "סף המראה"

9.1 עקרונות תכנית הפיתוח

9.1.1 כללי

כפי שצויין אחת הבעיות המרכזיות באזור התכנון, מבחינת מערך התיישבות היהודית, הינו מספר רב של ישובים ברמות פיתוח נמוכות לעומת תחזיות משאבי אנוש נמוכות יחסית לתכניות אחרות, אשר עיצבו לא במעט את הפריסה של הישובים באזור. מיגבלה זו וקנצפציית הפיתוח המומלצת מתווים את תכנית הפיתוח לאזור. תכנית הפיתוח הנגזרת מקונצפציית הפיתוח המומלצת אמורה להצביע על היקף יחיד המינימלי הדרוש בכדי להביא את האזור והישובים ל"סף המראה".

9.1.2 שלבים בהתפתחות אזור התיישבות

ניתן לזהות שלושה שלבים בהתפתחות אזורי התיישבות בעלי מרקם עירוני וכפרי :
א. שלב "תת המראה" שבו טרם חל שינוי איכותי בהתפתחות אזורי התיישבות והם תלויים במידה רבה בתמריצים חיצוניים מודרכים.
ב. שלב "ההמראה" שבו עוברים אזורי התיישבות לראשונה את השלב הקריטי בכרוך בשינוי איכותי בהתפתחותם ומתחילים להשתחרר מתמריצים חיצוניים מודרכים.
ג. שלב "על-המראה", מתחיל לאחר שאזורי התיישבות עברו את השלב הקריטי של שינוי איכותי והם ממשיכים בצמיחה מתמדת תוך הזדקקות מועטה לתמריצים חיצוניים מודרכים.
המונח "המראה" בא איפוא לסמל את טיב התהליך. המאפיין העיקרי של השינוי הוא בהיותו שינוי איכותי, הווה אומר: בעקבות ה"המראה" נוצרת איכות חדשה שהשינוי הינו בלתי הפיך ומביא את האזור ואיתו את המרקם העירוני והכפרי לרמה בה הוא משיג חסינות מנסיגה.
בכדי להגיע לשלב "המראה", קיים גודל מינימלי הכרחי במכלול התפקודים והפעילויות האזוריות הדרושות ליצור את הדחפים ואת המניעים המאפשרים את תהליך גידול האזור, ואיתו את המרקם העירוני והכפרי.
מספר רב של מחקרי שדה נערכו בסוגיה של גדלים אופטימליים לאזורים ולישובים עירוניים ובהם זוהו המשתנים המשפיעים על הגודל הקריטי. מתוך בדיקה ראשונית ניתן להעריך את גדלי המינימום המאפשרים לאזור ולישוב עירוני וכפרי להגיע ל"סף המראה". גדלי המינימום נקבעו עפ"י יחידות דיור, בהתאם לספי כניסה של מוסדות חינוך ברמות שונות, כפי שצויין בנספח מס' 5 .

9.2 היקף אוכלוסיה ל"סף המראה"

סה"כ יחיד מאוכלסות באזורי התכנון בתום שלב "סף ההמראה" הינו 8645 יחיד כ-33,000 נפש. עפ"י חלופה 1 ניתן להגיע ליעד זה בשנים 2-1991 כ-8 שנים. לעומת זאת עפ"י חלופה 2 ניתן להגיע ליעד זה בשנים 9-1988 כ-6 שנים. עם תום שלב "סף ההמראה" יתווספו שני ישובים נוספים שנמצאים בשלבי פיתוח ראשוניים ל-25 הישובים הקיימים עתה, כך שבסה"כ יהיו באזור 27 ישובים. בתכנית ההתיישבות והאיכלוס של האזור הובא בחשבון שיש לפעול בתחילת תקופת הפיתוח להשלמת האוכלוסיה ומספר יחיד בכל ישוב שהוחל באיכלוסו עד למספר אוכלוסיה ויחיד שיאפשרו לו לתפקד מבחינת מערך אזורי מומלץ.

9.2.1 מיגבלות הפיתוח לקראת "סף המראה"

אין ספק שמבחינת התפקוד האזורי ורמת הפיתוח של הישובים, יש להגיע ל"סף המראה" בטווח שנים מינימלי.

נקודת התרפה בפיתוח המהיר של האזור היא מיגבלת משאבי אנוש, במועמדים להתיישבות, בביקוש לדירות ולא בהיצע דירות. פיתוח האזור בהתאם ליעדים ולקונצפציה המומלצת, מחייב עידוד מדורג של איכלוס באזורים וישובים מועדפים במרכז האזור בעיקר באריאל. האילוץ של מספר הרב של נקודות ישוב שהוקמו בעיקר ע"י היזמה הפרטית באזור השוליים המערביים גורם להסטת הפיתוח מהפריסה המומלצת בטווח הקצר - סף המראה. באותם ישובים מועדפים בהם קיימת מיגבלת קרקע יש לעודד רכישות בכדי למנוע האטת פיתוח - לדוגמא קדומים.

9.3 פריסה אזורית

- מומלץ לתת עדיפות פיתוח לישובים אשר ישמשו כמוקדים אזוריים ומשניים במרכז האזור ולבסס בהם את היתרון לגודל ובמקביל לתת אפשרות פיתוח לישובים קטנים בכדי להביאם לרמת פיתוח אופטימלית.
- המוקדים האזוריים הינם:
- א. אריאל כמוקד מרכזי לכל האזור - 2800 יח"ד בישוב עצמו - מאפשר הקמת חטיבה עליונה מגוונת לכל האזור, כך שסה"כ אוכלוסיית השירות אמורה להגיע עד 3500 יח"ד.
 - ב. קדומים כמוקד משני המשרת את צפון האזור והן את הישובים הקהילתיים המאורגנים. 400 יח"ד בישוב עצמו, אוכלוסיית השירות שלו אמורה להגיע עד 1200, כך שניתן להקים חטיבת ביניים צומחת ומגוונת.
 - ג. קרני שומרון כמוקד משני המשרת את ישובי השוליים המערביים - 600 יח"ד בישוב עצמו. אוכלוסיית השירות שלו אמורה להגיע עד 1200 יח"ד כך שניתן להקים חטיבת ביניים צומחת ומגוונת.
 - ד. מעלה אפרים כמוקד משני המשרת את ישובי בקעת הירדן - 600 יח"ד בישוב עצמו אוכלוסיית השירות שלו מישובי בקעת הירדן אמורה להגיע עד 1000 יח"ד כך שניתן להקים חטיבת ביניים צומחת ומגוונת.
 - ה. עמנואל כמוקד עצמאי המשרת בעיקר את עצמו - 1200 יח"ד.

9.3.1 המוקדים המקומיים מבוססים בעיקר על בתי-ספר יסודיים והם ימוקמו:

- א. בציר גבעות - אחד במקבץ אלקנה והשני במקבץ אלפי מנשה
 - ב. בצפון מרכז האזור - בשבי שומרון ב"ס קטן
 - ג. בצפון גב ההר - באלון מורה
- מומלץ להביא את הישובים הקהילתיים להיקף של 60 יח"ד. ישובים הנמצאים במקבץ היקף הפיתוח בין 400 - 600 יח"ד.
- טבלה מס' 2 בנספח מציגה את היקף יח"ד ב"ס המראה בכל ישוב.

9.3.2 לפי חלופה 1 יגיע האזור לסף המראה ב-1991 ועל כן יש להתחיל את בניית היח"ד

החסרות עד סוף 1989, בקצב של 795 יח"ד התחלות לשנה.

לפי חלופה 2 יגיע האזור לסף המראה כבר ב-1989 ועל כן יש להשלים את התחלות הבניה החסרות עד סוף 1987, ב-4 שנים, 1192 יח"ד לשנה.

באריאל יש לבנות בשנה בין 242 - 363 יח"ד עפ"י החלופות.

טבלה מס' 24 - התחלות בניה דרושות עד סף המראה לפי אזורי משנה

אזור משנה	יח"ד דרושות			יח"ד קיימות ובבניה 4/83	התחלות דרושות	התחלות בניה לשנה	
	סך המראה	רזרבה	סה"כ			חלופה 1	חלופה 2
ציר הגבעות	1260	10%	1386	760	626	104	156
יתר שולי מע'	1170	10%	1287	331	956	160	239
סה"כ שולי מע'	2430	10%	2673	1091	1582	264	395
אריאל (העיר)	2800	10%	3080	1630	1450	242	363
יתר המרכז	1960	10%	2156	1372	784	130	195
סה"כ המרכז	4760	10%	5236	3002	2234	372	559
גב ההר	520	10%	572	192	380	63	95
מעלה אפרים	600	10%	660	264	396	66	99
ישובי הבקעה	335	10%	369	193	176	30	44
סה"כ שולי מז'	1455	10%	1601	649	952	159	238
סך הכל	8645	10%	9510	4742	4768	795	1192

9.4 הגדרת קדימות פיתוח

9.4.1 שלביות בפיתוח אזורי התכנון

- עפ"י תכנית הפיתוח המועדפת ניתן לזהות שלושה שלבים לפיתוח אזורי התכנון.
- א. פיתוח לקראת הבאת האזור ל"סף המראה". כיוון הפיתוח מצביע על ביסוס הישובים הקיימים בהתאם למערך האזורי המומלץ, כלומר פיתוח אריאל כעיר השומרון ובמקביל פיתוח מוקדי משנה בעיקר באזור המרכז ובשוליים המזרחיים. בשלב פיתוח זה מומלץ לא להקים ישובים חדשים.
- ב. פיתוח מוקדי היררכי במשאבים מוגבלים. כיוון הפיתוח מצביע על המשך ביסוסם של הישובים הקיימים בהתאם למערך האזורי המומלץ. בנוסף יוקם מספר מצומצם של ישובים (7) במסגרת מקבצים שכבר התבססו בשלב הקודם. היקף האוכלוסיה בשלב זה אמור להגיע לכ-100,000 נפש ב-32 ישובים.
- ג. פיתוח מוקדי מואץ. כיוון הפיתוח מצביע על המשך ביסוסם של הישובים הקיימים משלבים קודמים בהתאם למערך האזורי המומלץ. בנוסף יוקם מספר מצומצם של ישובים (6) במסגרת מקבצים שהתבססו בשלבים הקודמים. היקף האוכלוסיה בשלב זה אמור להגיע עד כ-187,000 נפש ב-38 ישובים. יש לראות בשלב זה בעל היקף פיתוח מכסימאלי לאור מיגבלות משאבי אנוש כפי שצינו בפרקים הקודמים.

9.4.2 כיווני פיתוח ל"סף המראה" - טווח קצר

כפי שמצינת התכנית מומלץ לכוון את הפיתוח כך שמוקדיותה של אריאל כעיר השומרון תלך ותגדל, בין אם תוך איכלוס לרמה אופטימלית של 2800 יחיד ובין בהפניית מקורות תעסוקה אליה.

בנוסף יש לכוון פיתוח למוקדי משנה בעיקר באזור המרכז ובשוליים המזרחיים. אזורים אלה אינם מועדפים לרוב המתיישבים הפוטנציאליים ולכן יש צורך ליצור תנאים מועדפים בכדי לאכלס אזורים אלה.

באזור השוליים המערביים ובעיקר בציר הגבעות מומלץ לכוון פיתוח תוך הבאת הישובים או מקבצי הישובים להיקף אופטימלי... בנוסף מומלץ לאתר באזור זה שטחים ליעוד נופש בין אם לאוכלוסיית מטרופולין גוש דן ובין אם לאוכלוסית מרכז השומרון, הפוטנציאל באזור זה לפעילות הנ"ל נובע מהיותו אזור ניקוז של נחלים גדולים עם נופ רבגוני ונגישות לאוכלוסית שירות נוחת.

נספחים

שם ישוב	חנועה מישבת או יזמה	השתייכות ארגונית	אופי הישוב	הרכב אוכ' .	יחיד גמורות ובבניה	מצב תכניות	שוליים מערביים
אלקנה	יזמה פרטית	מועצה מקומית	פרברי	דתי	200	1, 2	אזור התפר ציר גבעות
שערי תקוה	משהב"ש	מוא"ז שומרון	פרברי	מעורב	70	1, 2	
אלפי מנשה	חרות-בית"ר	מוא"ז שומרון	פרברי	חילוני	450	2	
סלעית	חרות-בית"ר	מוא"ז שומרון	מושב	חילוני	40	2	
יועזר	חרות-בית"ר	מוא"ז שומרון	קהילתי	חילוני	16	3	יתר שוליים מערביים
קרני שומרון	משהב"ש	מוא"ז שומרון	פרברי	מעורב	220	1, 3	
מעלה שומרון	חרות-בית"ר	מוא"ז שומרון	קהילתי	מעורב	45	1, 2	
יקיר	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי	דתי	50	1, 2	
אריאל	משהב"ש	מועצה מקומית	עירוני	מעורב	1630	1, 2	מרכז האזור
ברקן	חרות-בית"ר	מוא"ז שומרון	קהילתי	חילוני	50	1, 2	
נטפים	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי		25	3	
עמנואל	יזמה פרטית	מוא"ז שומרון	עירוני	חרדי	880	1, 2	
קדומים	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי	דתי	285	2	מקבץ צפוני
עינב	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי	דתי	41	2	
שבי שומרון	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי	דתי	91	2	
אלון מורה	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי	דתי	126	2	שוליים מזרחיים גב ההר
ברכה	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי	דתי	30	2	
זופוח	אמנה	מוא"ז שומרון	קהילתי	דתי	36	2	
מעלה אפרים	משהב"ש	מועצה מקומית	עירוני	מעורב	264	2	בקעת הירדן
חמרה	האיחוד החקלאי	מוא"ז בקעת הירדן	מושב		42	3	
מכורה	האיחוד החקלאי	מוא"ז בקעת הירדן	מושב		30	3	
משואה	העובד הציוני	מוא"ז בקעת הירדן	מושב		30	3	
דפית	חנועת המושבים	מוא"ז בקעת הירדן	מושב		19	3	
פצאל	חנועת המושבים	מוא"ז בקעת הירדן	מושב		50	3	
גיתית	חרות-בית"ר	מוא"ז בקעת הירדן	מושב		22	3	

תכניות קיימות: 1 תכנית מתאר אזורית חלקית

2 תכנית מתאר מקומית

3 תכנית אב

תמסר טבלה:

שטח קרקע זמינים בדונם סה"כ "ירכ"ם"	חלופת פיתוח מוקדי היררכי				יחיד גמורות ובבניה 4/83	אופי הישוב בשנת היעד	ישובים קיימים ומתוכננים	מקבץ ישובים	תח אזור משנה
	חלופה 3 - מקדית במלוא רזרבות קרקע יעד כ-350,000 יחיד	חלופה 2 - מקדית מואצת יעד כ-200,000 יחיד	חלופה 1 - מקדית במשאבים יעד כ-100,000 יחיד	סך המראה טווח ביניים יעד כ-33,000 יחיד					
1500	800	800	400	60	16	פרברי קהילתי	יועזר אלקנה ד' בורכין	יועזר	יח' שוליים מערביים
800	400	400	400			קהילתי			
1200	400					קהילתי	אדנים קלעים		
1000	700					קהילתי			
800	600	700							יח' שוליים מערביים
5300	3450	3000	800	60	16	פרברי	יועזר	סה"כ יועזר	
2990	1900	3100	1480	590	220	פרברי	קרני שומרון	קרני שומרון	
2000	250	250	120	60	45	קהילתי	מעלה שומרון		
1500	400	1650				פרברי	כרמים		סה"כ יח' שוליים מערביים
400	650	250	120	60	50	קהילתי	יקיר		
2125	300	1600	710	400		פרברי	נופים		
								סה"כ קרני שומרון	
9015	4000	6850	2430	1110	315	5	5		סה"כ יח' שוליים מערביים
14315	7450	9850	3230	1170	331	10	10		
29385	15750	23250	6450	2430	1091	23	23		סה"כ שוליים מערביים

המשך טבלה: אזור משנה מרכז

שטח ירקע זמניים בד"ס סח"כ ירכ"ס סח"כ ירכ"ס	חלופת פיתוח מוקדי היררכי				יחיד גמורות ובבניה 4/83	אופי הישוב בשנה היעד	ישובים קיימים ומתוכננים	מקבץ ישובים	חמ אזור משנה
	חלופה 1 - מוקדי במשאבים מוקדי יעד מוקדי יעד מוקדי יעד	חלופה 2 - מוקדי מואצת מוקדי יעד מוקדי יעד מוקדי יעד	חלופה 3 - מוקדי במלוא מוקדי יעד מוקדי יעד מוקדי יעד	חלופה 4 - מוקדי במלוא מוקדי יעד מוקדי יעד מוקדי יעד					
29500	15000	35250	19500	10760	2800	1630	אריאל	אריאל	אריאל
נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל	נכלל בשטח אריאל
30150	15380	36000	20000	11000	2920	1705	5	5	סח"כ אריאל
10000	4100	10000	5000	3000	1200	880	עירונ	עמנואל	יחמ המרכז
5000	600	5000	3000	1500	400	285	פרברי	קדומים	
2500	1000	2500	1300	600	120	41	פרברי	עירנב	
500	250	250	250	200	120	91	קתילתי	שבי שומרון	
750	250	250	250				קתילתי	אבני חפץ	
18750	6200	1800	9800	5300	1840	1297	5	3	סח"כ יחמ המרכז
48900	21530	54000	29800	16300	4760	3002	10	10	סח"כ מרכז

במחוס מקבץ עירנב ניתן להקים ישוב פרברי לאור הרחבות הקרקעות הזמינות
ומיקומו האזורי. הישוב הפרברי יכול להתפתח מגידול של הישוב הקתילתי
עירנב או הקמת ישוב חדש לידו. הישוב הפרברי יפותח במחלופה 2.

אזור משנה: שוליים מזרחיים

חלופה		פיתוח מוקדי היררכי		חלופה 1 - חלופה 2 - חלופה 3		סך המראה טורח ביניים יעד		יחיד גמורות ובעניה 4/83		אופי הישוב בשנת היעד		ישובים קיימים ומתוכננים		מקבץ ישובים		מת אזור משנה			
שטחי קרקע זמינים בדי סה"כ "ירכיים" ביחידים		חלופה 3 - מוקדיות במלא רזרבות קרקע יעד כ-350,000 נ' ישראל		חלופה 2 - מוקדיות מואצת יעד כ-200,000 נ' ישראל		חלופה 1 - מוקדיות במשאבים יעד כ-100,000 נ' ישראל		סך המראה טורח ביניים יעד כ-33,000 נ' ישראל		יחיד גמורות ובעניה 4/83		אופי הישוב בשנת היעד		ישובים קיימים ומתוכננים		מקבץ ישובים		מת אזור משנה	
1500	700	2000	1500	900	400	126	פרברי	אלון מורה	אלון מורה	גב ההר									
2500	1300	400	250	120	60	30	קהילתי	ברכה											
6000	3500	1800	500	60			קהילתי	תל חיים											
250	100						קהילתי	רוגן											
10250	5600	4200	2250	1080	460	156	4	4	סה"כ אלון מורה תפוח										
1800	400	400	250	180	60	36	קהילתי	תפוח											
250	100	400	250	120			קהילתי	מעלה לבונה											
250	150	400	250				קהילתי	מגדלים											
250							קהילתי	נאות											
2550	650	1200	750	300	60	36	4	4	סה"כ תפוח										
12800	6250	5400	3000	1380	520	192	8	8										סה"כ גב ההר	
6000	3000	5000	4000	2500	600	264	פרברי	מעלה אפרים										בקעת הירדן	
שטחי עיבוד בבקעה		480	480	335	335	193	כפריים	6 ישובים											
6000	3000	5480	4480	2835	935	457	7	7										סה"כ בקעת הירדן	
18800	9250	10880	7480	4215	1455	649	15	15										סה"כ שוליים מזו	
		370	120	35														שאר האזור	
97,085	46,580	88500	50000	27000	8645	4742	48	18										סה"כ אזור הכנון "יציר חיים"	

הערה: אומדן שטחי קרקע זמינים על מבוסס על נתונים מתוך הכניות מתאר אזוריות חלקיות שנמצאות בשלב הכנון שונים והן ע"י מדידה במפות 1:50,000

ישטחים רכיים ב"ומר" מתייחס לשטח הישוב בו הוחל הפיתוח

סה"כ "ישטחים רכיים" מתייחס לסה"כ השטח הפוטנציאלי לפיתוח הישוב והוא כולל את שטח השטחים "הרכיים ב"ומר"

רשימת האתרים באזור תכנון ציר - חיים

1. אתרים ארכיאולוגיים

מס'	שם מקום	תאור	צ.נ
1	חרבת סבסטיה	שרידי העיר הרומית על ביצוריה ומבניה (גן לאומי)	168 - 187
2	נבי יהודא	חורבה מתקופת המלוכה	179 - 187
3	תל פריעה	תל קדום המזוהה כתרצה ביתר ממלכת ישראל	183 - 187
4	רג'יל אל ארבעין	פסגה ועליה שרידי עיר מתקופת המלוכה	168 - 179
5	שכם וסביבתה	מכלול אתרים הכולל:	175 - 181
		א. קבר יוסף	
		ב. תל בלטה	
		ג. המוזולאום	
		ד. המדרגות לפסגת תל-א-ראס	
		ה. התיאטרון	
		ו. ההיפודרום	
		ז. אתר בית הקברות היהודי	
		ח. אמת המים	
		ט. המוזלאום הערבי	
		י. תל צופן	
6	הקברים בערוותה	קבריהם המסורתיים של אלעזר הכהן ובנו פנחס	177 - 174
7	קרוות בני חסן	מכלול אתרים, מבני קבורה ומגדלי שמירה	160 - 171
8	דר סמען	חוזה ביזנטית גדולה	165 - 164
9	חרבת כורכוש	חירבה ביזנטית וקברות מימי בית שני	161 - 166
10	הקברים בכפר חארח	קבריהם המסורתיים של יהושע בן-נון וכלב בן-יפונה	172 - 167
11	הווחה העתיקה	חוזה חקלאית עתיקה המצויה במרכז חורשת הסלודורות	195 - 159
12	קדומים	שרידי ישוב, בתי בד, בורות ומערות קבורה מהתקופה השומרנית ומתקופת המקרא	164 - 180
13	חר' אל קלעה	שרידים מן התקופה הישראלית	158 - 162
14	הר גריזים	שרידי מקדשים מתקופות רבות	175 - 178
15	שיח אבו זיאד	שרידי העיר המקראית תפוח מימי הבית הראשון והשני	172 - 168
16	תל אל חמאס	שרידי הישוב ארובות-חפר מתקופת בית ראשון ושני-שרידי המצור הרומי הראשון בישראל	162 - 202

2. אתרי טבע

1	עיינות בידאן	נחל איתן ובצמוד לו בוטתנים, מעינות ובריכות	180 - 185
2	נחל תרצה	נחל איתן הזורט בחוף צמחיה עשירה ובוטתנים ובו מדרונות ומצוקים תלולים	181 - 179
3	דיר אל קלעה והסביבה	מכלול נחל צרידה העשיר בצמחיה, במערות ובשרידי אתרים הסטוריים	156 - 162

מקור: משרד התיירות - החברה הממשלתית לתיירות, הקרן הקיימת לישראל, הסוכנות היהודית, המועצות האזוריות ביהודה ושומרון, תכנית אב לפיתוח תיירות ביהודה ושומרון, קולקר קולקר אפשטיין, שוייצר אהרונסון - 1982

156 - 160	ואדי עשיר במעינות היורד מבית רימה ומעבוד ובו נביעות כל השנה	ואדי אל חכם	4
160 - 182		שמורת כור	5
162 - 179		שמורת נבי רבח	6
162 - 178		שמורת שלולית חג'ר	7
159 - 172		שמורת מערת לקף	8
195 - 159	חורשת עצי סלבדורה נדירים	חורשות הסלבדורות	9
160 - 174	מהנחלים היפים בשומרון. שפע המים הזורמים כל השנה, גבים ובריכות טבעיות	נחל קנה	10
183 - 172	ישוב מקראי ינוח	שמורת ינוח	11
194 - 167	שרידי מבצר אלכסנדרון	שמורת הסרטבא	12
171 - 176		שמורת קמין חסיף	13
175 - 176		שמורת נבי איסמעיל	14
171 - 167	עצי אורן קדומים בראש פסגה	שיח זיד	15
171 - 190		שמורת חמש	16

3. תצפיות נוף

179 - 190	רכס גבוה הצופה לצפון מזרח השומרון ולבקעה הצפונית	ראס ג'דור	1.
170 - 185	פסגה הצופה על סבסטיה והעמק מדרום לה	שיח שעלה	2
181 - 183	תצפית רחבה לגלעד ולשכם, לדרום מזרח השומרון ולחרמון (שמורת טבע)	פסגת ג'בל כביר	3
175 - 178	מצפה על שכם והשומרון בצרוף אתרי פולחן ואתרים היסטוריים חשובים	הר גריזים	4

4. כפרים ציוריים בשומרון

173 - 177	כפר קטן תלוי על מצוק, מראה יפה ממנו ובתוכו	עמק בורין	1
160 - 182	כפר ציורי ביותר ובו מספר תושבים מועט במרכז השומרון (בסמוך שמורת טבע)	כפר כור	2
155 - 168	כפר ציורי ובו שרידים רבים, בעיקר מהתקופה הנוצרית בארץ	עבוד	3
177 - 186		טלוזה	4
183 - 172	מזוהה כישוב המקראי ינוח	ינוח	5
177 - 168		קבלן	5.

5. מקומות מקודשים דתיים

172 - 167	קבריהם המסורתיים של יהושע בן-נון וכלב בן-יפונה מקודשים לשומרונים, למוסלמים ולנוצרים	כפל אל חארט	1
-----------	--	-------------	---

רשימת מפות שהוכנו במסגרת עבודת צוות התכנון ציר חיים:

- א. מפת שימוש בעלות קרקע ק.מ. 1;50,000
- ב. מפת תפקודי אזורי ק.מ. 1;50,000
- ג. מפת תפרוטת הישובים ק.מ. 1;50,000, ו-ק.מ. 1;100,000 מלווה לדו"ח
- ד. מפת גבולות אדמות הכפר ק.מ. 1;50,000
- ה. מפת מערך תשתיות כבישים, מים וביוב ק.מ. 1;50,000 ו-1;100,000 מלווה לדו"ח
- ו. מפת תנאי קרקע ק.מ. 1;100,000 מלווה לדו"ח
- ז. מפת שטחים פוטנציאליים לפיתוח ק.מ. 1;100,000 מלווה לדו"ח
- ח. מפת פיתוח האזור עפ"י אלטרנטיבת צמיחה מוקדית ק.מ. 1;100,000 + מלווה לדו"ח
- ט. מפת תפקוד אזורי בשלב סף המראה
- י. מפת פריסה רעיונית של אלטרנטיבות ק.מ. 1;250,000 מלווה לדו"ח

ערשטע לייסטע, 1861

א. לייסטע, 9 - געבן וואסער - אדער וואסער
ערשטע - 1861

ב. לייסטע, 4 1-5 - אדער: אדער וואסער וואסער אדער וואסער

ג. לייסטע - געבן וואסער וואסער 1861

ערשטע לייסטע, 1861

ד. וואסער אדער וואסער וואסער אדער וואסער

ה. וואסער וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער וואסער: א. וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

ז. לייסטע, 6 א. - וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

ערשטע לייסטע, 1861

ח. לייסטע, 7 - וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער 1861

וואסער וואסער: וואסער וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

ט. וואסער וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער וואסער: וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער וואסער: וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

י. לייסטע, 8 - וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער וואסער - וואסער וואסער אדער וואסער 1861

יא. לייסטע, 9 - וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער וואסער: וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

יב. לייסטע, 10 - וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער, 9 לייסטע וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער אדער וואסער:

וואסער: א. וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער: וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

וואסער וואסער וואסער וואסער אדער וואסער

ל. וואסער וואסער - 42 וואסער (4x8) וואסער 0000 - 0000 וואסער

מ. וואסער וואסער - 21 וואסער (4x4) וואסער 0001 - 0001 וואסער

נ. וואסער וואסער - 21 וואסער (2x9) וואסער 000 - 000 וואסער

ס. וואסער וואסער 000 - 052 וואסער

וואסער וואסער 5.4 - 7.3

וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער

ז. וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער

ח. וואסער וואסער 0000 וואסער - וואסער וואסער וואסער וואסער

וואסער וואסער:

ט. וואסער וואסער 0001 וואסער - וואסער וואסער וואסער וואסער

י. וואסער וואסער 000 וואסער - וואסער וואסער וואסער וואסער

וואסער וואסער:

יא. וואסער וואסער: א. וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער

וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער וואסער

וואסער, 5

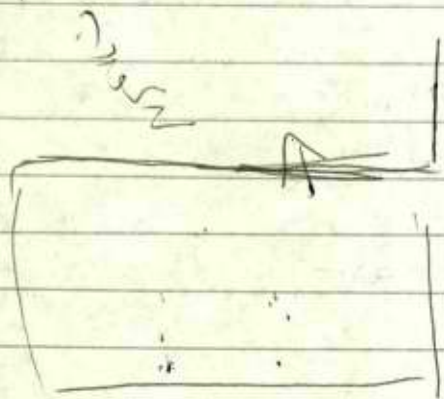
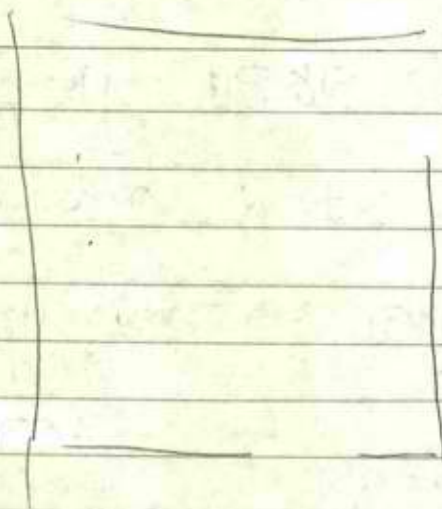
היה 30%

היה, אולי מציגה עמיתך
מכוננים מכשירי פיקול
+ תיקון למסמכים פנימיים

מכונה

היה, אולי

מכונה

המועצה האזורית

שומרון

גבולות המועצה

גבולות המועצה האזורית שומרון ;
בדרום - כביש כפר קאסם - אלקנה - אריאל - תפוח.
בצפון - כביש ריחן ג'נין.
במערב - כביש ראש העין - קלקליה - טול כרם.
במזרח - מפגש כביש "חוצה שומרון" עם כביש ירושלים - שכם - אלון מורה.

יישובי המועצה ומיקומם

בדרום - יקיר ותפוח.
במרכז - סלעית, מעלה שומרון, קרני שומרון, קדומים ואלון מורה.
בצפון - שבי שומרון, חומש ודותן.

בתכנית ההתיישבות של ההסתדרות הציונית לשנים 80/85 מוצע להקים שבעה יישובים נוספים שיכללו בשטחי השיפוט של המועצה האזורית שומרון :

אלון מורה ב' ו - ג'.

קדומים ב' ו - ג'.

קרני שומרון ג' ו - ה'.

שבי שומרון ב'.

וכן הישוב אלקנה ב'.

כמו כן נבדקות האפשרויות לשייך למועצה האזורית שומרון את היישובים ריחן א' וחיננית.

להלן מס' תחומים בהט עוסקת החוכרת המצו"ב

א' - חינוך

במספר יישובים קיימים בתי ספר יסודיים עד כיתה ו', ובאחרים יש מגמה לפתח את ביה"ס הקיים גם כן עד כיתה ו'. ממספר יישובים יוסעו הילדים לבית הספר האזורי הקיים בקדומים ולבית ספר אזורי שיוקם בתחום האזור הצפוני של המועצה האזורית שומרון.

כמו כן קיימת מגמה להקים פנימייה לחטיבת הביניים (בנים) שבקדומים, ולהקים חטיבת ביניים עם פנימייה לבנות, זאת בנוסף לבי"ס תיכון.

ב' - מתנ"ס

מרכז המתנ"ס יהיה בקדומים ולו יהיו סניפים ביישובים השונים המשתייכים למועצה.

ג' - מרפאות

מרפאה אזורית מרכזית תיבנה בקדומים ובה ינתנו שרותים ע"י רופאים מקצועיים.
במספר יישובים ייבנו מרפאות אזוריות, ובשאר - מרפאות כפר.

ד' - תעשיה

יש לשאוף להקמת מבני מלאכה בכל יישוב ויישוב כדי לאפשר תעסוקה מקומית. כמו
כן מספר אזורי תעשיה אזוריים.

ה' - בית עלמין

בית עלמין איזורי מוצע באיזור קרני שומרון בגלל עתודות הקרקע במקום.

ו' - שרותים שונים

בכל יישוב ויישוב תהיה צרכניה ובה יהיו כל המצרכים הבסיסיים. בנוסף, יש
לקחת בחשבון אפשרות פתיחת 6 - 10 חנויות לייזמים פרטיים, וזאת במסגרת
התכנון הכללי של היישוב.

בנוסף לכתוב לעיל באה חוברת זו להצביע על צרכי היישובים, הן בתחום הציבורי
והן בתחום בניית מבנים לדיור.

רוב הנחונים המובאים בחוברת מבוססים על עובדות קיימות וצורך היישובים לאור
הגידול והפיתוח המתוכננים.

במסגרת התכנון והביצוע לכלל הצרכים יש להתחשב בתנאי האקלים הקשים השוררים
באזור. המחקרים הוכיחו כי האזור מצטיין בימי שרב כבדים, בימי החורף יש
להתחשב בעובדה שהטמפרטורה הממוצעת באזור מגיעה ל - 10 מעלות, ובשיאי
ההרים בשומרון אף למטה מ - 10 מעלות.

אלון מורה - ישוב קהילתי

תאריך עליה - 1.2.80

מספר משפחות - 40

חינוך - מצב קיים

מעונות וגנים

מכנים	גילאים
2 יחידות דיור לעולה.	0.25 - 3
1 יחידת דיור לעולה.	3 - 5
1 יחידת דיור לעולה.	5 - 6

בית ספר

קיים מבנה דגם דיור לעולה (4 כיתות, 16 מ"ר כל כיתה) וכן 2 כיתות במבנה טרומאסבסט.

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

מס' יח' 1985	מס' יח' 1984	מס' יח' 1983	מס' יח' 1982	מס' יח' 1981	גילאים (בשנים)
5	4	3	3	2	0.25 - 3
			1	1	3 - 5
1	1	1			3 - 4
1	1	1			4 - 5
2	1	1	1	1	5 - 6

בית ספר

בית ספר יסודי 6 כיתות + חדרי ספח + מקלט רב תכליתי בשטח של 117 מ"ר ברוטו.

מתנ"ס - מצב קיים

פעולות המתנ"ס מתבצעות במבנים מאולתרים.

מתנ"ס - צרכים

1. מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 04-16-09
2. מגרש כדור סל רב תכליתי.

אלון מורה - (המשך)

מדרש מר"ץ

בבית מדרש זה לומדים כוגרי ישיבות הסדר וישיבות לאחר שרותם בצה"ל, המכשירים את עצמם במשך שלוש שנות לימוד, להיות מחנכים, מורים ורכני בית ספר ביישובי פיתוח.

הרעיון היסודי הוא, שהלומדים, שהם רובם ככולם בעלי משפחות צעירות ויחגבשו במשך התקופה כצוות חינוכי, ויהיו כח משפיע ומדריך באותו ישוב אליו קבלו על עצמם לצאת בתום שנות לימודם בבית המדרש.

צרכי המדרש

בית מדרש	- 280 מ"ר ברוטו.
דירות למשפחות	- 50 יחידות.
מינהלה	- 150 מ"ר ברוטו.
חדרי לימוד	- 300 מ"ר ברוטו.
ספריה	- 150 מ"ר ברוטו.

ישיבת אלון - מורה

ישיבת אלון מורה משמשת כסניף לישיבת קדומים.

צרכי הישיבה

בית מדרש	- 300 מ"ר ברוטו.
פנימיה ל - 80 בחורים	- 650 מ"ר ברוטו.
חדר אוכל ומטבח	- 200 מ"ר ברוטו.
ספריה	- 60 מ"ר ברוטו.
חדרי שיעורים	- 100 מ"ר ברוטו.
חדר לראש ישיבה	- 20 מ"ר ברוטו.
משרדים	- 60 מ"ר ברוטו.
חדרי רמי"ם	- 72 מ"ר ברוטו.
מקלט	- 150 מ"ר ברוטו.
הכשרת שטח פתוח	- כ - 1 דונם.

ד ו ת נ - ישוב קהילתי

תאריך עליה - 16.10.77

מספר משפחות - 17

חינוך - מצב קיים

מעונות וגנים

מכנים	גילאים
1 יחידת אשקובית לא תיקנית.	0.25 - 3
1 יחידת אשקובית לא תיקנית.	3 - 6

בית ספר

לא קיים

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

מס' יח' 1985	מס' יח' 1984	מס' יח' 1983	מס' יח' 1982	מס' יח' 1981	גילאים (בשנים)
4	3	3	3	2	0.25 - 3
				1	3 - 6
		1	1		3 - 5
1	1				3 - 4
1	1				4 - 5
1	1	1	1		5 - 6

בית ספר

בית ספר אזורי חילוני עבור דותן, גוש ריחן וחומש לכיתות א' - ו' + חדרי ספח.

מתנ"ס - צרכים

1. מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 09-16-04
2. מגרש כדור סל רב תכליתי.

ח ו מ ש - י י ש ו ב ק ה י ל ת

תאריך עליה - 2.11.80

מספר משפחות - 10

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

גילאים (בשנים)	מס' יח' 1981	מס' יח' 1982	מס' יח' 1983	מס' יח' 1984	מס' יח' 1985
0.25 - 3	2	3	3	3	4
3 - 5	1	1			
3 - 4			1	1	1
4 - 5			1	1	1
5 - 6	1	1	1	1	2

בית ספר

בית ספר אזורי חילוני עבור דותן, גוש ריחן וחומש לכיתות א' - ו' +
חדרי ספח.

מתנ"ס - צרכים

1. מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 09-16-04

2. מגרש כדור סל רב תכליתי.

י ק י ר - י י ש ו ב ק ה י ל ח י

תאריך עליה - 20.1.81

מספר משפחות - 15

ח י נ ו ר - צ ר כ י מ

מ ע ו נ ו ת ו ג נ י מ

גילאים (בשנים)	מס' יח' 1981	מס' יח' 1982	מס' יח' 1983	מס' יח' 1984	מס' יח' 1985
3 - 0.25	2	3	3	3	4
5 - 3	1	1			
4 - 3			1	1	1
5 - 4			1	1	1
6 - 5	1	1	1	1	2

ב י ת ס פ ר

היישוב יושחלב במסגרת בתי הספר הקיימים.

מ ת נ י י מ - צ ר כ י מ

1. מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 09-16-04.

2. מגרש כדור סל רב תכליתי.

מעלח שומרון - יישוב קהילתי

תאריך עליה - 14.2.80

מספר משפחות - 40

חינוך - מצב קיים

מעונות וגנים

גילאים	מבנים
0.25 - 3	2 יחידות דיור לעולה לא תיקניות.
3 - 5	1 יחידת דיור לעולה לא תיקנית.
5 - 6	1 יחידת דיור לעולה לא תיקנית.

בית ספר

קיים מבנה מדגם דיור לעולה - 3 כיתות (12 מ"ר ברוטו).

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

גילאים (בשנים)	מס' יח' 1981	מס' יח' 1982	מס' יח' 1983	מס' יח' 1984	מס' יח' 1985
0.25 - 3	2	3	3	3	4
3 - 5	1	1			
3 - 4			1	1	1
4 - 5			1	1	1
5 - 6	1	1	1	1	2

בית ספר

בית ספר יסודי 6 כיתות + חדרי ספח + מקלט רב תכליתי בשטח של 117 מ"ר ברוטו. מיועד לקליטת תלמידים מיישובי הסביבה גם מהזרם החילוני.

מתנ"ס - מצב קיים

1. מבנה מדגם דיור לעולה המשמש כאולם הרצאות ל - 100 איש.

מתנ"ס - צרכים

1. מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 04-16-09

2. מגרש כדור סל רב תכליתי.

ס ל ע י ת - י י ש ו ב ק ה י ל ח י

תאריך עליה - 28.8.78

מספר משפחות - 39

חינוך - מצב קיים

מעונות וגנים

מכנים	גילאים
1 יחידה תיקנית.	3 - 0.25
1 יחידה תיקנית.	6 - 3

בית ספר

לא קיים.

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

מס' יח' 1985	מס' יח' 1984	מס' יח' 1983	מס' יח' 1982	מס' יח' 1981	גילאים (בשנים)
3	3	2	2	1	3 - 0.25
				1	6 - 3
		1	1		5 - 3
1	1				4 - 3
1	1				5 - 4
2	1	1	1		6 - 5

בית ספר

היישוב יישתלב במסגרת בתי הספר הקיימים.

מתנ"ס - מצב קיים

1. מועדון נועד מדגם דיור לעולה.

2. מועדון מבוגרים במבנה קבע.

מתנ"ס - צרכים

1. מגרש כדור סל רב תכליתי.

ק ד ו מ י ס - י י ש ו ב ק ה י ל ח י

תאריך עליה - 25.12.75

מספר משפחות - 120

חינוך - מצב קיים

מעונות וגנים

מבנים	גילאים
4 יחידות דיור לעולה ו-1 יחידת אשקובית לא תיקנית	0.25 - 3
1 צריף לא תיקני.	3 - 4
1 יחידה תיקנית	4 - 5
1 יחידה תיקנית.	5 - 6

בית ספר

קיים מבנה מדגם אשקובית 7 כיתות + 1 כיתה רב תכליתית (48 מ"ר ברוטו לכל כיתה) ו-2 כיתות במבנה טרומאסבסט (לא תיקניות).

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

מס' יח' 1985	מס' יח' 1984	מס' יח' 1983	מס' יח' 1982	מס' יח' 1981	גילאים (בשנים)
7	6	4	4	3	0.25 - 3
3	2	2	1	1	3 - 4
2	2	1	1	1	4 - 5
2	2	2	1	1	5 - 6

בית ספר

בית ספר יסודי 9 כיתות + חדרי ספח + כיתה טיפולית ואולם התעמלות מקורה בשטח של 345 מ"ר ברוטו.

חטיבת ביניים 6 כיתות + 2 כיתות מקדמות + חדרי ספח, מחולקת לחטיבת בנים ולחטיבת בנות.

בשלב מחשבה ותכנון - הקמת פנימיות לחטיבות הביניים (בנים + בנות) ובי"ס תיכון אזורי.

קדומים - (המשך)

מתנ"ס - מצב קיים

מועדון לשיעורים ולחוגי עמלנות בדירת אשקובית.

ספריה בדירת אשקובית.

מתנ"ס - צרכים

1. מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 09-16-04 לשימוש מקומי.
2. כדי ליישם את התפיסה, כפי שהובאה בראשית החוברת, יש להקים בקדומים את משרדי המתנ"ס במבנה ששטחו 100 מ"ר ברוטו, שיכלול חדרים ל: מנהל, מזכירה, הנהלת חשבונות, שרותים וכד'.
- כמו כן יש צורך במבנה מרכזי לצורך הרצאות, מופעים, כנסים וכד' לכלל תושבי ישובי המועצה.
3. מגרש כדור סל רב תכליתי, כפול.

מבנה למועצה האזורית שומרון - מצב קיים

לאור מיקומו הגיאוגרפי של היישוב קדומים קבעה מליאת המועצה שיש לבנות את מבנה המועצה בקדומים. כיום משמשת כמבנה המועצה יחידה של דירת אשקובית.

מבנה המועצה האזורית - צרכים

יש צורך במבנה בשטח של כ- 400 מ"ר ברוטו שיכלול משרדים ואולם לישיבות ולהרצאות.

מדרשת ארץ ישראל - מצב קיים

1. מבנה משרדים הכולל: חדר מנהל, חדר מזכירה, חדר הנהלת חשבונות וחדר הרצאות ל- 50 איש.
2. אולם המשמש כגלריה וכאולם מופעים ל- 120 איש.
3. אולם הרצאות ל- 150 איש.
- המכנים הנ"ל - מדגם דיור לעולה.

מדרשת ארץ ישראל - צרכים

1. מבנה מוזיאון ורחבת תצפית.
2. מבנה אכסניות למשפחות ולבודדים.

קדומים - (המשך)

ישיבת קדומים

כיום מונה הישיבה 64 לומדים, מתוכם 9 אברכים אשר גרים בישוב. את צרכי הישיבה משמשים קוביות וקראונים ששימשו בעבר את ראשוני המתישבים באזור.

להלן צרכי הישיבה :

1. בית מדרש בשטח של 600 מ"ר ברוטו.
2. פנימיה ל - 150 בחורים בשטח של 1250 מ"ר ברוטו.
3. חדר אוכל ומטבח בשטח של 300 מ"ר ברוטו.
4. ספריה בשטח של 120 מ"ר ברוטו.
5. חדרי שיעורים ל - 30 איש בשטח של 150 מ"ר ברוטו.
6. חדרי שיעורים ל - 50 איש בשטח של 80 מ"ר ברוטו.
7. חדר לראש הישיבה בשטח של 20 מ"ר ברוטו.
8. משרדים בשטח של 60 מ"ר ברוטו.
9. 3 חדרי רמי"ם בשטח של 72 מ"ר ברוטו.
10. מקלט בשטח של 300 מ"ר ברוטו.
11. הכשרת שטח פתוח 1,500 מ"ר ברוטו.

ק ר נ י ש ו מ ר ו נ - י י ש ו ב ק ה י ל ת י

תאריך עליה - 15.2.78

מספר משפחות - 110

חינוך - מצב קיים

מעונות וגנים

מבנים	גילאים
5 יחידות דיור + כיתה בגודל של 48 מ"ר ברוטו	0.25 - 3
1 אשקובית בגודל של 72 מ"ר ברוטו	3 - 4
1 אשקובית בגודל של 72 מ"ר ברוטו	4 - 5
1 כיתה בבית הספר (חייבת להחפנות בשנת 1981).	5 - 6

בית ספר

קיים מבנה מדגם יובל גד, 6 כיתות + חדרי ספח.

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

מס' יח' 1985	מס' יח' 1984	מס' יח' 1983	מס' יח' 1982	מס' יח' 1981	גילאים (בשנים)
7	7	4	4	3	0.25 - 3
2	2	1	1	1	3 - 4
2	2	1	1	1	4 - 5
2	1	1	1	1	5 - 6

בית ספר

קיים מבנה תיקני - יש לכנות אולם התעמלות מקורה בשטח של 345 מ"ר ברוטו.

מתנ"ס - מצב קיים

1. מקלט דו תכליתי (בשלכי ביצוע)

2. מגרש כדור סל רב תכליתי.

קרני שומרון - (המשך)

מתנ"ס - צרכים

מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 09-16-04.

מועצה אזורית דתית - מצב קיים

מבנה טרומאסכסט (45 מ"ר, מיועד למגורים, חציו משמש כמשרד לישיבה)

מועצה אזורית דתית - צרכים

משרדים ואולם ישיבות בשטח כולל של כ - 120 מ"ר ברוטו.

ישיבת קרני שומרון - מצב קיים

הישיבה מונה 27 תלמידים במסגרת ישיבת הסדר. את צרכי הישיבה משמשים מבני טרומאסכסט המיועדים למגורים, שהוקצו במיוחד לצרכי הישיבה.

ישיבת קרני שומרון - צרכים

בית מדרש ובית כנסת	-	280	מ"ר ברוטו.
פנימיה	-	1,440	מ"ר ברוטו.
חדר אוכל ומטבח	-	300	מ"ר ברוטו.
ספריה	-	180	מ"ר ברוטו.
חדרי שיעורים	-	250	מ"ר ברוטו.
משרדים	-	60	מ"ר ברוטו.
חדרי רמי"ם	-	60	מ"ר ברוטו.
חדר לראש הישיבה	-	20	מ"ר ברוטו.
מקלט	-	300	מ"ר ברוטו.

ש ב י ש ו מ ר ו נ - י י ש ו ב ק ה י ל ת י

תאריך עליה - 2.10.77

מספר משפחות - 50

חינוך - מצב קיים

מעונות וגנים

מכנים	גילאים
3 יחידות דיור לעולה לא תיקניות.	0.25 - 3
1 יחידת דיור לעולה לא תיקנית.	3 - 5
1 יחידת דיור לעולה לא תיקנית.	5 - 6

בית ספר

קיים מבנה מדגם דיור לעולה (4 כיתות, 24 מ"ר כל כיתה) + 1 כיתה (24 מ"ר) במבנה טרומאסבסט.

חינוך - צרכים

מעונות וגנים

מס' יח' 1985	מס' יח' 1984	מס' יח' 1983	מס' יח' 1982	מס' יח' 1981	גילאים (בשנים)
5	4	4	3	3	0.25 - 3
			1	1	3 - 5
1	1	1			3 - 4
1	1	1			4 - 5
2	1	1	1	1	5 - 6

בית ספר

בית ספר יסודי 6 כיתות + חדרי ספח + מקלט רב תכליתי בשטח של 117 מ"ר ברוטו.

מתנ"ס - מצב קיים

1. מועדון מבוגרים מדגם דיור לעולה.

2. מגרש כדור סל.

שבי שומרון - (המשך)

מתנ"ס - צרכים

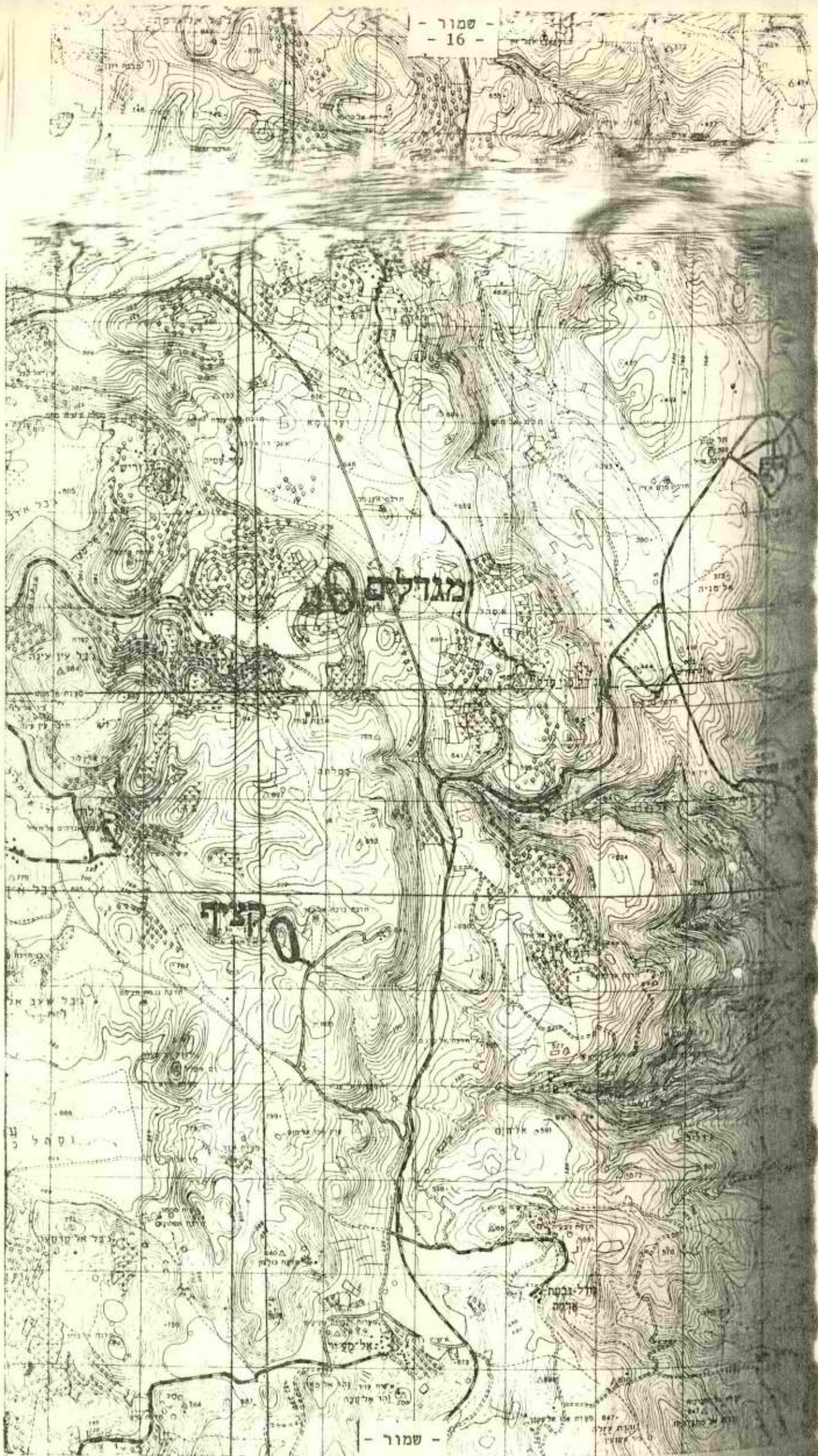
1. מועדון נוער עם מקלט מטיפוס 09-16-04
2. הפיכת מגרש הכדור-סל למגרש רב תכליתי.

מדרשת שבי שומרון - מצב קיים

רוב המבנים המשמשים כיום את מדרשת שבי שומרון הינם מכנים מאולתרים.

מדרשת שבי שומרון - צרכים

1. 30 חדרי פנימיה - ארבע נפשות בחדר.
2. 3 יחידות של חדרי הרצאות (60 מ"ר ברוטו היחידה)
3. חדרי ספריה לעיון (60 מ"ר ברוטו).
4. חדר מדריכים (24 מ"ר ברוטו).
5. מוזיאון לממצאים ארכיאולוגיים (100 מ"ר ברוטו).
6. חדר אוכל ומטבח (250 מ"ר ברוטו)
7. מכנה שרותים מרכזי (60 מ"ר ברוטו)
8. חדרי מינהלה (משרד, מנהל, הנהלת חשבונות, 72 מ"ר ברוטו).
9. אולם מרכזי ל- 150 איש.

מגדלים

קד

חול-יבנה

משרד הביטוי והשיכון
אגף הפרוגרמות

"ציר היים"

תכנית פיתוח אזורית
מרכז השומרון

פיתוח מערכת התשתיות
סיכום הממצאים

דו"ח מס' 6

דצמבר 1983

הוכן ע"י: ד.א.ל. - פתוח והנדסה בע"מ

טומס מ. לייטרסדורף-י. גולדנברג, אדריכלים ומתכנני ערים (1972) בע"מ, הוברמן 10, תל אביב טל': 223794

פיתוח ציר חייםפיתוח מערכת תשתיתתוכן הענינים

<u>עמוד</u>	
1	1. הצגת הנושא
1	2. מטרת הדו"ח
1	3. חומר רקע
1	4. קריטריונים לתכנון התשתית
2	5. אלטרנטיבות הפיתוח
2	5.1 סף המראה
2	5.2 אלטרנטיבה מפוזרת
3	5.3 אלטרנטיבה מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים
3	5.4 אלטרנטיבה מוקדית היררכית מואצת
3	6. חישוב עלויות מחירי היחידה
3	6.1 מערכת כבישים
5	6.2 מערכת מים
8	6.3 מערכת ביוב
11	6.4 מערכת חשמל
11	6.5 מערכת טלפון
11	7. עלות האלטרנטיבות
15	8. סיכום
15א'	טבלת סיכום

9. נספחים

- טבלות 1-4 : עלויות מערכת כבישים וחשמל באלטרנטיבות השונות
- טבלות 5-8 : עלויות מערכת מים באלטרנטיבות השונות
- טבלות 9-12 : עלויות מערכת ביוב באלטרנטיבות השונות
- טבלה 13 : עלות כבישים ראשיים ואיזורים
- טבלה 14 : ישובים יהודיים שאינם מחוברים לרשת החשמל
- טבלה 15 : ישובים ערביים המחוברים לרשת החשמל
- טבלה 16 : ישובים ערביים שאינם מחוברים לרשת החשמל

10. מפות

- 441/1 תכנית מס' מערכת כבישים קיימת, בביצוע ובתכנון -
- 441/2-5 תכנית מס' מערכת כבישים מתוכננת באלטרנטיבות השונות -
- 441/6 תכנית מס' מערכת תשתית קיימת ומתוכננת -
- 441/7-10 תכנית מס' מערכת תשתית מתוכננת באלטרנטיבות השונות -

ציר חיים - מערכת כבישים ותשתיתאומדן עלויות1. הצגת הנושא

לבדיקת אפשרויות הפיתוח של האזור המרכזי של השומרון, הוקם צוות לבדיקת האלטרנטיבות השונות, כולל משמעויות כספיות.

2. מטרת הדו"ח

במסגרת הדו"ח נסקרים עלות מערכת הכבישים והתשתית המתוכננים באזור (חשמל, מים וביוב), לפי הערכה לגודל האוכלוסיה בשנת 1990 ובשנת היעד 2010.

3. חומר רקע

- 3.1 מפוי בקנ"מ 1:100,000 ו- 1:50,000 של אגף המדידות;
- 3.2 מערכת הכבישים המוצעת ביהודה ושומרון שהוכנה ע"י מע"צ בתאום עם היחידה לבטחון לאומי במשרד הבטחון;
- 3.3 מערכת המים והביוב הקיימת והמתוכננת המופיעות בתכניות של תה"ל וקמ"ט מים והיחידה לבטחון לאומי במשרד הבטחון;
- 3.4 מערכת החשמל לפי נתוני קמ"ט חשמל, חברת החשמל והיחידה לבטחון לאומי במשרד הבטחון;
- 3.5 תכנית אב להתישבות לשומרון ויהודה - תכנית פיתוח לאזור לשנת 1983-86 שהוכנה ע"י ההסתדרות הציונית העולמית - חטיבה להתישבות.

4. קריטריונים לתכנון התשתית

- לכל ישוב יגיעו מערכות התשתית השונות בהתאם למקובל בתוך גבולות ה"קו הירוק":
- 4.1 כביש גישה מאספלט. כביש גישה ליישוב קהילתי או כפרי יהיה ברוחב 4 מ' אספלט + 1.5 מ' שוליים מכל צד. כביש ליישוב פרברי - 6 מ' אספלט + 1 מ' שוליים מכל צד. ניתן לסלול בשלב א' ביישוב פרברי, כביש ברוחב 4 מ' אספלט, כאשר עבודות העפר יהיו לפי החתך הסופי (תוספת של כ- 15% בעלות הכביש בשלב הראשון).
 - 4.2 קו מים שיספק את צרכי הישוב, כולל בריכת אגירה המספקת מים ליישוב אחד או למספר יישובים קרובים.

- 4.3 מערכת ביוב מקומית לסלוק השפכים. בשלב הראשון עבור 50 יח"ד תכלול המערכת קוי ביוב ושוחות, בורות רקב וספיגה וסילוק הקולחים המטוהרים על פני השטח. בשלב מאוחר יותר יתבסס הפתרון על מתקן קומפקטי במקום בורות הרקב וסילוק הקולחים המטוהרים ע"י קו סניקה למערכת ביוב אזורית. עבור ישוב מנותק ישמשו הקולחים לצרכי השקאה בחלקות יער.
- 4.4 קו חשמל מ"ג שיתחבר לישוב, כאשר הוא מוזן מרשת חברת החשמל לישראל.
- 4.5 קו טלפון לכל יחידת דיור המחובר למרכזת טלפונים אזורית.

5. אלטרנטיבות הפיתוח

לפיתוח ציר-חיים נבחנו ארבע אלטרנטיבות המתבססות על תחזיות לגבי קצב גידול האוכלוסיה באזור התכנון. שני אלטרנטיבות מתייחסות לשנת 1990 ושתיים נוספות מתייחסות לשנת היעד - 2010.

כיום קיימים באזור 26 ישובים יהודיים בהם 4742 יחידות דיור (אפריל 83) (כולל יח"ד בבניה). ישובים אלה מחוברים (או מצויים בשלבי חיבור) לרשת המים, החשמל והביוב וקשורים בכבישי גישה אל מערכת הכבישים הקיימת.

עם גידול הישובים הקיימים תדרש הרחבה של תשתיות קיימות. הקמת ישובים חדשים תצריך פיתוח מלא של התשתיות בהתאם לגודלם ומיקומם המיועד.

להלן פירוט האלטרנטיבות:

- 5.1 סף המראה: מצב בו יגיע האזור לתפקוד עמצאי כשהיו בו 8645 יח"ד וכ- 33,000 נפש. לא יבנו ישובים חדשים, אלא תושלם הקמת המערך הישובי הקיים וחזקו, כולל מערכות תשתית איזוריות הכרחיות. שנת היעד להשגת שלב זה תלויה באלטרנטיבה הנבחרת ותושג בין השנים 1987-90.
- 5.2 פיתוח אינטנסיבי: מבוסס על פיתוח אינטנסיבי במלוא רזרבות הקרקע, תוך איכלוס של 350,000 נפש באזור ציר-חיים בשנת היעד. במסגרת זו נבדקה עלות הפיתוח בשנת 1990 ל- 100,000 נפש. אלטרנטיבה זו מציגה פריסה מפורזת של הרבה ישובים קטנים, לפיה יפותחו 22 ישובים חדשים עד שנת 1990. אלטרנטיבה זו אינה סבירה מבחינת משאבי אנוש, אך היא נבדקה לשם השוואת עלות לעומת האלטרנטיבות האחרות.

5.3 אלטרנטיבה מוקדית הרכית במשאבים מוגבלים: מובססת על פתוח האזור עד 27,000 יח"ד וכ- 100,000 נפש בשנת היעד.

לפי אלטרנטיבה זו יוקמו חמישה ישובים חדשים, ובהתאם לכך תפותחנה מערכות התשתית ומערכת הכבישים האזורית.

5.4 אלטרנטיבה מוקדית הרכית מואצת: מבוססת על פתוח האזור עד 50,000 יח"ד וכ- 187,000 נפש בשנת היעד.

לפי אלטרנטיבה זו יוקמו 12 ישובים חדשים ובהתאם לכך תפותחנה מערכות התשתית ומערכת הכבישים האזורית.

6. חישוב עלויות

חישוב עלות התשתית מפרידה בין חישוב עלות התשתית לראש השטח ולפיתוח מערכת התשתית האיזורית המשרתת את האזור כולו. חישוב תשתית לראש השטח לוקחת בחשבון את עלות חיבור כביש וקוי מים וחשמל לישוב מכביש או מקו מים איזורי קיים, וסילוק השפכים לקו ביוב איזורי או פתרון סילוק מקומי.

6.1 מערכת כבישים

יש לבחין בין שלושה סוגי כבישים:

א. כבישים ראשיים החוצים את אזור התכנון לאורכו ולרוחבו ומשמשים עורקי תחבורה ארציים. כבישים אלה הינם חלק מתכנית פתוח כלל ארצית ותרומתם לאזור התכנון היא עקיפה. עלות פיתוח הכבישים הראשיים ומועד סלילתם לא נלקח בחשבון במסגרת זו (המשרתים את האיזור כולו שמחוץ לגבול התכנית) פרט לכביש חוצה שומרון אותו אנו רואים הכרחי לפתוח האזור בכל אחת מהאלטרנטיבות ועלותו נלקחה בחשבון כחלק מהעלות הכוללת לפתוח האזור. טבלאות המציגות את חישובי העלות לכבישים ראשיים ואת פירוט הכבישים הראשיים החוצים את אזור התכנון מופיעות בנספח לעבודה זו.

ב. כבישים איזוריים המשרתים את אוכלוסית האזור בנסיעותיהם הפנימיות בין הישובים ואל מחוץ לאזור. תכנית הפיתוח של כל אלטרנטיבה שתוצג בהמשך כוללת בתוכה עלותם של אותם כבישים איזוריים שאנו רואים כהכרחיים ליצירת נגישות בתוך האזור ואל מחוצה לו בהתאם לגודל ולריכוזי הישובים אותם מציגה האלטרנטיבה.

ג. כבישי גישה המחברים את הישוב עצמו עם מערך הכבישים הראשיים והאזוריים. כבישי הגישה ליישובים החדשים מחברים את איזור הישוב המתוכנן לכביש האזורי הקיים או המתוכנן הקרוב ביותר ומסלולו נבחר בהתאם לתנאי הקרקע.

להלן פרוט העלויות (עפ"י מחירי ספטמבר 1983 (\$ = 65 שקלים))

א. <u>כביש גישה ליישוב קטן</u> (4 מ' אספלט + 1.5 מ' שוליים מכל צד)		
עבודות עפר	40,000 מ"ק/ק"מ × 300 ש' / מ"ק =	12,000,000.- ש'
הדוק שתית	9,000 מ"ר/ק"מ × 30 ש' / מ"ר =	270,000.- ש'
30 ס"מ מצע	3,000 מ"ק/ק"מ × 1,000 ש' / מ"ק =	3,000,000.- ש'
15 ס"מ אגו"מ	550 מ"ק/ק"מ × 1,200 ש' / מ"ק =	600,000.- ש'
5 ס"מ אספלט	4,000 מ"ר/ק"מ × 600 ש' / מ"ק =	2,400,000.- ש'
סה"כ		18,330,000.- ש'
ב נ " מ		1,670,000.- ש'
סה"כ		20,000,000.- ש'

סה"כ עלות כביש גישה ליישוב קטן: 20 מיליון שקל לק"מ אחד

ב. <u>עלות כביש אזורי</u> (6 מ' אספלט + 1.0 מ' שוליים מכל צד)		
עבודות עפר	70,000 מ"ק/ק"מ × 300 ש' / מ"ק =	21,000,000.- ש'
הדוק שתית	10,000 מ"ר/ק"מ × 30 ש' / מ"ר =	300,000.- ש'
30 ס"מ מצע	3,700 מ"ק/ק"מ × 1,000 ש' / מ"ק =	3,700,000.- ש'
15 ס"מ אגו"מ	1,000 מ"ק/ק"מ × 1,200 ש' / מ"ק =	1,200,000.- ש'
5 ס"מ אספלט	6,000 מ"ר/ק"מ × 600 ש' / מ"ק =	3,600,000.- ש'
סה"כ		29,800,000.- ש'
ב נ " מ		3,200,000.- ש'
סה"כ		33,000,000.- ש'

סה"כ עלות כביש איזורי: 33 מיליון שקל לק"מ אחד

טבלה המפרטת עלויות כל הכבישים האזוריים המתוכננים מצורפת בנספח. בנוסף לכבישים המתוכננים החדשים דלעיל, יש לקחת בחשבון שיפוץ חלק מהכבישים הקיימים המצויים במצב גרוע, וידרשו סכומים ניכרים לשיפוצם כדי להביאם לרמת שירות סבירה. מערכת הכבישים תשרת גם את האוכלוסיה הערבית, ויערך נתוח תחבורתי ותנועתי לבחינת מערכת הכבישים הקיימת והמתוכננת באלטרנטיבות השונות.

6.2 מערכת מים

א. תאור המערכת

האזור שאליו מתיחסת התכנית כולל בתוכו את כל הישובים היהודים והכפרים הערבים הקיימים והמתוכננים הנמצאים בין ולאורך שני צירי הרוחב של מרכז השומרון, ציר קלקיליה שכס, וציר חוצה שומרון וכן לאורך ציר גב ההר, מאזור שילה בדרום ועד אלון מורה בצפון. תחזית הביקוש למים בישובים היהודים מבוססת על כמות של 250 ליטר לנפש ליום, ומסתכמת בכ- 350 מ"ק ליחידת דיור לשנה.

עיקר הביקוש למים מתרכז בארבעה גושי התישבות הנמצאים במרכז האזור והם: גוש אריאל, גוש עמנואל - יקיר, גוש ישובי קרני שומרון וגוש ישובי אלקנה. הביקוש למים בכפרים הערביים נקבע כדלקמן:

בשנת 1985-90 - 25 מ"ק לנפש לשנה - 90 לנ"י ביום שיא.

בשנת 2000 - 40 מ"ק לנפש לשנה - 145 לנ"י ביום שיא.

מפעל המים הקיים מורכב כיום משתי מערכות מים נפרדות ללא קשר ביניהן - מערכת קרני שומרון - קדומים ומערכת חוצה שומרון. כל אחת משתי המערכות נשענת על שני קידוחים פעילים וכל אחד משני הקידוחים יכול בשעת חרום לספק מים למערכת כולה. כושר ההפקה הכולל של ארבעת הקידוחים הוא כ- 11,000 מ"ק ליממה, הקידוחים הינם: - קידוח קדומים, קרני שומרון, א-זויה, מחנה חורון 1.

ב. מקורות מים חדשים

קיימות מספר אפשרויות עקרוניות לפתח מקורות מים לאזור כולו: - קידוחים חדשים, הגדלת השאיבה בקידוחים קיימים ומשיכת מים מהמוביל הארצי.

להלן פרוט האפשרויות: -

(1) באזור גב ההר קיימות שתי אפשרויות: -

- בין יתמא ומחנה חורון ניתן לקדוח קידוח נוסף ואולי אפילו שניים. שני קידוחים שהספיקה החזויה בכל אחד מהם כ- 400 מק"ש.
- החלפת ציוד השאיבה בקידוח מחנה חורון 1. ע"י החלפת ציוד השאיבה ניתן להגדיל את ספיקת הקידוח מ- 150 מק"ש לכ- 400 מק"ש.

- לקידוחים באתר זה יש שני יתרונות:-
- זרימת מי תהום היא לכוון בית-שאן ושאיבה מהם אינה פוגעת במאגר של אקויפר החוף.
 - מפלס מי התהום בהם הוא גבוה והוצאת האנרגיה לשאיבה מהם הן קטנות מאשר בקידוחים מערביים.
- (2) באזור נחל קנה בקרבת הישוב עמנואל ניתן לקדוח שני קידוחים. הספיקה החזויה בכל אחד מהקידוחים הוא כ- 300 מק"ש. יתרונות אתר זה הינם:-
- האתר נמצא במרכז אזור הצריכה ואינו מצריך קוים ארוכים להספקה.
 - עומק קדיחה קטן מאשר בקידוחים חילופיים.
- (3) קידוחים באזור עזון עותמה - אלקנה - הספיקה החזויה בהם כ- 300 - 250 מק"ש.
- (4) קידוח חדש ליד אריאל בספיקה חזויה של כ- 200 מק"ש.
- (5) הספקה מהמוביל הארצי ע"י חיבור ליד קדוח נוה ירק והנחת קו מחלק עד לאזור אלקנה.
- החבור למוביל הארצי נקבע כעדיף על פני קידוחים באזור אלקנה מנימוקים של אמינות גבוהה יותר של מקור ההספקה ושל הרצון להמנע מקדיחה נוספת באקויפר ירקון - תנינים.
- סה"כ תוספת המים לפי הרשום מעלה הינה כ- 2,200 מק"ש, דהיינו, כ- 48,000 מ"ק/יממה.

ג. עקרונות התכנון:

מערכות אספקת המים בצירים השונים יחוברו ביניהם על מנת להגביר את אמינות ההספקה. בהתאם לעקרון זה והומלץ לבצע הקשר אל המוביל הארצי ע"י קו בציר מוביל ארצי - אלקנה ובעתיד לאריאל לאורך חוצה שומרון. התכנית כפי שתוארה לעיל הכוללת בחירת מקורות המים, מיקומם וגודלם הביאה בחשבון הביקוש למים החזוי באזור בשלב פתוח מלא.

אין התכנית עוסקת כלל במערכות המים המשניות אל הכפרים הערביים והמתקנים עבורם, היא מביאה בחשבון את צרכי המים שלהם רק בתכנון המערכת הראשית ובקביעת גודל המתקנים וציוד השאיבה המפעלי.

- 7 -

התכנית עצמה בנויה כך שבכל מקרה שאחד מקדוחי המערכת ישותק, יוכלו צרכניו לקבל את אספקתם ממקורות המים החלופיים. לגבי חיבור למוביל הארצי ניתן לומר שזהו מקור אמין, התפוקה ממנו ניתנה להגדלה בשעור ניכר ולא קיימת בו הסכנה של שתוק ממושך הקיימת בקידוחים בזמן תקלה בהם.

ד. אומדן השקעות - לשלב הסופי שקל $1\$ = 65$

(1) ציוד קדיחה, תחנות שאיבה, מיכלי אגירה מקומיים (בריכות השוואה), אביזרים, צנרות וכד'. 350 מיל' שקל

(2) קוים ראשיים, (קוים מחבר מוביל ארצי), מחברים בין קוי הספקה שונים וכד' 350 מיל' שקל

(3) בצ"מ 30% 200 מיל' שקל

ס ה " כ 900 מיל' שקל

בשלב הפיתוח הקרוב, דהיינו, לצריכה בשנת 1990, דהיינו, עבור הספקת מים לכ- 27,000 יח"ד ניתן לקחת באומדנה השקעה של כ- 70% מההשקעה הסופית, דהיינו, סך של כ- 650 מיליון שקל. כל הנתונים שהובאו לעיל מבוססים על סגר ותכנון הספקת מים אזורית למרכז השומרון כפי שנערך ע"י תה"ל.

ה. תשתיות ליישובים הערביים

במסגרת תכנית תה"ל, תבוסס מערכת הספקת המים ליישובים הערביים הגדולים כגון שכס וכד' על המקורות העצמיים שלהם, עקב צריכת מים מעטה יחסית של היישובים הללו, לרבות היישובים הקטנים יותר. אין כל חשש בשלב הנראה לעין לניצול מוגבר של מי התהום ולפגיעה כלשהי באקוויפרים התת-קרקעיים השונים.

הנורמות לצריכת מים ביישובים הערביים הינה:-

כפרים ערביים גדולים (מעל 3000 נפש) - 40 - 25 מ"ק/נפש/שנה

ערים ערביות - 60 - 40 מ"ק/נפש/שנה

ממספרים אלו למדים אנו שצריכת המים העכשווית והעתידית, אינה משמעותית ואינה תורמת לניצול מוגבר של מאגרי מי התהום.

6.3 מערכת ביוב

- א. באזור שאליו מתיחסת התכנית, לא קיימת כל תשתית ממוסדת לסילוק שפכים.
- ב. בתכנית המיתאר של תה"ל קיימת התייחסות כוללנית לשפכי יהודה ושומרון, איסוף אזורי של שפכי הישובים השונים וסילוקם למאגרים תפעוליים שם ינוצלו שפכים אלו להשקיה חקלאית - זאת כמובן לאחר טיפול ראשוני ושניוני כנדרש.
- ג. יתרון תכנית זו, בנוסף לרכוזיות וסילוק מוסדר של השפכים, הינו בעצם ניצול הקולחים המטוהרים להשקיה עם כל המשתמע מכך לרבות הגעה להקלה מירבית במשק המים הכלל ארצי המצוי במצב חרום.
- ד. בתכנון ובנתוני הפתרון השונים, נלקחו בחשבון ביצוע חלקי פתרון הסילוק המוצע ע"י תה"ל, כאשר באזורי איכלוס צפופים יחסית מוצע לבצע פתרון אזורי מקומי.
- ה. לגבי ישובים קטנים ומרוחקים מתוואי קו סילוק כלשהו, הוצע בתכנית ביצוע פתרון מקומי, עקב העלות הגבוהה יחסית בביצוע קו סילוק ארוכים במיוחד.
- ו. נתון הבסיס לתכנית המוצגת הינו שלישובים בני 100 יח"ד ומטה יבוסס הפתרון על בור רקב ובורות ספיגה מקומיים.
- ז. בתחשיב העלות של פתרונות הסילוק השונים, יש לקחת בחשבון את עלות המיתקנים המקומיים או האזוריים כהון "בלתי חוזר" בעת ביצוע מערכות הסילוק הסופיות.
- ח. כמו כן לא היתה התייחסות לגבי מקומות הסילוק השונים (הזמניים) המקומיים והאזוריים והנחת היסוד היתה סילוק בסמוך לקוים המאספים המקומיים והאזוריים, וזאת כדי להימנע מהנחה וביצוע קו סילוק המוגדרים כהון "בלתי חוזר".
- ט. לגבי מיקומם המדויק של אתרי הסילוק, יש לדון בכל מקרה לגופו, תוך איתור מקומות סילוק בתוך שטחי אדמות מדינה, קירבה לקו הסילוק הסופיים וכד'.

שקל 65 = 1\$

- י. - העלות למתקני סילוק מוערכת בכ- \$60 - \$100 לנפש, ככל שכמות האוכלוסיה גדולה יותר - העלות נמוכה יותר בהתאם.
 - העלות לקוי סילוק מוערכת בכ- \$80,000 ל- 1 ק"מ קו סילוק.

יא. סילוק השפכים של הישובים הערביים

הנחת היסוד לגבי סילוק השפכים של כל הישובים הערביים עם אוכלוסיה העולה על 3000 נפש, היא שהם ישתלבו בפתרונות האזוריים לסילוק שפכים ביו"ש, במסגרת אגני ההיקוות הטבעיים. כמו כן, הונח בזאת שבכפרים קטנים יותר לא תהיה אף בעתיד הנראה לעין מערכות מרכזיות לאיסוף השפכים.

מנורמות תצרוכת המים ומכאן גם תפוקת השפכים (בהנחה של 60% השבת שפכים מכלל תצרוכת המים) השפעתם הכמותית תהיה קטנה.

בשלבי האלטרנטיבות סף המראה, מפוזרת ובמוקדית יהיה צורך בביצוע פתרונות מקומיים (לישובים הגדולים מ- 3000 נפש), דהיינו, קוי סילוק ופיזור בחלקות יער. האומדן לביצוע הנ"ל עבור הכפרים הגדולים (מעל ל- 3000 נפש) הינו כדלהלן:-

- 500 מ' קו סילוק $\times$ 7,000 שקל/מ' = 3.5 מיליון שקל
 - פתרון סילוק - טיפול ראשוני ופיזור

בחלקות יער
 - בצ"מ 30% 2.5 מיליון שקל

סה"כ 12.0 מיליון שקל
 לגבי הישובים הגדולים הפתרון יהיה כדלקמן:-

ביצוע פתרון אזורי לשכם, בלטה ועסכר -
 - 6 ק"מ קו סילוק $\times$ 80 מיליון שקל/ק"מ = 48.0 מיליון שקל

- פפתרון סילוק מקומי + טיפול ראשוני 52.0 מיליון שקל
 - בצ"מ 30% 30.0 מיליון שקל

סה"כ 130.0 מיליון שקל

בשלב ההתפתחות המואצת - יחוברו הישובים הערביים למאספים האזוריים העוברים בסמוך באורך של כ- 2 - 1 ק"מ קו סילוק לכל ישוב. האומדן לנ"ל כ- 10.0 מיליון שקל.

שקל 65 = 1\$

בקבוצת הישובים הכוללים ערים, העלויות תהינה בהתאם לפרוט הבא:
 - שכס, בלטה, עסכר - יחוברו לנקוד המזרחי של אלון מורה וברכה -
 העלות לביצוע הנ"ל:-

48.0	מיליון שקל	6 ק"מ קו סילוק
52.0	מיליון שקל	תגבור פתרון הסילוק
100.0	מיליון שקל	סה"כ

- קלקיליה - תחבור למאסף הראשי העובר בסמוך. האומדן לנ"ל:-

8.0	מיליון שקל	1 ק"מ קו סילוק
52.0	מיליון שקל	תגבור מאגר השקיה
15.0	מיליון שקל	בצ"מ
75.0	מיליון שקל	סה"כ

- ענבתא וטול כרם - חבור למאסף העובר בסמוך-

16.0	מיליון שקל	2 ק"מ קו סילוק
54.0	מיליון שקל	תגבור מאגר
20.0	מיליון שקל	בצ"מ
90.0	מיליון שקל	סה"כ

- סלעית - יחובר באמצעות קו סילוק באורך 5.0 ק"מ למאסף של אריאל. העלות בסך

40.0	מיליון שקל	5 ק"מ קו סילוק 8-10
10.0	מיליון שקל	בצ"מ
50.0	מיליון שקל	סה"כ

- דיר אל עדין + עתיל - פתרון אזורי מקומי -

32.0	מיליון שקל	4 ק"מ קוים
48.0	מיליון שקל	מאגר השקיה + טיפול
20.0	מיליון שקל	בצ"מ
100.0	מיליון שקל	סה"כ

הערה: סה"כ עלות מערכת הביוב לתושבים הערביים - 560 מיליון שקל.

ההתייחסות דלעיל היתה לגבי ישובים גדולים במיוחד שתרומתם לנצול מי השפכים להשקיה הינה מירבית.

לגבי הישובים האחרים שבהם התרומה נמוכה יותר, יש צורך בחיבורם למאספים מקומיים שיעברו בעתיד בקרבתם כפי שצוין למעלה. שימת הלב צריכה להיות מופנית לכך שהאומדנים וכן כל מה שנכתב לעיל, לא כלל פתרונות ביוב פנימיים הכוללים תשתית פנימית וכד', שאינה קיימת כלל בשום ישוב ערבי ביו"ש.

6.4 מערכת חשמל

עלות התקנת קו מתח גבוה היא 2.5 מיליון שקל לק"מ אחד (עפ"י מחירי ספטמבר: 1\$ = 65 שקל). בממוצע, הכולל עמודים, מתיחת קוים עיליים וטרנספורמטורים לצורך זה נלקח בחשבון חיבור הישובים החדשים לרשת החשמל הקיימת לאורך הכבישים הקיימים ולאורך כבישי הגישה אל הישובים, במסלול הקצר ביותר, עד ראש השטח. (קיימות טבלאות לגבי הישובים היהודיים והערביים המחוברים לרשת החשמל ולגבי אלה שאינם מחוברים, גם עלות החיבור לרשת הקיימת).

6.5 מערכת טלפון

משרד התקשורת מספק מספר מוגבל של קוים ליחידות הדיור בהתאם לקוים הפנויים העומדים לרשותו. קוי הטלפון העורקיים הם ברובם הגדול אוריים, כאשר במקרים מסוימים בהם לא קיים קו עורקי סמוך, נעשה החיבור למרכזיה ע"י רדיו טלפון, ומהמרכזיה מגיע קו עד למנוי. לא ניתן לקבל ממשרד התקשורת נתונים לעלות פיתוח מערכת הטלפון למרות פניות ומאמצים שנעשו בכוון זה.

7. עלות האלטרנטיבות7.1 סף המראה

סף ההמראה הוא שלב ביניים שמתבסס על השלמת פיתוח הישובים הקיימים עד מצב של תפקוד עצמאי כששנת היעד למצב זה היא בין 1887 - 1990. אזור התכנון יתפקד באופן עצמאי כשיכלול 8645 יח"ד, שיפוזרו בין הישובים הקיימים בהתאם ליעודם ומיקומם. לצורך זה יושלמו התשתיות לישובים הקיימים, יסללו כבישי גישה ויושלמו התחברויות למערכת המים והחשמל הקיימות. פתרונות הכיוב יעשו באופן מקומי. מתוך הכבישים האזוריים המתוכננים יסלל רק כביש קלקיליה - מעלה-שומרון החיוני לתנועה בין הישובים קדומים - קרני-שומרון - אלפי-מנשה והשפלה. כן תושלם סלילת כביש חוצה שומרון החיוני לפיתוח ותפקוד האזור כולו.

שקל 65 = 1\$

להלן פירוט העלויות (במיליוני שקלים):

104	א. כבישי גישה
1,530	- כבישים איזוריים
13	ב. חשמל
74	ג. מים
769	ד. ביוב
2,490	סה"כ 2,490 מיליון שקל

7.2 אלטרנטיבה פיתוח אינטנסיבי

אלטרנטיבה זו מבוססת על פתוח מלא של עתודות הקרקע של אזור ציר-חיים תוך איכלוסו בכ- 350,000 נפש בשנת היעד. עקרון הפיתוח לפי אלטרנטיבה זו מבוסס על פיזור נקודות ישוב חדשות רבות בתוך שטח התכנון.

ע"מ לשקף את המאמץ הנדרש בכדי להשיג את יעד התכנית, נבדקו העלויות הדרושות לפיתוח האזור עד שנת 1990 כשכמות האוכלוסיה לשנה זו היא 100,000 נפש.

עד שנת 1990 יוקמו 22 ישובים חדשים שיחוברו בכבישי גישה אל מערכת הכבישים האזורית ויחוברו בקווי מים וחשמל את המערכות הקיימות. ע"מ לשרת את כמות האוכלוסיה המיועדת, ידרשו קדוחי מים נוספים באזור. בשלב זה יטופל נושא הביוב באופן מקומי בלבד (ע"י חפירת בורות רקב ובורות ספיגה) זאת משום שכמות האוכלוסיה בישובים קטנה יחסית ולא מצריכה פתרון אזורי. בנוסף על פתוח הישובים החדשים תדרש השלמת פיתוח הישובים הקיימים באופן שיאפשר להם תפקוד עצמאי. העלות הדרושה לכך: 790 מיליון שקל.

מתוך מערכת הכבישים האזורית המתוכננת תדרש סלילת הכבישים: טול-כרם - ענבתא, כביש טירה - כפר-צור גינספוט וכביש חרס - בית-אריה. כן תדרש השלמת כביש חוצה שומרון והרחבת כבישי הגישה אל הישובים אריאל ועמנואל שאוכלוסייתם תגדל ותיצור עומס על כבישי הגישה הקיימים.

שקל 65 = 1\$

להלן פירוט העלויות (במליוני שקלים):

817	א. כבישי גישה
2,830	- כבישים אזוריים
134	ב. חשמל
877	ג. מים
650	+ קידוחים נוספים
1,342	ד. ביוב
6,650	ס ה " כ מיליון שקל

פיתוח מוקדי היררכי

תכנית הפיתוח המוצעת ע"י הצוות, מתבססת על פיתוח מוקד מרכזי באריאל ושתי האלטרנטיבות שנמצאות סבירות לביצוע מתבססות על העקרון של פיתוח מוקדי היררכי כשההבדל ביניהן הוא בקצב ובכמות הבניה המתוכננים.

7.3 אלטרנטיבה מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים

אלטרנטיבה זו מבוססת על פיתוח האזור עד 27,000 יחידות דיור וכ- 100,000 נפש בשנת היעד (2010).
לפי אלטרנטיבה זו יתווספו חמישה ישובים חדשים אל מערכת הישובים הקיימת. ישובים אלה יחוברו בכביש גישה אל מערכת הכבישים האזורית ויחוברו בקו מים וחשמל אל המערכות הקיימות. ע"מ לספק את צרכי האוכלוסיה המיועדת ידרשו קדוחי מים נוספים בתוך האזור. פתרון בעית הביוב ייעשה בד"כ באופן אזורי, ובנקודות הישוב המרוחקות והקטנות יחסית - יפתר באופן מקומי.
בנוסף על פיתוח הישובים החדשים תדרש השלמת פיתוח הישובים הקיימים והרחבת כבישי הגישה לישובים שאוכלוסיתם תגדל מעבר לקיבולת כבישי הגישה שלהם: עמנואל ואריאל.
מתוך מערכת הכבישים האזורית המתוכננת תושלם סלילת כביש חוצה שומרון ויסללו הכבישים: טול-כרם - ענבתא, כביש טירה - כפר צור גינספוט וכביש חרס - בית-אריה, בדומה לפיתוח הנדרש לפי האלטרנטיבה המפוזרת המיועדת לכמות זהה של אוכלוסיה בשנת 1990.
להלן פירוט העלויות (במליוני שקלים):

313	א. כביש גישה
2,830	- כבישים איזוריים

- 14 -

שקל 65 = 1\$

40	ב. חשמל
460	ג. מים
650	+ קדוחים חדשים
<u>1,747</u>	ד. ביוב
6,040	סה"כ 6,040 מיליון שקל

7.4 אלטרנטיבה מוקדית היררכית מואצת

אלטרנטיבה זו מבוססת על פתוח האזור עד 50,000 יח"ד ו- 187,000 נפש בשנת היעד.

לפי אלטרנטיבה זו יתווספו 12 ישובים חדשים למערכת הישובים הקיימים עד שנת 2010. פיתוח לקראת יעדים אלה ידרשו השקעת מאמץ גדול ביצירת תשתיות חדשות, ובחיזוק הישובים הקיימים עד למצב של תפקוד עצמאי.

הישובים החדשים יחוברו בכבישי גישה אל מערכת הכבישים האזורית ובקווי מים וחשמל אל המערכות הקיימות. כן ידרשו קדוחי מים נוספים כדי לעמוד בצריכה שתיווצר. מערכת הביוב שתוקם תושתת על יצירת פתרון אזורי כולל המבוסס על תכניות של תה"ל.

מתוך מערכת הכבישים האזורית המתוכננת יסללו הכבישים טול-כרם - ענבתא, כביש עינב - קדומים, כביש טירה - כפר צור גינספוט, כביש חרס - בית-אריה והכביש המסתעף ממנו עד נוה צוף. כן תושלם סלילת כביש חוצה שומרון והרחבת כבישי הגישה לקדומים, עמנואל ואריאל. מערכת הכבישים זו צריכה לשרת את אוכלוסית האזור, ביצירת נגישות נוחה בין הישובים ובקישרת האזור לסביבותיו. הקמת מערכת כבישים נוחה תתרום גם לפיתוח האזור בהמשך.

להלן פירוט העלויות (במיליוני שקלים):

575	א. כבישי גישה
3,120	כבישים איזוריים
82	ב. חשמל
879	ג. מים
900	+ קדוחים נוספים
<u>2614</u>	ד. ביוב
8,170	סה"כ 8,170 מיליון שקל

שקל 65 = 1\$

8. סיכום

עלות פיתוח התשתית הנכללת במסגרת תכנית "ציר חיים", כוללת עלות תשתית איזורית ועלות פיתוח התשתית לראש השטח עבור הישובים החדשים שיוקמו בהתאם לאלטרנטיבות השונות (לפי הרשימה שהוכנה ע"י הצוות בחודש אוקטובר 83).

התשתית האיזורית כוללת מערכות כבישים, מים וביוב שישרתו את התושבים היהודים והערבים, ולהלן סיכום עלות כל אלטרנטיבה:

8.1 אלטרנטיבה א' סף המראה - לשנת 1987-90 עבור 33,000 נפש (8645 יח"ד). באלטרנטיבה זאת לא יתווספו ישובים חדשים אלא יתגברו את הישובים הקיימים למספר תושבים מינימאלי הדרוש לתפקוד ישוב קטן. בישובים אלו ישלימו את פיתוח התשתית לראש השטח לישובים הקיימים, ועלותה 2.4 מיליארד שקל. עלות תשתית איזורית: כבישים 1530 מיליון שקל.

8.2 אלטרנטיבה ב' - פיתוח אינטנסיבי מפורז - לשנת 1990 עבור 100,000 תושבים (26000 יח"ד) זהה לתכנית הסוכנות לפיתוח מכסימאלי של כל 22 הישובים באזור בנוסף ל- 26 הישובים הקיימים. באלטרנטיבה זו יפותחו התשתית לראש השטח לכל הישובים הקיימים והמתוכננים ועלותה 6.2 מיליארד שקל. עלות תשתית איזורית: כבישים - 2400 מיליון שקל, מערכת מים - 650 מיליון שקל. אלטרנטיבה זאת הינה במלוא רזרוות הקרקע.

8.3 אלטרנטיבה ג' מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים - לשנת 2010 עבור 100,000 תושבים (27,000 יח"ד) שלפיה תפותח אריאל כמוקד עם 5 ישובים חדשים כאשר קצב הפיתוח הוא מוגבל. באלטרנטיבה זאת יפותחו התשתית לראש השטח לישובים הקיימים ולחדשים ועלותה 5.2 מיליארד שקל. עלות תשתית איזורית: כבישים - 2400 מיליון שקל, מערכת מים - 650 מיליון שקל, מערכת ביוב - 555 מיליון שקל.

8.4 אלטרנטיבה ד' מוקדית היררכית מואצת - לשנת 2010 עבור 200,000 תושבים (50,000 יח"ד) ועל פיה תפותח אריאל כמוקד עם 12 ישובים חדשים כאשר קצב הפיתוח הוא מואץ. באלטרנטיבה זאת יפותחו התשתית לראש השטח לישובים הקיימים ולחדשים ועלותה 7.5 מיליארד שקל. עלות תשתית איזורית: כבישים - 3000 מיליון שקל, מערכת מים - 900 מיליון שקל, מערכת ביוב - 555 מיליון שקל.

שקל 65 = 1\$

- 'A 15 -

פיתוח "ציר חייס" - טבלת סיכום והשוואה לאטרנטיות הפיתוח השונות

ס' ח"ד	מספר			הישובים		עלות			תשתית			לראש השטח			עלות			תשתית		איזורית		ס' ח"ד כללי
	קיימים	מתוכנן	סה"כ	כביש גישה	קו חשמל	קו מים	קו ביוב	סה"כ	כבישים	מערכת מים	סה"כ (ללא מערכת ביוב לערבים)	קו ביוב	קו מים	קו חשמל	קו כביש	סה"כ	כביש גישה	קו חשמל	קו מים	קו ביוב	סה"כ (ללא מערכת ביוב לערבים)	
8	26	—	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
26	26	22	48	817	134	877	1,342	3,170	2,830	650	3,480	650	650	650	650	650	650	650	650	650	650	650
26	26	—	26	104	13	74	769	960	1,530	—	1,530	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	26	—	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
27	26	5	31	313	40	460	1,747	2,560	2,830	650	3,480	650	650	650	650	650	650	650	650	650	650	650
50	26	12	38	575	82	879	2,614	4,150	3,120	900	4,020	900	900	900	900	900	900	900	900	900	900	900

לפי שער הדולר: 65 שקל = 1\$.
 יום משרת את האוכלוסיה היהודית והערבית.
 יום (ראו פירוט בדף הדו"ח) חינה 560 מיליון שקל ואותה

שקל 65 = 1\$

- 16 -

טבלה מס' 1

מערכת כבישים וחשמל באלטרנטיבה סף המראה

ח ש מ ל		כביש גישה		יח"ד מתוכנן	יח"ד קיים/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
—	—	—	קיים	300	200	אלקנה
ב ב י צ ו ע	—	—	קיים	100	70	אלקנה ג' שערי תקוה אורנית צמרות אלקנה דרום נריה
—	—	—	—	400	270	
ב ב י צ ו ע	—	10	0.5	600	450	אלפי מנשה צופים חבלי ירק
		10	0.5	600	450	
—	—	—	קיים	60	40	סלעית יערית צור
—	—	—	—	60	40	
—	—	—	קיים	120	91	שבי שומרון
—	—	—	קיים	120	41	עינב אבני חפץ
—	—	—	—	240	132	
—	—	—	קיים	400	285	קדומים
—	—	—	קיים	590	220	קרני שומרון
—	—	—	קיים	60	45	מעלה שומרון כרמים
—	—	—	—	650	265	
—	—	—	קיים	1200	880	עמנואל
—	—	—	קיים	60	50	יקיר
4	1.6	16	1.6	400		נופים
4	1.6	16	1.6	460	50	
—	—	50	1.5	3000	1630	אריאל
—	—	—	קיים	60	50	ברקן
1.25	0.5	—	קיים	60	25	נטפים חרס מעלה יונתן
1.25	0.5	50	1.5	3120	1705	

שקל 65 = 1\$

(המשך הטבלה מעמ' הקודם)

ח ש מ ל		כביש גישה		יחיד מתוכנן	יחיד קי/מ/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
7	2.8	28	2.8*	60	16	יועזר אלקנה ד' בורכיאל אדנים קלעים
7	2.8	28	2.8*	60	16	
—	—	—	קיים	60	36	תפוח
—	—	—	קיים	400	126	אלון מורה
ב ב י צ ו ע	—	—	קיים	60	30	ברכה תל-חיים מכמתת
—	—	—	—	460	156	
						מעלה לבונה מגדלים נאווה
—	—	—	קיים	600	264	מעלה אפרים
—	—	—	קיים	335	193	ישובי הבקעה
12.5	4.9	104	6.4	8645	4742	סה"כ

26 ישובים קיימים

* נלקחה בחשבון חצי עלות, משום שהוחל בעבודות הפיתוח.

שקל 65 = 1\$

טבלה מס' 2

מערכת כבישים וחשמל באלטרנטיבה מפורזת

ח ש מ ל		כביש גישה		יחיד מתוכנן	יחיד קיים/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
—	—	—	קיים	800	200	אלקנה
3	1.2	5	0.25	400		אלקנה ג'
ב כ י צ ו ע	—	—	קיים	400	70	שערי תקוה
5	2	40	2	400		אורנית
1.25	0.5	15	0.75	200		צמרות
3.75	1.5	15	0.75	400		אלקנה דרום
5	2	46	2.3	400		נריה
18	7.2	121	6.05	3000	270	
ב כ י צ ו ע	—	10	0.5	1200	450	אלפי מנשה
6.25	2.5	50	2.5	200		צופים
6.75	2.7	38	1.9	200		חבלי ירק
13	5.2	98	4.9	1600	450	
—	—	—	קיים	100	40	סלעית
5.5	2.2	20	1	400		יערית
2.5	1	—	קיים	400		צור
8	3.2	20	1	900	40	
—	—	—	קיים	250	91	שבי שומרון
—	—	—	קיים	250	41	עינב
11.25	4.5	90	4.5	400		אבני חפץ
11.25	4.5	90	4.5	900	132	
—	—	—	קיים	800	285	קדומים
—	—	—	קיים	800	220	קרני שומרון
—	—	—	קיים	80	45	מעלה שומרון
8	3.2	64	3.2	400		כרמים
8	3.2	64	3.2	1280	265	
—	—	99	3	4000	880	עמנואל
—	—	—	קיים	60	50	יקיר
4	1.6	16	1.6	800		נופים
4	1.6	16	1.6	860	50	
—	—	50	1.5	6000	1630	אריאל
—	—	—	קיים	120	50	ברקן
1.25	0.5	—	קיים	120	25	נטפים
1.25	0.5	10	0.5	400		חרס
1.75	0.7	15	0.75	400		מעלה יונתן
4.25	1.7	75	2.75	7040	1705	

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמ' קודם)

ח ש מ ל		כביש גישה		יח"ד מתוכנן	יח"ד קיים/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
7	2.8	28	2.8*	800	16	יועזר
6	2.4	10	0.5	600		אלקנה ד'
2.5	1	15	0.75	400		בורכאל
1.25	0.5	5	0.25	400		אדנים
4.75	1.9	10	0.5	400		קלעים
21.5	8.6	78	4.8	2600	16	
—	—	—	קיים	250	36	תפוח
—	—	—	קיים	600	126	אלון מורה
ב ב י צ ו ע	—	—	קיים	250	30	ברכה
7.5	3	30	3 *	250		תל-חיים
8.25	3.3	—	קיים	250		מכמת
15.75	6.3	30	3	1350	156	
2.25	0.9	—	קיים	250		מעלה לבונה
11	4.4	—	קיים	250		מגדלים
17	6.8	136	6.8	250		נאוו
30.25	12.1	136	6.8	750		
—	—	—	קיים	800	264	מעלה אפרים
—	—	—	קיים	56	42	תמרה
—	—	—	קיים	56	19	יפית
—	—	—	קיים	56	30	מכורה
—	—	—	קיים	55	30	משואה
—	—	—	קיים	56	22	גיתית
—	—	—	קיים	56	50	פצאל
—	—	—	—	335	193	
134	53.6	817	41.6	26065	4742	סה"כ

26 ישובים קיימים + 22 ישובים חדשים

* נלקחה בחשבון חצי עלות, משום שהוחל בעבודות הפיתוח.

שקל 65 = 1\$

- 20 -

טבלה מס' 3

מערכת כבישים וחשמל באלטרנטיבה מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים

ח ש מ ל		כביש גישה		יח"ד מתוכנן	יח"ד קיים/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
—	—	—	קיים	700	200	אלקנה
ב ב י צ ו ע		—	קיים	800	70	אלקנה ג' שער תקוה אורנית צמרות אלקנה דרום נריה
—	—	—	—	1500	270	
ב ב י צ ו ע 6.25	2.5	10 50	0.5 2.5	1000 200	450	אלפי מנשה צופים חבלי ירק
6.25	2.5	60	3	1200	450	
— 5.5	— 2.2	— 20	קיים 1	120 400	40	סלעית יערית צור
5.5	2.2	20	1	520	40	
— —	— —	— —	קיים קיים	200 600	91 41	שבי שומרון עינב אבני חפץ
—	—	—	—	800	132	
—	—	—	קיים	1500	285	קדומים
— —	— —	— —	קיים קיים	1480 120	220 45	קרני שומרון מעלה שומרון כרמים
—	—	—	—	1600	265	
—	—	99	3	3000	880	עמנואל
— 4	— 1.6	— 16	קיים 1.6	120 710	50 יסודות	יקיר נופים
4	1.6	16	1.6	830	50	
— — 1.25	— — 0.5	50 — —	1.5 קיים קיים	10760 120 120	1630 50 25	אריאל ברקן נטפים חרס מעלה יונתן
1.25	0.5	50	1.5	11000	1705	

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

ח ש מ ל		כביש גישה		יחיד מתוכנן	יחיד קיים/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
7 6	2.8 2.4	28 10	2.8* 0.5	400 400	16	יועזר אלקנה ד' בורכיאל אדנים קלעים
13	5.2	38	3.3	800	16	
—	—	—	קיים	180	36	תפוח
— ע 7.5	— ב 3	— — 30	קיים קיים 3 *	900 120 60	126 30	אלון מורה ברכה תל-חיים מכמת
7.5	3	30	3 *	1080	156	
2.25	0.9	—	קיים	120		מעלה לבונה מגדלים נאות
2.25	0.9	—	—	120		
—	—	—	קיים	2500	264	מעלה אפרים
—	—	—	קיים	335	193	ישובי הבקעה
40	15.9	313	16.4	27000	4742	סה"כ

* נלקחה בחשבון חצי עלות, משום שהוחל בעבודות הפיתוח.

שקל 65 = 1\$

טבלה מס' 4

מערכת כבישים וחשמל באלטרנטיבה מוקדית היררכית מואצת

ח ש מ ל		כביש גישה		יחיד מתוכנן	יחיד קיים/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
—	—	—	קיים	700	200	אלקנה
3	1.2	5	0.25	700		אלקנה ג'
י צ ו ע	ב ב	—	קיים	800	70	שערי תקוה
5	2	40	2	800		אורנית
1.25	0.5	15	0.75	400		צמרות
						אלקנה דרום
						נריה
9.25	3.7	60	3	3400	270	
י צ ו ע	ב ב	10	0.5	2100	450	אלפי מנשה
6.25	2.5	50	2.5	400		צופים
						חבלי ירק
6.25	2.5	60	3	2500	450	
—	—	—	קיים	120	40	סלעית
5.5	2.2	20	1	1380		יערית
						צור
5.5	2.2	20	1	1500	40	
—	—	—	קיים	250	91	שבי שומרון
—	—	—	קיים	1300	41	עינב
11.25	4.5	90	4.5	250		אבני חפץ
11.25	4.5	90	4.5	1800	132	
—	קיים	33	1	3000	285	קדומים
—	—	—	קיים	1850	220	קרני שומרון
—	—	—	קיים	250	45	מעלה שומרון
8	3.2	64	3.2	250		כרמים
8	3.2	64	3.2	2350	265	
—	—	99	3	5000	880	עמנואל
—	—	—	קיים	250	50	יקיר
4	1.6	16	1.6	750	יסודות	נופים
4	1.6	16	1.6	1000	50	
—	—	50	1.5	19500	1630	אריאל
—	—	—	קיים	250	50	ברקן
1.25	0.5	—	קיים	250	25	נטפים
						חרס
						מעלה יונתן
1.25	0.5	50	1.5	20000	1705	

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמ' קודם)

ח ש מ ל		כביש גישה		יחיד מתוכנן	יחיד קיים/בבניה	שם הישוב
עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקל	אורך בק"מ			
7 6 2.5	2.8 2.4 1	28 10 15	2.8* 0.5 0.75	800 400 400	16	יועזר אלקנה ד' בורכאל אדנים קלעים
15.5	6.2	53	4.05	1600	16	
—	—	—	קיים	250	36	תפוח
— ב ב י צ ו ע 7.5	— 3	— 30	קיים קיים 3 *	1500 250 500	126 30	אלון מורה ברכה תל-חיים מכמתח
7.5	3	30	3	2250	156	
2.25 11	0.9 4.4	— —	קיים קיים	250 250		מעלה לבונה מגדלים נאווה
13.25	5.3	—	—	500		
—	—	—	קיים	4000	264	מעלה אפרים
—	—	—	קיים	480	193	ישובי הבקעה
82	32.7	575	28.85	49630	4742	ס ה " כ

* נלקחה בחשבון חצי עלות, משום שהוחל בעבודות הפיתוח.

שקל 65 = 1\$

הערות לטבלת מערכת המים

- א. כל הנתונים (המופיעים בטבלאות שבנספח לדו"ח) מתייחסים לתכנית מצב קיים של תה"ל.
- ב. התחשיב לצריכת מים יומית התבססה על 250 ליטר לנפש ליום.
- ג. בחישוב המאגרים נלקח בחשבון מאגר ישובי לצריכה יומית אחת.
- ד. בתכנון מפורט יותר ניתן יהיה לבצע/לתכנן מאגרים אזוריים למספר ישובים סמוכים. ע"י כך ניתן יהיה לחסוך בעלויות לגבי מיכלים/מאגרים שיהיו מפורזים בכל ישוב וישוב.
- ה. כמו כן, ניתן לבצע מאגרים בשלבים ולא לגשת לביצוע מידי של מאגרים גדולים מידי.
- ו. יש לקחת בחשבון (וזה לא נכלל בתחשיב) עדכון תיגבור מערך המים הכוללני ע"י ביצוע קידוחים נוספים, חבור לקו המוביל הארצי באמצעות קוים ראשיים בקטרים גדולים וכד'.
- ז. מומלץ שביושבים שאינם קרובים יחסית למאגרים תפעוליים, יבוצעו מאגרים גדולים יותר כגון בברכה שם תוכנן ע"י תה"ל מאגר בנפח 500 מ"ק למרות שלפי התחשיבים מספיק שם מאגר של 300 מ"ק, ע"י כך ניתן לנצל המאגר גם להספקה סביבתית נוספת כגון בתי השומרונים באזור וכד'.
- ח. ביושבים בהם קיימים קו הזנה ראשי, לא נלקחו בחשבון קו הזנה נוספים או נלקחו בחשבון קו הזנה מינימליים - על כל מקרה לא נלקחו בחשבון קו הזנה פנימיים שהם פונקציה של צורת ההתפתחות הפנימית, מרחבי ההתפתחות וכד'.
- ט. עלות קו צנור מים כ- 3.5-4 מיליון שקל לק"מ. עלות בריכת אגירה של 500 מ"ק כ- 7 מיליון שקל.
- י. קיימת הפרדה בין עלות התשתית לישוב חדש לבין עלות קידוחים חדשים שידרשו ע"מ לאפשר כמות מים שתספיק לצרכי האוכלוסיה המתוכננת. הקידוחים מחושבים כחלק מהעלות הכללית לפתוח האזור (כמו עלות הכבישים האזוריים החדשים).

טבלה מס' 5

מערכת מים באלטרנטיבה סף המראה

שקל 65 = 1\$

שם הישוב	מס' יחיד/תושבים	מצב קיים	אורך וקוטר קוים דרוש	עלות קוים (מליון שקל)	נפח מאגרים (מליון שקל)	30% בצ"מ	עלות כוללת	הערות
אלקנה	1400 = 300	8" בסמוך	6" x 1 ק"מ	3.5	500 x 1	7.0	3.5	14.0
שערי תקוה	500 = 100	8" + 2 מיכלים x 100 מ"ק	—	—	—	—	—	—
אלפי מנשה	2700 = 600	בריכה 500 מ"ק (צוותא)	6" x 1 ק"מ	3.5	—	—	1.5	5.0
סלעית	250 = 60	קידוח + בריכה 1000 מ"ק	—	—	—	—	—	—
שבי שומרון	500 = 120	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	—	—	—	—	—	—
עינב	500 = 120	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	3.5	—	—	1.5	5.0
קדומים	1800 = 400	8" + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	3.5	—	—	1.5	5.0
קרני שומרון	2700 = 590	8" + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	3.5	—	—	1.5	5.0
מעלה שומרון	250 = 60	8" + מאגר 60 מ"ק	—	—	—	—	—	—
עמנואל	5400 = 1200	8" + בריכה 2000 מ"ק	8" x 1 ק"מ	4.0	—	—	1.5	5.5
ברקן	250 = 60	10" - 8" בסמוך	—	—	100 x 1	3.0	1.0	4.0
נטפים	250 = 60	10" - 8" בסמוך	6" x 1 ק"מ	3.5	100 x 1	3.0	2.0	8.5
יועזר	250 = 60	8" + קידוח א-זוויה	6" x 2 ק"מ	3.5	100 x 1	3.0	2.0	8.5
תפוח	250 = 60	8" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—
אלון מורה	1800 = 400	6" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—
ברכה	250 = 60	6" + בריכה 50 מ"ק	—	—	500x1 לפי תה"ל	7.0	2.0	9.0
מעלה אפרים	2800 = 600	8" + בריכות 500 + 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	3.5	—	—	1.0	4.5
ישובי הבקעה	1500 = 335	קיימת תשתית מספיקה של קוים	מים ומאגרים	—	—	—	—	—

74.0 מיליון שקל

סה"כ

טבלה מס' 6

מערכת מים באלטרנטיבה מפורזת

שקל 65 = 1\$

שם הישוב	מס' יחיד/תושבים	מצב קיים	אורך וקוטר קוים דרוש	עלות קוים (מליון שקל)	נפח מאגרים דרוש	עלות מאגרים (מליון שקל)	30% בצי"מ	עלות כוללת	הערות
אלקנה	800 = 3500	8" בסמוך	8" x 1 ק"מ	4.0	500 x 2	14.0	5.0	23.0	
אלקנה ג'	400 = 1800	6" בסמוך	6" x 2 ק"מ	7.0	500 x 1	7.0	4.0	18.0	
שערי תקוה	400 = 1800	8" בסמוך + 2 x 100 מ"ק	6" x 1 ק"מ	3.5	500 x 1	7.0	3.5	14.0	
אורנית	400 = 1800	—	6" x 5 ק"מ	18.0	500 x 1	7.0	7.0	32.0	
צמרות	200 = 900	—	6" x 1 ק"מ	3.5	250 x 1	5.0	2.5	11.0	
אלקנה דרום	400 = 1800	8" בסמוך	6" x 2 ק"מ	7.0	500 x 1	7.0	4.0	18.0	
נריה	400 = 1800	6" בסמוך	6" x 3 ק"מ	11.0	500 x 1	7.0	5.0	23.0	
אלפי מנשה	1200 = 5000	1 בריכה 500 מ"ק (צוותא)	6" x 2 ק"מ	7.0	1000 x 1	10.0	5.0	22.0	
צופים	200 = 900	—	6" x 6 ק"מ	21.0	250 x 1	5.0	7.0	33.0	
חבלי ירק	200 = 900	—	6" x 7 ק"מ	25.0	250 x 1	5.0	9.0	39.0	
סלעית	100 = 450	8" + בריכה 1000 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
יערית	400 = 1800	8" + בריכה 1000 מ"ק	6" x 3 ק"מ	11.0	—	—	3.0	14.0	
צור	400 = 1800	8" + בריכה 1000 מ"ק	6" x 2 ק"מ	7.0	—	—	2.0	9.0	
שבי שומרון	250 = 1100	8" + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	4.0	—	—	1.0	5.0	
עינב	250 = 1100	8" + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	4.0	—	—	1.0	5.0	
אבני חפץ	400 = 1800	—	6" x 7 ק"מ	25.0	500 x 1	7.0	9.0	41.0	
קדומים	800 = 3500	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	4.0	—	—	1.0	5.0	
קרני שומרון	800 = 3500	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	4.0	—	—	1.0	5.0	
מעלה שומרון	80 = 350	8" בסמוך + 60 מ"ק	—	—	50 x 1	2.0	—	2.0	
כרמים	400 = 1800	8" בסמוך	6" x 2 ק"מ	7.0	500 x 1	7.0	4.0	18.0	
עמנואל	4000 = 18000	8" + בריכה 2000 מ"ק	8" x 1 ק"מ	4.0	+ 2000x1 500x1	25.0	9.0	38.0	

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמ' קודם)

שם הישוב	מס' יחיד/תושבים	מצב קיים	אורך וקוטר קוים דרוש	עלות קוים (מליון שקל)	נפח מאגרים דרוש	עלות מאגרים (מליון שקל)	30% בצ"מ	עלות כוללת	הערות
יקיר	60 = 250	6" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
נופים	800 = 3500	8" בסמוך	6" x 3 ק"מ	11.0	2 x 500 מ"ק	14.0	7.0	32.0	
אריאל	6000 = 27000	8" + בריכה 1000 מ"ק	8" x 2 ק"מ	8.0	1 x 5000 מ"ק	40.0	14.0	62.0	
ברקן	120 = 500	10" - 8" בסמוך	6" x 1 ק"מ	4.0	1 x 100 מ"ק	3.0	2.0	9.0	
נטפים	120 = 500	10" - 8" בסמוך	6" x 1 ק"מ	4.0	1 x 100 מ"ק	3.0	2.0	9.0	
חרס	400 = 1800	8" בסמוך	6" x 2 ק"מ	7.0	1 x 500 מ"ק	7.0	4.0	18.0	
מעלה יונתן	400 = 1800	8" בסמוך	6" x 2 ק"מ	7.0	1 x 500 מ"ק	7.0	4.0	18.0	
מגדלים	250 = 1100	8" על כביש תפוח-שילה + בריכה 50 מ"ק	6" x 10 ק"מ	35.0	1 x 500 מ"ק	7.0	12.0	54.0	
יועזר	800 = 3500	8" + קדוח א-זוויה	6" x 4 ק"מ	15.0	2 x 500 מ"ק	14.0	9.0	38.0	
אלקנה ד'	600 = 2700	10" - 8"	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
בורכיאל	400 = 1800	10" - 8"	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
אדנים	400 = 1800	8" + קידוח א-זוויה	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
קלעים	400 = 1800	8" + קידוח א-זוויה	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
תפוח	250 = 1100	8" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
אלון מורה	600 = 2700	6" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
ברכה	250 = 1100	6" + בריכה 50 מ"ק	—	—	1 x 500 (תה"ל)	7.0	2.0	9.0	
תל-חיים	250 = 1100	6" בסמוך	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 300 מ"ק	5.0	6.0	26.0	
מכמתת	250 = 1100	6" בסמוך	6" x 6 ק"מ	21.0	1 x 300 מ"ק	5.0	7.0	33.0	
מעלה לבונה	250 = 1100	8" בסמוך + 50 מ"ק	6" x 6 ק"מ	21.0	1 x 250 מ"ק	4.0	7.0	32.0	
נאווה	250 = 1100	8" בסמוך	6" x 8 ק"מ	30.0	1 x 300	5.0	10.0	45.0	
מעלה אפרים	800 = 3500	8" + בריכה 500 + 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	4.0	—	—	1.0	5.0	
ישובי הבקעה	335 = 1500	קימת תשתית מספיקה	של קוי מים ומאגרים.	—	—	—	—	—	

877.0 מיליון שקל

סה"כ

שקל 65 = 1\$

מערכת מים באלטרנטיבה מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים

טבלה מס' 7

שם הישוב	מס' יח"ד/ תושבים	מצב קיים	אורך וקוטר קוים דרוש	עלות קוים (מליון שקל)	נפח מאגרים דרוש	עלות מאגרים (מליון שקל)	30% בצ"מ	עלות כוללת	הערות
אלקנה	3000 = 700	Ø8" בסמוך	Ø8" × 1 ק"מ	4.0	2 × 500 מ"ק	14.0	5.0	23.0	
שערי תקוה	3500 = 800	Ø6" בסמוך	Ø8" × 2 ק"מ	8.0	2 × 500 מ"ק	14.0	6.0	28.0	
אלפי מנשה	4500 = 1000	1 בריכה 500 מ"ק (צוותא)	Ø8" × 2 ק"מ	8.0	1 × 500 מ"ק	7.0	4.0	19.0	
צופים	900 = 200	—	Ø6" × 6 ק"מ	20.0	1 × 200 מ"ק	4.0	7.0	31.0	
סלעית	500 = 120	קידוח + בריכה 1000 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
יערית	1800 = 400	קידוח + בריכה 1000 מ"ק	Ø6" × 3 ק"מ	10.0	—	—	3.0	13.0	
שבי שומרון	900 = 200	Ø8" + בריכה 1000 מ"ק	Ø6" × 1 ק"מ	4.0	—	—	1.0	5.0	
עינב	2700 = 600	Ø8" + בריכה 1000 מ"ק	Ø6" × 1 ק"מ	4.0	—	—	1.0	5.0	
קרני שומרון	6600 = 1480	Ø8" + בריכה 1000 מ"ק	Ø8" × 1 ק"מ	4.0	1 × 500 מ"ק	7.0	3.0	14.0	
מעלה שומרון	500 = 120	Ø8" + 60 מ"ק	Ø6" × 1 ק"מ	4.0	1 × 100 מ"ק	3.0	2.0	9.0	
עמנואל	13000 = 3000	Ø8" + בריכה 2000 מ"ק	Ø8" × 1 ק"מ	4.0	+ 1000×1 500×1	17.0	6.0	27.0	
יקיר	500 = 120	Ø6" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
נופים	3200 = 710	Ø8" בסמוך	Ø6" × 3 ק"מ	11.0	2 × 500 מ"ק	14.0	7.0	32.0	
אריאל	48000 = 10760	Ø8" + בריכה 1000 מ"ק	Ø8" × 5 ק"מ	20.0	10000×1 מ"ק	50.0	21.0	91.0	
ברקו	500 = 120	Ø10" - Ø8" בסמוך	Ø6" × 1 ק"מ	4.0	1 × 100 מ"ק	3.0	2.0	9.0	
נטפים	500 = 120	Ø10" - Ø8" בסמוך	Ø6" × 1 ק"מ	4.0	1 × 100 מ"ק	3.0	2.0	9.0	
יועזר	1800 = 400	Ø8" + קידוח א-זוויה	Ø6" × 4 ק"מ	15.0	1 × 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
אלקנה ד'	1800 = 400	Ø10" - Ø8"	Ø6" × 4 ק"מ	15.0	1 × 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יחיד/תושבים	מצב קיים	אורך וקוטר קוים דרוש	עלות קוים (מליון שקל)	נפח מאגרים דרוש	עלות מאגרים (מליון שקל)	30% בצ"מ	עלות כוללת	הערות
תפוח	800 = 180	8" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
אלון מורה	4000 = 900	6" + בריכה 500 מ"ק	—	—	1 × 500 מ"ק	7.0	2.0	9.0	
ברכה	500 = 120	6" + בריכה 50 מ"ק	—	—	1 × 500 מ"ק	7.0	2.0	9.0	בתכנון תה"ל
תל-חיים	250 = 60	6" בסמוך	4 × 4 ק"מ	12.0	1 × 100 מ"ק	3.0	4.0	19.0	
מעלה לבונה	500 = 120	8" בסמוך + 50 מ"ק	6 × 6 ק"מ	20.0	1 × 100 מ"ק	3.0	6.0	29.0	
מעלה אפרים	11000 = 2500	8" + בריכה 500 + 1000 מ"ק	2 × 8 ק"מ	8.0	1 × 1000 מ"ק	10.0	5.0	23.0	
ישובי הבקעה	1500 = 335	קיימת תשתית מספיקה של קוים		מיים ומאגרים					

סה"כ 460.0 מליון שקל

שקל 65 = 1\$

מערכת מים באלטרנטיבה מוקדית היררכית מואצת

טבלה מס' 8

שם הישוב	מס' יחיד/תושבים	מצב קיים	אורך וקוטר קוים דרוש	עלות קוים (מליון שקל)	נפח מאגרים דרוש	עלות מאגרים (מליון שקל)	30% בצ"מ	עלות כוללת	הערות
אלקנה	3000 = 700	8" בסמוך	8" x 1 ק"מ	4.0	2 x 500 מ"ק	14.0	5.0	23.0	
אלקנה ג'	3000 = 700	6" בסמוך	8" x 2 ק"מ	8.0	2 x 500 מ"ק	14.0	6.0	28.0	
שערי תקוה	3500 = 800	8" בסמוך + 100 מ"ק x 2 מיכלים	8" x 1 ק"מ	4.0	1 x 500 מ"ק	7.0	3.0	14.0	
אורנית	3500 = 800	—	8" x 5 ק"מ	20.0	2 x 500 מ"ק	14.0	10.0	44.0	
צמרות	1800 = 400	—	6" x 1 ק"מ	3.5	1 x 500 מ"ק	7.0	3.5	14.0	
אלפי מנשה	10000 = 2100	1 בריכה 500 מ"ק (צוותא)	8" x 2 ק"מ	8.0	2 x 1000 מ"ק	20.0	8.0	36.0	
צופים	1800 = 400	—	6" x 6 ק"מ	21.0	1 x 500 מ"ק	7.0	8.0	36.0	
סלעית	500 = 120	קידוח + בריכה 1000 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
יערית	6200 = 1380	קידוח + בריכה 1000 מ"ק	8" x 3 ק"מ	12.0	1 x 500 מ"ק	7.0	5.0	24.0	
שבי שומרון	1100 = 250	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	6" x 1 ק"מ	4.0	1 x 500 מ"ק }	7.0	1.0	19.0	
עינב	5800 = 1300	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	8" x 1 ק"מ	4.0			3.0		
אבני חפץ	1100 = 250	—	6" x 7 ק"מ	25.0			9.0		
קדומים	14000 = 3000	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	8" x 1 ק"מ	4.0	2 x 1000 מ"ק	20.0	7.0	31.0	
קרני שומרון	8500 = 1850	8" בסמוך + בריכה 1000 מ"ק	8" x 1 ק"מ	4.0	1 x 1000 מ"ק	10.0	4.0	18.0	
מעלה שומרון	5800 = 1300	8" בסמוך + 60 מ"ק	8" x 2 ק"מ	8.0	2 x 500 מ"ק	14.0	6.0	28.0	
כרמים	1100 = 250	8" בסמוך	6" x 2 ק"מ	7.0	1 x 300 מ"ק	5.0	3.0	15.0	
עמנואל	22000 = 5000	8" + בריכה 2000 מ"ק	8" x 1 ק"מ	4.0	1 x 3000 מ"ק	25.0	8.0	37.0	
יקיר	1100 = 250	6" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—	

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יחיד/תושבים	מצב קיים	אורך וקוטר קוים דרוש	עלות קוים (מליון שקל)	נפח מאגרים דרוש	עלות מאגרים (מליון שקל)	30% בצ"מ	עלות כוללת	הערות
נופים	3300 = 750	8" בסמוך	6" x 3 ק"מ	11.0	2 x 500 מ"ק	14.0	7.0	32.0	
אריאל	88000 = 19500	8" + בריכה 1000 מ"ק	8" x 5 ק"מ	20.0	1 x 20000 מ"ק	90.0	30.0	140.0	
ברקן	1100 = 250	10" - 8" בסמוך	6" x 1 ק"מ	3.5	1 x 300 מ"ק	5.0	3.5	12.0	אפשר לעשות בריכה
נטפים	1100 = 250	10" - 8" בסמוך	6" x 1 ק"מ	3.5	1 x 300 מ"ק	5.0	3.5	12.0	אחת 500 מ"ק עבור שני
יועזר	3600 = 800	8" + קדוח א-זוויה	6" x 4 ק"מ	15.0	2 x 500 מ"ק	14.0	9.0	38.0	
אלקנה ד'	1800 = 400	10" - 8"	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
בורכיאל	1800 = 400	10" - 8"	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
תפוח	1100 = 250	8" + בריכה 500 מ"ק	—	—	—	—	—	—	
אלון מורה	6700 = 1500	6" + בריכה 500 מ"ק	—	—	1 x 1000 מ"ק	10.0	3.0	13.0	
ברכה	1100 = 250	6" + בריכה 50 מ"ק	—	—	1 x 500 (תה"ל)	7.0	2.0	9.0	בתכנון תה"ל
תל-חיים	2200 = 500	6" בסמוך	6" x 4 ק"מ	15.0	1 x 500 מ"ק	7.0	6.0	28.0	
מעלה לבונה	1100 = 250	8" בסמוך + בריכה 50 מ"ק	6" x 6 ק"מ	20.0	1 x 500 מ"ק	7.0	9.0	36.0	
מגדלים	1100 = 250	8" על כביש תפוח-שילה + בריכה 50 מ"ק	6" x 10 ק"מ	35.0	1 x 500 מ"ק	7.0	12.0	54.0	
מעלה אפרים	18000 = 4000	8" x בריכה 500 + 1000 מ"ק	8" x 2 ק"מ	8.0	1 x 3000 מ"ק	25.0	10.0	43.0	
ישובי הבקעה	2200 = 480	קימת תשתית	מספיקה של קוים	מיים ומאגרים					

879.0 מיליון שקל

סה"כ

שקל 65 = 1\$

הערות לטבלות מערכת הביוב

- א. כל הנתונים לגבי תוואי קוי הסילוק, אופי ופתרון סילוק השפכים מבוססים על דו"ח תה"ל שבוצע לגבי סילוק השפכים מי הודה ושומרון "תכנית אב לפתוח מערכות טיפול וסילוק של שפכים - חלק ראשון", פרסום מאפריל 1983. פתרון סילוק השפכים, המוצע ע"י דו"ח, להשקיית חלקות יער, שנוי במחלוקת ועדיין לא התקבל על כל הגורמים, ויש עדיין לבחון אותו.
- ב. לאזורים המצוינים בדו"ח שהסילוק יהיה לחלקות חקלאיות - הפתרון הינו סופי, עקב ריחוק הישוב מתוואי קו הסילוק הסופי - ביצוע פתרון כזה כולל גם יצירת מאגר להשקיה, פתרון ושניוני ממוסד.
- ג. בישובים שבהם תוואי קוי הסילוק הסופיים הינם בסמוך אליהם, התבסס הדו"ח על ביצוע חלקי של קוים אלו במסגרת התכנון הכוללני, ופיזור הקולחים יהיה מקומי לחלקות יער.
- ד. העלות הכספית המשוערת לביצוע מערכת סילוק השפכים - לפי תכנית האב של תה"ל מסתכמת בסך של כ- 3,500.0 מיליון שקל. יש לציין שאומדן זה הינו ראשוני בלבד ומבוסס על חלקי האומדנים שפורסמו בחוברת תה"ל.
- ה. בהתחשב שחלק מההשקעות שיושקעו בביצוע חלקי לפי המפורט בטבלה שבנספח לדו"ח, לא ינוצל בעתיד בעת ביצוע הקוים והמאגרים הסופיים, לפי תה"ל, כגון מערכות השקיה מקומית לחלקות יער, טיפולים ראשוניים ושנוניים מקומיים, חלקי קוים ומאספים וכד'. מומלץ לבצע בשלב זה של הקמת כ- 50,000 יח"ד, את הפתרון כפי שמוצע בתכנית האב של תה"ל.
- ו. יש להדגיש ולציין שהאומדנים כפי שפורטו בטבלה דלעיל, מבוססים על הנחות מקורבות לגבי תוואי הקוים השונים, מיקומי סילוק השפכים המקומיים וכד'.
- ז. עם ביצוע סקר מפורט יותר הכולל בדיקות, סידורים ומחקרים מקומיים, ניתן יהיה להגיש אומדנים מקורבים ומהימנים יותר.

שקל 65 = 1\$

ח. במסגרת הפתרון הכוללני כפי שמופיע בטבלה שבנספח לדו"ח, לא נלקחה בחשבון אפשרות ועלות חבור הישובים הערביים הסמוכים לישובים. אפשרות כזו קיימת ע"י ביצוע תשתיות מוסדרות לישובים הערביים השונים וחיבורם למאספים האזוריים השונים, פתרון סילוק השפכים המטוהרים של ישובים אלו יהיה במסגרת הפתרון הכוללני, כפי שמפורט לעיל.

ט. בחישובים לפתרון ביוב כולל (בהתאם לתכנית של תה"ל) נלקחה בחשבון עלות קוי הביוב הראשיים מתוך הנחה שיעברו בסמוך לישובים הקיימים והחדשים ומשום כך ההתחברויות זניחות.

טבלה מס' 9

מערכת ביוב באלטרנטיבה סף המראה

שקל 65 = 1\$

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצי"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
אלקנה	300		איסוף אזורי, בצוע פתרון אזורי מקומי, הכולל טפול ראשוני ושניוני והשקיה	10" - 8" x 3 ק"מ	22.0	15.0	10.0	47.0	
שערי תקוה	100								
סה"כ	400	1800							
אלפי מנשה	600	2800	פתרון מקומי, סלוק להשקיה	10" - 8" x 1 ק"מ	8.0	25.0	10.0	43.0	
סלעית	60	280	ביצוע פתרון מקומי - בור רקב + ספיגה	8" - 6" x 1 ק"מ	7.0	5.0	3.0	15.0	
שבי שומרון	120	500	ביצוע פתרון מקומי - בור רקב + ספיגה	8" - 6" x 1 ק"מ	8.0	6.0	4.0	18.0	
עינב	120	500	ביצוע פתרון מקומי - בור רקב + ספיגה	8" - 6" x 1 ק"מ	8.0	6.0	4.0	18.0	
קדומים	400	1800	פתרון מקומי - השקית חלקות חקלאיות	10" - 8" x 1 ק"מ	8.0	18.0	7.0	33.0	פתרון הסילוק הינו סופי - עקב ריחוקו מתוואי קו מאסף ראשי כלשהו.
קרני שומרון	590		איסוף אזורי של גוש ישובים זה, פזור בהשקיה לאחר טיפול ראשוני ושניוני	12" - 8" x 7 ק"מ	50.0	70.0	35.0	155.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה חלק מהפתרון הכוללני לסילוק שפכים לפי תה"ל
מעלה שומרון	60								
עמנואל	1200								
יקיר	60								
סה"כ	1910	8600							

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
אריאל	3000	14000	פתרון מקומי - פזור בהשקיה	Ø14" - Ø8" x 3 ק"מ	24.0	100.0	36.0	160.0	
נופים נטפים ברקן	400 60 60		פתרון אזורי לגוש ישובים - פזור בחלקות יער או חקלאיות	Ø12" - Ø8" x 3 ק"מ	22.0	20.0	12.0	54.0	הפתרון המומלץ אזורי - עקב קרבה יחסית של שלושת ישובים אלו.
סה"כ	520	2300							
יועזר	60	280	פתרון מקומי - בור רקב + ספיגה	Ø8" - Ø6" x 1 ק"מ	8.0	5.0	4.0	17.0	
תפוח	60	280	פתרון מקומי - בור רקב + ספיגה	Ø8" - Ø6" x 1 ק"מ	8.0	5.0	4.0	17.0	
אלון מורה	400	1800	פתרון מקומי - פזור בהשקיה	Ø10" - Ø6" x 1 ק"מ	8.0	18.0	7.0	33.0	
ברכה	60	280	פתרון מקומי - בור רקב + ספיגה	Ø8" - Ø6" x 1 ק"מ	8.0	5.0	4.0	17.0	
מעלה אפרים	600	2800	פתרון מקומי - פזור בהשקיה	Ø10" - Ø6" x 1 ק"מ	8.0	25.0	9.0	42.0	
ישובי הבקעה	335	1500	פתרון מקומי לכל ישוב בנפרד		העלות לכל ישוב מוערכת בכ- 17.0 מליון שקל			102.0	רק עם ביצוע פתרון סלוק מסודר למעלה אפרים יהיה אפשר לשלב את ישובי הבקעה

771.0 מיליון שקל

סה"כ

1\$ = 65 שקל

שם הישוב	מס' יח"ד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
אלקנה	800		איסוף אזורי של השפכים וביצוע פתרון אזורי מקומי לאחר טיפול ראשוני ושניוני - פזור לחקלאות או חלקות יער	ø14" - ø8" x 8 ק"מ	40.0	35.0	20.0	95.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה <u>כחלק</u> מהפתרון הכוללני לסלוק שפכים של תה"ל
אלקנה ג'	400								
שערי תקוה	400								
נריה	400								
אלקנה דרום	400								
סה"כ	2400	10000							
אורנית	400		איסוף אזורי מקומי וביצוע פתרון מקומי - פזור בחלקות יער	ø10" - ø8" x 2 ק"מ	10.0	18.0	8.0	36.0	ביצוע פתרון מקומי שי וכל להתחבר בעתיד למאסף הראשי לפי תה"ל
צמרות	200								
סה"כ	600	2800							
אלפי מנשה	1200	5500	איסוף וסילוק להשקיה לאחר טיפול	ø12" - ø8" x 7 ק"מ	40.0	30.0	20.0	90.0	הפתרון מבוסס על סילוק למאגר השקיה מערבית לקלקי ליה - לפי תה"ל
צופים	200	900	איסוף וסילוק מקומי לחלקות יער	ø8" x 1 ק"מ	5.0	6.0	3.0	14.0	הפתרון יהיה מקומי בלבד-רק עם הגדול באוכלוסייה ניתן וכדאי יהיה לסלק למאגר השקיה מערבית לקלקי ליה.
חבלי ירק	200	900	איסוף וסילוק מקומי לחלקות יער	ø8" x 1 ק"מ	5.0	6.0	3.0	14.0	הפתרון מקומי בלבד. עם הרחבת הישוב ניתן וכדאי יהיה לסלק למאגר השקיה מערבית לג' לג' וליה
סלעית	100		אסוף אזורי כוללני סלוק להשקיה לאחר טיפול ראשוני ושניוני	ø12" - ø8" x 9 ק"מ	50.0	27.0	23.0	100.0	הפתרון הינו כוללני לפי תה"ל. יצירת מאגר השקיה מערבית לטייבה
יערית	400								
צור	400								
סה"כ	900	4000							

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
שבי שומרון	250	1100	איסוף וסילוק מקומי להשקית חלקות יער	1" x 8" ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	הפתרון מקומי - עם הרחבת הישוב כדאי יהיה לבצע קו מאסף ראשי - לפי תה"ל
עינב	250	1100	איסוף וסילוק מקומי להשקית חלקות יער	1" x 8" ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	הפתרון מקומי - עם הרחבת הישוב כדאי יהיה לבצע קו מאסף ראשי - לפי תה"ל
אבני חפץ	400	1800	פתרון מקומי - השקית חלקות יער	1" x 8" - 10" ק"מ	6.0	10.0	5.0	21.0	פתרון הסילוק הינו מקומי עקב ריחוקו מתואי קו מאסף כלשהו - לפי תה"ל
קדומים	800	3600	פתרון מקומי - השקית חלקות יער או חקלאיות	1" x 8" - 10" ק"מ	6.0	25.0	9.0	40.0	פתרון הסילוק הינו מקומי עקב ריחוקו מתואי קו מאסף כלשהו - לפי תה"ל
קרני שומרון	800	4000	איסוף אזורי מקומי וביצוע פתרון מקומי פזור בחלקות חקלאיות	7" x 8" - 14" ק"מ	40.0	90.0	40.0	170.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני לסילוק לפי תה"ל
עמנואל יקיר	60								
סה"כ	4860	22000							
מעלה שומרון	80	400	פתרון מקומי - בור רקב + ספיגה	1" x 6" - 8" ק"מ	5.0	4.0	3.0	12.0	
כרמים	400	2200	פתרון מקומי - פיזור בחלקות יער - השקיה	1" x 8" - 10" ק"מ	6.0	14.0	6.0	26.0	עקב ריחוק מתואי קו מאסף כלשהו. הפתרון מקומי גם בשלב הסופי
נופים ברקן נטפים חרס מעלה יונתן אריאל אלקנה ד' בורכאל	800 120 120 400 400 6000 600 400	40000	איסוף אזורי - פתרון איזורי כוללני הכולל טפול ראשוני, שניוני, וסילוק להשקית חלקות יער או חלקות חקלאיות	20" x 8" - 14" ק"מ	120.0	150.0	80.0	350.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני לסילוק וניצול שופכי יהודה
סה"כ	8840								

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
אדנים קלעים	400	400	איסוף אזורי - סילוק מקומי - השקיה מקומית	Ø10" - Ø8" x 4 ק"מ	20.0	20.0	10.0	50.0	עקב ריחוק מתואי קו מאסף כלשהו, הפתרון מקומי גם בשלב הסופי ויכלול גם את יועזר
סה"כ	800	3500							
תפוח	250	1100	פתרון מקומי - השקיה מקומית	Ø8" x 1 ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	פתרון הסילוק הינו סופי עקב ריחוק מתואי מאסף כלשהו
אלון מורה ברכה	600	250	איסוף אזורי, סילוק אזורי להשקיה	Ø12" - Ø8" x 8 ק"מ	40.0	30.0	20.0	90.0	פתרון אזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכולל לפי תה"ל
סה"כ	850	4000							
תל-חיים	250	1100	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø8" x 1 ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	פתרון מקומי בשלב זה - בשלב עתידי - ניתן לחבר למאסף ראשי
מכמתת	250	1100	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø8" x 1 ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	פתרון מקומי סופי
מעלה לבונה	250	1100	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø8" x 1 ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	פתרון מקומי סופי
מגדלים	250	1100	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø8" x 1 ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	פתרון מקומי סופי
באווה	250	1100	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø8" x 1 ק"מ	5.0	7.0	3.0	15.0	פתרון מקומי סופי
מעלה אפרים	800	3600	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø10" - Ø8" x 1 ק"מ	6.0	25.0	9.0	40.0	פתרון מקומי בשלב זה. בעתיד ניתן לחבר למאסף ראשי
ישובי הבקעה	335	1500	פתרון מקומי לכל ישוב		העלות לכל ישוב כ- 120 מיליון שקל x 6			72.0	עם ביצוע פתרון סילוק כוללני למעלה אפרים אפשר יהיה לשלב את ישובי הבקעה

סה"כ 1,340.0 מיליון שקל

1\$ = 65 שקל

מערכת כיוב באלטרנטיבה מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים

טבלה מס' 11

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
אלקנה	700		איסוף אזורי של השפכים						
שערי תקוה	800		וביצוע פתרון אזורי מקומי הכולל טפול ראשוני, שניוני ופזור בחלקות יער	Ø10" - Ø8" x 3 ק"מ	22.0	45.0	20.0	87.0	הפתרון האזורי המקומי יוכל להיות כחלק מהפתרון הכולל לפי תה"ל. במקרה כזה יהיה צורך במאספים גדולים יותר לפי תכנית המיתאר העלות לכך תגדל ב- 10%
סה"כ	1500	7000							
אלפי מנשה	1000		איסוף אזורי, סילוק להשקיה לאחר ביצוע טפול ראשוני ושניוני	Ø12" - Ø8" x 12 ק"מ	80.0	30.0	30.0	140.0	הפתרון הינו כוללני - מבוסס על תה"ל. מאגר ההשקיה יהיה מערבית לקלקיליה
צופים	200								
סה"כ	1200	5500							
סלעית	120		איסוף אזורי - סילוק להשקיה מקומית	Ø10" - Ø8" x 3 ק"מ	22.0	20.0	13.0	55.0	ניתן לבצע פה פתרון סילוק כוללני לפי תכנית תה"ל שיכלול גם שפכי טייבה. במקרה זה העלות 110.0 מליון שקל
יערית	400								
סה"כ	520	2500							
שבי שומרון	200		איסוף אזורי חלקי, פתרון אזורי מקומי - פזור בחלקות יער	Ø12" - Ø8" x 4 ק"מ	25.0	25.0	15.0	65.0	הפתרון של שני ישובים אלה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני - לפי תה"ל
עינב	600								
סה"כ	800	3700							
קדומים	1500	7000	פתרון מקומי - השקית חלקות חקלאיות	Ø12" - Ø8" x 1 ק"מ	8.0	60.0	22.0	90.0	פתרון הסילוק הינו סופי עקב ריחוקו מתואי קו מאסף ראשי לפי תה"ל
קרני שומרון	1480		פתרון אזורי, מקומי - פזור בחלקות יער או השקיה חקלאית, לאחר טיפול ראשוני ושניוני	Ø14" - Ø8" x 7 ק"מ	50.0	120.0	50.0	220.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני לסילוק שפכים - לפי תה"ל
מעלה שומרון	120								
עמנואל	3000								
יקיר	120								
סה"כ	4720	22000							

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יח"ד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	ה ע ר ו ת
נופים אריאל ברקן נטפים סה"כ	710 10760 120 120 11710	52000	פתרון אזורי מקומי לגוש הישובים. פזור בחלקות יער או השקיה חקלאית, לאחר טיפול ראשוני ושניוני	Ø14" - Ø8" x 12 ק"מ	95.0	400.0	145.0	640.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני לסילוק שפכים - לפי תה"ל
יועזר	400	1800	פתרון מקומי, פזור בחלקות יער	Ø8" x 1 ק"מ	7.0	18.0	6.0	31.0	פתרון הסילוק הינו סופי עקב ריחוק הישוב מהתואי קו מאסף ראשי
אלקנה ד'	400	1800	פתרון מקומי, פזור בחלקות יער	Ø8" x 1 ק"מ	7.0	18.0	6.0	31.0	פתרון הסילוק הינו זמני עד לביצוע קו מאסף ראשי - לפי תה"ל
תפוח	180	800	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø8" - Ø6" x 1 ק"מ	7.0	8.0	5.0	20.0	פתרון הסילוק הינו זמני עד לביצוע קו מאסף ראשי - לפי תה"ל
אלון מורה	900	4000	פתרון מקומי - השקית חלקות יער מקומיות	Ø10" - Ø8" x 1 ק"מ	8.0	24.0	8.0	40.0	פתרון הסילוק הינו זמני עד לבצוע קו מאסף ראשי - לפי תה"ל
ברכה	120	500	פתרון מקומי - בור רקב + טפול שניוני (בריכות מקומיות)	Ø8" x 1 ק"מ	7.0	6.0	4.0	17.0	פתרון הסילוק הינו זמני
תל-חיים	60	300	פתרון מקומי - בור רקב + בורות ספיגה או בריכות	Ø8" x 1 ק"מ	7.0	5.0	3.0	15.0	פתרון הסילוק הינו זמני
מעלה לבונה	120	500	פתרון מקומי - בור רקב + בורות ספיגה או בריכות	Ø8" x 1 ק"מ	7.0	6.0	4.0	17.0	פתרון הסילוק הינו מקומי וסופי עקב ריחוקו מקו מאסף ראשי כלשהו

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
מעלה אפרים	2500		פתרון אזורי כחלק מהפתרון הכוללני	Ø14" - Ø8" x 14 ק"מ	110.0	110.0	60.0	280.0	הפתרון הינו חלק מהפתרון הכוללני לפי תה"ל - ניצול קולחים להשקיה
ישובי הבקעה	335								
סה"כ	2835	13000							

סה"כ 1,748.0 מליון שקל

מערכת כיוב באלטרנטיבה מוקדית היררכית מואצת

טבלה מס' 12

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצי"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
אלקנה	700		איסוף אזורי של השפכים וביצוע פתרון אזורי מקומי הכולל טפול ראשוני שניוני ופזור בחלקות יער	Ø8" - Ø14" x 17 ק"מ	110.0	60.0	50.0	220.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני לסילוק וניצול שופכי יהודה ושומרון - לפי תה"ל
אלקנה ג'	700								
שערי תקוה	800								
אורנית	800								
צמרות	400								
סה"כ	3400	15000							
אלפי מנשה	2100		איסוף אזורי, סילוק להשקיה לאחר טפול ראשוני ושניוני	Ø8" - Ø14" x 12 ק"מ	80.0	42.0	33.0	155.0	הפתרון הינו כוללני - מבוסס על תה"ל. ניצול השפכים המטוהרים להשקיה. מאגר ההשקיה יבוצע מערבית לקלקיליה
צופים	400								
סה"כ	2500	11000							
סלעית	120		איסוף אזורי כוללני סילוק להשקיה לאחר טיפול ראשוני ושניוני	Ø8" - Ø12" x 7 ק"מ	50.0	40.0	25.0	115.0	הפתרון הינו כוללני - מבוסס על תה"ל. ניצול השפכים המטוהרים להשקיה, מאגר ההשקיה יבוצע מערבית לטיבה
יערית	1380								
סה"כ	1500	7000							
שבי שומרון	250		איסוף אזורי חלקי פתרון אזורי מקומי פזור בחלקות יער	Ø8" - Ø14" x 4 ק"מ	25.0	40.0	15.0	80.0	הפתרון של שני ישובים אלה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני - לפי תה"ל
עינב	1300								
סה"כ	1550	7000							
אבני חפץ	250	1100	פתרון מקומי והשקית חלקות יער	Ø6" - Ø8" x 1 ק"מ	7.0	10.0	5.0	22.0	פתרון סילוק לישוב זה הינו מקומי עקב ריחוקו מתואי קו המאסף הסופי
קדומים	3000	14000	פתרון מקומי, השקית חלקות חקלאיות	Ø8" - Ø12" x 1 ק"מ	8.0	90.0	32.0	130.0	פתרון הסילוק הינו סופי עקב ריחוקו מתואי קו מאסף ראשי - לפי תה"ל

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יח"ד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערת
קרני שומרון	1850		איסוף אזורי חלקי, פתרון						
מעלה שומרון	1300		אזורי מקומי, פזור בחלקות						
עמנואל	5000		יער או השקיה חקלאית						
יקיר	250			Ø8" - Ø14"	50.0	150.0	60.0	260.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני לסילוק וניצול שופכי יהודה ושומרון - לפי תה"ל
סה"כ	8150	35000		7 × ק"מ					
כרמים	250	1100	פתרון מקומי - השקיה חלקות יער מקומיות	Ø6" - Ø8"	7.0	10.0	5.0	22.0	פתרון הסילוק הינו סופי עקב ריחוקו מתואי קו המאסף הראשי לפי תה"ל
1 × ק"מ									
נופים	750								
אריאל	19500		איסוף אזורי חלקי, פתרון						
ברקן	250		אזורי מקומי - פזור						
נטפים	250		בחלקות יער	Ø8" - Ø14"	130.0	600.0	210.0	940.0	הפתרון האזורי של גוש ישובים זה יהיה כחלק מהפתרון הכוללני לסילוק וניצול שופכי יהודה ושומרון - לפי תה"ל
אלקנה ד'	400			16 × ק"מ					
בורכיאל	400								
סה"כ	21550	100000							
יועזר	800	3500	פתרון מקומי - השקיה חלקות חקלאיות	Ø8" - Ø10"	8.0	30.0	11.0	49.0	פתרון הסילוק הינו סופי עקב ריחוקו מתואי קו מאסף ראשי - לפי תה"ל
1 × ק"מ									
תפוח	250	1100	פתרון מקומי - השקיה חלקות יער מקומיות	Ø6" - Ø8"	7.0	10.0	5.0	22.0	פתרון הסילוק הינו סופי עקב ריחוקו מתואי קו מאסף ראשי - לפי תה"ל
1 × ק"מ									
אלון מורה	1500		איסוף אזורי חלקי, פתרון						
ברכה	250		איזורי מקומי - ניצול						
תל-חיים	500		להשקיה חקלאית	Ø8" - Ø14"	110.0	60.0	50.0	220.0	הפתרון הכוללני לסילוק וניצול שופכי יהודה ושומרון - לפי תה"ל
17 × ק"מ									
סה"כ	2250	10000							

שקל 65 = 1\$

(המשך טבלה מעמוד קודם)

שם הישוב	מס' יחיד	מס' תושבים	מהות הפתרון המוצע	קוטר ואורך קוים	עלות קוים (מליון שקל)	עלות פתרון הסילוק (מליון שקל)	30% בצ"מ	סה"כ עלות כוללת	הערות
מעלה לבונה	250	1100	פתרון מקומי, השקית חלקות חקלאיות	Ø6" - Ø8" x 1 ק"מ	7.0	10.0	5.0	22.0	פתרון סילוק לישוב זה הינו מקומי, עקב ריחוקו מתואי קו המאסף הסופי
מגדלים	250	1100	פתרון מקומי - השקית חלקות חקלאיות	Ø6" - Ø8" x 1 ק"מ	7.0	10.0	5.0	22.0	פתרון הסילוק לישוב זה, הינו מקומי עקב ריחוקו מתואי קו מאסף ראשי
מעלה אפרים	4000	20000	פתרון אזורי, כחלק מהפתרון הכוללני לאחר טיפול ראשוני ושניוני	Ø8" - Ø14" x 14 ק"מ	110.0	150.0	70.0	330.0	הפתרון הינו כחלק מהפתרון הכוללני לפי תה"ל - ניצול קולחים - להשקיה.
ישובי הבקעה	480								
סה"כ	4480								

סה"כ 2,609.0 מליון שקל

שקל 65 = 1\$

- 45 -

טבלה מס' 13 - עלות כבישים ראשיים ואיזורים באלטרנטיבות הפיתוח השונות

שם הכביש	אורך ק"מ	עלות הכבישים באלטרנטיבות השונות		
		א'	ב'-ג'	ד'
חוצה שומרון: אלקנה - אריאל	15	675	675	675
חוצה שומרון: מעלה אפרים - פצאל	7	315	315	315
קלקליה - מעלה שומרון	12	396	396	396
עוקף שכם מזרח (בלטה)	4.5	148	148	148
כפר טירה - כפר צור - ג'ינספוט	20	—	660	660
חרס - בית-אריה	11	—	363	363
עוקף ענבתא וטול חרם	6	—	270	270
קדומים - עינב	9	—	—	297
סה"כ	85	1534	2827	3124

הערות:

1. אלטרנטיבה א': סף המראה לשנת 1990;
אלטרנטיבה ב': מפוזרת במלוא רזרוות הקרקע לשנת 1990;
אלטרנטיבה ג': מוקדית היררכית במשאבים מוגבלים לשנת 2010;
אלטרנטיבה ד': מוקדית היררכית מואצת לשנת 2010.
2. עלות הכבישים כוללת את הכבישים עדיין לא החל בביצועם. בטבלה לא נכלל כביש חוצה שומרון בקטע מורשה אלקנה המצוי בביצוע. כן לא נכלל כביש עוקף שכם מערב שהינו קטע מהכביש הארצי מס' 60, ואין מקום להעמיס את עלות ביצועו על הפיתוח האיזורי (אורך 18 ק"מ ועלות 810 מיליון שקל).

טבלה מס' 14

ישובים יהודיים שאינם מחוברים לרשת החשמל

שם הישוב	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקלים	הערות
אלקנה א'	1.2	3	
אורנית	1.4	3.5	
צמרות	0.5	1.25	
אלקנה דרום	1.5	3.75	
נריה	2	5	
צופים	1.2	3	
חבלי ירק	2.7	6.75	
יערית	2.2	5.5	
צור	1	2.5	
אבני חפץ	3	7.5	
כרמים	0.5	1.25	
נופים	1.5	3.75	
נטפים	1	2.5	
חרס	0.6	1.5	
מעלה יונתן	0.5	1.25	
יועזר	1	2.5	
אלקנה ד'	2.4	6	
בורכיאל	1	2.5	
אדנים	1.2	3	
קלעים	1.9	4.75	
תל-חיים	2.3	5.75	
מכמתת	3.3	8.25	
מעלה לבונה	0.9	2.25	
מגדלים	4.4	11	
נאווה	6.8	17	
אלפי מנשה	—	—	בביצוע
ברכה	—	—	בביצוע

טבלה מס' 15

ישובים ערביים המחוברים לרשת החשמל

שם הישוב	ה ע ר ו ת
בית איבא	בשלבי חיבור
בית אמרין	
בית וזן	
בלאטה	
ברקה	
זואתה	
חוארה	
טלוזה	
יתמא	
כפר קליל	
נאקורה	
סבסטיה	
עי נבוס	
עסכר	
עצירה א-שמליה	בשלבי חיבור
קריות	
רפידיה	
שכם	
תל	
ארתח	
באקה א-שרקיה	
בדיא	
בית ליד	
בלעא	
דיר אל-גדין	
דנאבה	
זאוויה	
חבלה	
כפר א-לבד	בתוכנית
טול-כרם	
מסחה	
נור א-שמס	
נזלה א-שרקיה	
סלפית	

ה ע ר ו ת	שם הישוב
	עזון
	ענבתא
	קלקיליה
	פרחה
	פלעון
	קרוות בני זיד
	קרוות בני חסן
	שויכה

טבלה מס' 16

ישובים ערביים שאינם מחוברים לרשת החשמל

שם הישוב	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקלים	הערות
בורין	3.5	8.75	
בית דגן	5.5	13.75	
בית פורין	4	10	
ביתא (תחתא ופוקא)	4	10	
ג'וריש	1.5	3.75	
דומא	1.5	3.75	
דיר אל חטב	0.5	1.25	
דיר שרף	0.5	1.25	
יציד	6.5	16.25	
לבן שרקיה	1	2.5	
מדמא	2	5	
מגדל בני פצל	2.5	6.25	
סאוויה	0.5	1.25	
סאלם	2.5	6.25	
עוריף	2	5	
עורתא	1.5	3.75	
עזמוט	1	2.5	
עצירה אל קבליה	2	5	
עצירה א-שמליה	4	10	
עקרבה	5.5	13.75	
צרה	1	2.5	
קבלאן	2	5	
קצרה	4	10	
רוגיב	0.5	1.25	
תלפית	5.5	13.75	
אמתין	1.5	3.75	
באקה	1.5	3.75	
בזריה	1	2.5	
ברוקין	2.5	6.25	
גיוס	4.5	11.25	
גית	0.5	1.25	
גמעין	6.5	16.25	

שם הישוב	אורך בק"מ	עלות במיליוני שקלים	ה ע ר ו ת
גינספוט	0.5	1.25	
דיר אסתיא	0.5	1.25	
דיר בלוט	1.5	3.75	
זיתא	2.5	6.25	
חארס	0.5	1.25	
חגה	1.5	3.75	
יאסוף	1.5	3.75	
כפר א-דיק	2.5	6.25	
כפר גמאל	3.5	8.75	
כפר זיבד	1.5	3.75	
עפר עבוש	2	5	
כפר קדום	3	7.5	
כפר תלת	4	10	
מרדה	2.5	6.25	
נזלת עיסא	5	12.5	
סניריא	3	7.5	
ספארין	2.5	6.25	
עלאר	4.5	11.25	
עתיל	1	2.5	
ציצא	1	2.5	
צרטא	1.5	3.75	
קוצין	1.5	3.75	
קפין	3	7.5	
ראמין	1.5	3.75	
שופה	3.5	8.75	